

VREME

Popkulturna
arheologija
Jugoslovenska muzika
i Istočni blok

150 din
8 600102 660014

15. decembar 2011.

broj 1093

**SRBIJANKA TURAJLIĆ,
ZASTUPNICA "BELIH LISTIĆA"**

**NE DAM IM
GLAS ZA
NASTAVAK
KORUPCIJE**

ALAT KOJI UNAPREĐUJE MOJ POSAO.

ODABERI NAJBOLJU KOMBINACIJU TELEFONA I BIZNIS PRENESI PAKETA
I RAZGOVARAJ BESPLATNO CELE GODINE

SAMSUNG
GALAXY S+
1 din
uz BIZNIS
PRENESI
I SURFUI
TIM 3GB

SAMSUNG
TREVI
1 din
uz BIZNIS
PRENESI
TIM 150

SAMSUNG GALAXY S+ I SAMSUNG TREVI TELEFONI ZA JOŠ BRŽI I LAKŠI PRISTUP POSLOVNIM INFORMACIJAMA

Sada možeš da izabereš Telenor BIZNIS PRENESI pakete koji odgovaraju baš tvom poslu.

- **Besplatni razgovori** u Telenor mreži tokom 2012. godine*.
- Besplatni razgovori u okviru tima.
- Telefoni za sve zaposlene **već od 1 dinar**.
- Uvek **isti račun** uz mogućnost dopune.
- Neograničen internet.
- Svi nepotrošeni minuti i poruke prenose se u naredna tri meseca.

* Dva člana tima dobijaju 3000 besplatnih minuta mesečno za razgovore u Telenor mreži do kraja 2012. godine. Minuti važe nakon potrošene osnovne pretplate.

Kontakt centar: 063 9000
www.telenor.rs

telenor

Dobre stvari pokreću svet.

izdavač

NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarn

pomoćnik glavnog urednika

Aleksandar Čirić

sekretarijat

Mirjana Kalezić

redakcija

Dejan Anastasijević,
Aleksandar Andić (foto@vreme.com),
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Sonja Čirić, Jovan Dulović,
Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević,
Nebojša Grujić (kultura@vreme.com),
Andrej Ivanji (svet@vreme.com),
Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov,
Tatjana Jovanović,
Jasmina Lazić (medjuvreme@vreme.com),
Zoran Majdin, Radmilo Marković,
Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec,
Milovan Milenković, Milan Milošević,
Teofil Pančić, Ana Radić (vreme.uspeha),
Saša Rakezić (strip@vreme.com),
Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,
Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,
Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić,
Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva@vreme.com)
Jelena Mrda (foto@vreme.com)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović,
Tanja Stanković, Vladimir Stankovski,
Slobodan Tasić; **korektori:** Ana Čuk, Marija
Halupka, Stanica Milošević;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković,
Ivana Smolović; **daktilograf:** Zorica Nikolić

internet izdanje

http://www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata

(prodaja@vreme.com)
Nikola Čulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

(marketing@vreme.com)
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

08 ZOOM: Aplauzi i zvižduci

10 Evropa podeljena – srpska kandidatura odložena:
Zelena trava marta 2012.

14 Istraživanje: Evropa iz ugla vernika

19 Muški život: Učtivost

20 Intervju: Srbijanka Turajlić

23 Javno-privatno partnerstvo i koncesije:
Zakon i njegove zadržke

24 Tehnološki napredak: Koliko su Srbi inovativni

26 Intervju: Čedo Prodanović

30 Novi grad na Novom Beogradu:
Povratak bezbrižnom detinjstvu

34 Promocija carskog akademika Jovana I Deretića:
Tesla za istoriju, tačno u podne

36 Mediji na internetu: Vesti od sutra

39 Obrazovanje za XXI vek: Odliv mozgova

47 Nuspojave: Đelići i Đelići uveoci

48 Ljudi i vreme

51 Lisica i ždral: Pas duše

52 Popkulturna arheologija: Put za istok

54 Jugoslovenska popularna muzika i Istočni blok:
Na drugoj strani

56 Momčilo Bajagić Bajaga: Jugoslovenski voz

56 Vlada Divljan: Često te viđam s Poljacima

57 Bugarska: Pusni malko srbsko

KULTURA

58 Lutkarsko pozorište u Srbiji: Tajni život lutaka

59 Uporedno: Žute trube i crni glasovi

59 Knjige: „Majčina ruka“, Igor Marojević

60 TV manijak: TV placebo

61 Glasnikove knjige

SVET

68 Postizborni neredi u Rusiji:
Moskva sumnjama ne veruje

72 Velika Britanija i Evropska unija:
Sve dalje od Brisela

MOZAIK

74 Ko upravlja Crvenom zvezdom:
Naša, samo naša stvar

77 Pošta

78 Vreme uživanja: Karaš

Hrišćanski kulturni centar, Fondacija “Kondrad Adenauer” i Centar za evropske studije sprovedi su, u periodu od juna 2010. do februara 2011, istraživanje na temu “Religioznost građana Srbije i njihov odnos prema evropskim integracijama”

Piše: Jelena Jorgačević

Sva ova naša nova klasa je više-manje nastala na kriminalu i to niko nije dirao, niti će ih dirati, bez obzira na zakonske propise o nezastarevanju dela ratnog profiterstva

Piše: Tatjana Tagirov

Protesti “Za poštene izbore” uz parole “Rusija bez Putina” predstavljeni su kao rađanje građanskog društva u Rusiji i najveći protesti u Rusiji posle pada komunizma, ali kad se sve smirilo, ispada da je “arapsko proleće” – tamo daleko

Piše: Milan Milošević

Na naslovnoj strani: Slobodanka Turajlić
Foto: Dušan Milenković

Posmrtni ostaci Slobodana Jovanovića su posle 53 godine stigli iz Londona u Beograd – 10. decembar, Aleja zaslužnih građana, Novo groblje u Beogradu.

Foto: Milovan Milenković

15/12/11 - 21/12/11

prognoza vremena

13/12/11
<http://www.meteos.rs>

min°C	max°C	četvrtak		petak		subota		nedelja		ponedeljak		utorak		sreda							
Beograd	7		15	4		12	3		7	0		5	-1		4	-1		1	-2		0
Vojvodina	5		14	3		10	3		6	-2		5	-2		3	-1		2	-4		1
centralna i južna Srbija	2		16	3		6	3		7	0		5	-1		4	0		1	-2		0

U većini dana **nepovoljna** biometeorološka situacija usloviće povremene tegobe kod hroničnih bolesnika i meteoropata.

broj nedelje

1

Od 150 opština u Srbiji na mestu predsednika je 137 muškaraca i samo deset žena, a od 23 grada na mestu gradonačelnika su 22 muškarca i – jedna žena.

FESTINA
OFICIAL TIMEKEEPER
TOUR DE FRANCE TOUR DE SUISSE
TOUR DE SERBIE TOUR DE HONGRIE
BPM
011/380 98 98
F16273/2

foto: Igor Salinger/aermedia.com

VAZDUHOPLOVSTVO

“Laste” na proleće

Sredinom oktobra iz pančevačke fabrike aviona Utva, natovaren na šleper, isporučen je na batajnički aerodrom belo-plavo-crveni avion “lasta” sa evidencijskim brojem 54201 na repu. Bez fanfara, kamera, bliceva, izjava manje ili više zaslužnih, bio je to trenutak kada je srpska vojna avijacija, posle dužeg vremena, dobila prvi novoprodukovani vazduhoplov. Gledano u kontinuitetu sa RViPVO nekadašnjih državama, “lasta” je prvi avion “ispod čekića” za domaće vazduhoplovstvo posle bezmalo dve decenije – poslednji “super galebovi” isporučeni su iz mostarskog Sokola neposredno pred raspad SFRJ.

Prošlog petka, 9. decembra, pred kamera vojnog Medija centra Odbrana, komandant ViPVO brigadni general Ranko Živak predstavio je “lastu”, tačnije prvi tzv. serijski primerak za srpsko vazduhoplovstvo – posle dva proizvedena prototipa i 20 primeraka isporučenih Iraku. Za razliku od iračkih primeraka, domaće “lasta” imaju savremeniju elektronsku opremu, što ih barem po osećaju za studenta-pilota približava modernim višenamenskim avionima. “Avion je veoma kvalitetan po najbitnijim elementima osnovne pilotaže i prilikom opitovanja u Tehničkom opitnom centru pokazao se kao ‘pitom’ u ključnim režimima leta koji mogu predstavljati izazov za najmlađe pilote. Takođe, kabina aviona je osavremenjena sa modernim višefunkcionalnim

digitalnim pokazivačima (MFD), koji će unaprediti nekadašnji sistem prikaza osnovnih letnih informacija i poslužiti kao efikasan prelaz ka budućim modernijim letelicama koje nameravamo da nabavimo”, kaže general Živak, inače i sam opitni pilot koji je leteo “lastu”, i dodaje da će do kraja 2012. biti isporučeno svih 15 naručenih aviona.

“Lasta” je jednomotorni avion za osnovnu obuku pilota, sa sedištim postavljanim jedno iza drugog (kao u borbenom avionu), metalne je konstrukcije. Maksimalna brzina je 340 km/h, a po potrebi – na iraki zahtev koji je ostavljen kao opcija i za srpske avione – može poneti kontejnere sa mitraljezima, raketna zrna kalibra 57mm ili dve bombe od po 100 kg.

Zbog – za srpske uslove čak i ne toliko neočekivanog – produžavanja prvobitno planiranih rokova isporuke domaćem vazduhoplovstvu, “laste” sa srpskim oznakama na krilima poleteće ipak negde pred proleće – sasvim u skladu sa imenom aviona – i to u godini u kojoj srpsko vojno vazduhoplovstvo obeležava vek svog postojanja, simbolično ili ne. Novi avioni nesporno će nekim “novim klicima” (i klinezama) dati savremenija i kvalitetnija osnovna znanja veštine letenja. A dok ih oni stižu, državi i sistemu ostaje da odluči i pokuša da sprovede način na koji će ta osnovna znanja dalje usavršavati i koristiti.

SALINGER IGOR

novogovor

Aplikacija

Ima indikacija da je *aplikacija* izvor mnogih sekiracija.

U novinama je pisalo da će “podrška Italije za evropske integracije Srbije biti od velikog značaja kada se bude razmatrala naša *aplikacija*...” Sada piše: “Srpska *aplikacija* za članstvo je trenutno u fioci Evropskog saveta...”

Neko traži posao pa, znojeći se, popunjava *aplikacioni formular*:

Ime *aplikanta*: Ime roditelja *aplikanta*:

Nemojte reći da ste aplikator (štapić za čišćenje ušiju), već *aplikant*, koji pokorno zna da je *aplikacija* molba, prijava, grubo je reći zahtev, pisani zahtev, prilog, predstava. Ako tražite posao, nameštenje, ili detetu stipendiju, morate tražiti odgovarajući *formular za aplikaciju*, koju morate ispunjavati revnosno i predano. Ako treba, *aplicirajte* (prilepite) marku, ako traže, *aplicirajte* (prikačite) i dve fotografije, obavezno malo ulepšane, jer *aplikacija* je, to znaju tekstilci, i utiskivanje boje i prišivanje veza, ukrasa i čipke.

Neka sve u vašoj *aplikaciji* bude tačno jer: “Ministarstvo saopštava da je u sklopu prelaska na nova elektronska identifikaciona dokumenta stavilo na raspolaganje *aplikaciju* za iščitavanje sa čipa...”

Aplikacija vas hvata u mrežu administracija-kompjuterizacija, kao u izrazima: “web *aplikacija* koja omogućava daljinsku administraciju HCP kasa” i “agencija koja administrira projekte – počev od prispelih *aplikacija*, sve do praćenja realizacije odobrenih projekata”?

Za činovnike *aplikacija* je molba, a za kompjuteraše – *aplikacija* je program koji kompjuteru (i ajfonu, i ajpodu, itd.) daje instrukcije kako da obavi neki zadatak od pomoći korisnicima, nekako u skladu sa značenjem, *aplikacija* – primena, praktična upotreba. Ali, zašto vaš kompjuter, svaki put kad pokušate da *aplikaciju* praktično upotrebite, izbacuje uputstvo: “Morate se ulogovati kao administrator!”

Na jeziku koji ne možete razumeti jedni daju uputstvo “kako popuniti *aplikaciju*”, a drugi “kako *aplikaciju* instalirati i brisati...” Da pristupite “web *aplikaciji* lokalne administracije...” i ne pokušavate – pročitali ste negde da postoji SATAN (Security Administrator Tool for Analyzing Networks) “alat (*aplikacija*) za analizu mreže.

Čuj, analizu...

Manta vam se od svega u glavi, požalite se doktoru, kad Ona i kod njega: u uputstvu za lek čitate da se “nakon njegove *aplikacije* pojavljuju komplikacije...”

MILAN MILOŠEVIĆ

Proverim statute, gde me nema, dodam se

Mladi u Srbiji, oni od 12 do 35 godina, informišu se na internetu (67 odsto) i sa televizije (21 odsto), dok su im radio (2 odsto), dnevne novine i magazini (1 odsto) od minimalnog značaja, većina ih prelista jednom mesečno, ako i tada. Ovo je pokazalo istraživanje o mladima i novim medijima napravljeno u celoj Srbiji u prvih devet dana septembra. Odgovarali su samo korisnici interneta, njih ukupno 207.

Istraživanje (u koje je Navigator imao ekskluzivni uvid pre objavljivanja) obavila je agencija *Ipsos Strategic Marketing*, u okviru Programa za podršku medijima u Srbiji koji sprovodi Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) preko IREX Srbije. Istraživanje su takođe podržali Institut za održive zajednice (ISC) u okviru programa "Inicijativa javnog zagovaranja građanskog društva", Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) i agencija Media S.

Više od dve trećine ispitanika internet koristi sedam do deset godina unazad i prilično su saglasni da im je značajno promenio život. Najviše ga koriste za druženje na društvenim mrežama, gledanje videa na Jutjubu, slanje poruka i mejlova, potom za čitanje vesti i surfovanje. Najmanje im je interesantan za kupovinu, gledanja videa po porudžbini i komentarisane tekstove, blogova, forumskih diskusija. To govori o relativno pasivnom doživljavanju interneta, koji služi više za aktivno praćenje, nego za aktivno učestvovanje.

Posebno su porazni podaci o korišćenju interneta za bilo kakvu trgovinu ili novčanu transakciju, recimo, elektronsko bankarstvo. Više od polovine (56 odsto) nikada nije na internetu okrenulo nijedan dinar, a samo dva odsto se ovim servisima služi svakodnevno. Okrutnije rečeno, ova generacija je maksimalno zainteresovana za internet, ali niti je spremna za bilo kakav sadržaj da plati, niti ima ideju da na mreži razvija neki posao ili da ga koristi u te svrhe. To znači da im je, za sada, teško prodati novine na internetu, ako bismo razmišljali da među njima regrutujemo nove čitaoce od kojih bismo mogli da živimo.

U ovo se uklapaju i podaci o društvenim mrežama. Fejsbuk hara, jaka trećina korisnika priznaje da im je uključen sve vreme dok im radi kompjuter, a tek nešto manje ih je stalno prisutno na nekom mesindžer servisu. Međutim, primećuje se izvesna oseka kada je Twitter u pitanju, 43 odsto kaže da ga koristi manje nego pre godinu dana, 21 odsto ga koristi više. U proseku imaju 422 Fejsbuk prijatelja, a samo 50 onih koje na Tviteru prate. I to se uklapa u priču o praćenju, a neučestvovanju. Fejsbuk manje zahteva od korisnika da se redovno oglašava, kod Twitera je to osnovna delatnost.

Za političare, naročito one na vlasti, značajna je informacija da dve trećine anketiranih nikada nije neku svoju aktivnost sa društvenih mreža prenelo u realni svet, odnosno reklo bi se da nema materijala za nekakvo "proleće" kakvo je ove godine doživio arapski svet.

Ono što uliva nadu je da se navike s godinama menjaju. Oni koji su bliže "kraju mladosti" širih su interesovanja od onih koji su u to doba tek zakoračili i kojima sa internetom sve počinje i završava se.

Gotovo kao i u životu, posle trideset pete, što si lajkovao, lajkovao si.

SPOMENICI KULTURE

Otvorena vrata

Otkako se redakcija "Vremena" preselila na Trg Republike, često prolazimo Terazijama, pa smo tako primetili da su na zgradi Terazije broj 2 nestala masivna vrata od kovanog gvožđa. Pozvali smo Zavod za zaštitu spomenika kulture Beograda i prijavili nestanak vrata.

"Nismo znali da ih nema. Hvala što ste nam to javili. Odmah ću sačiniti službeni belešku. Nažalost, moj kolega, koji bi trebalo da izađe na lice mesta, trenutno nije tu. Morao je da ode u Grocku jer i tamo imamo problema. Pošto je danas petak, više informacija imaju tek u ponedeljak", kazala nam je Lidija Kotur, PR Zavoda za zaštitu spomenika kulture Beograda. U ponedeljak po odne (5. decembar), deo vrata se pojavio na zgradi, što je ukazivalo da je kustos Zavoda bio na licu mesta, a to nam je u utorak potvrdila i Lidija Kotur, od koje smo saznali da su vrata bila uklonjena zbog rekonstrukcije lokala koja se odvija uz dozvolu Zavoda. Prema njenim rečima, investitor nije prijavio Zavodu da je otpočeo rekonstrukciju objekta i to je

dovelo do zabune. Greška da se ne prijavi početak radova je nešto sa čim se u Zavodu često sreću jer investitori obično ne pročitaju ceo dokument o dozvoli za adaptaciju objekata pod zaštitom i zato previde obavezu da prijave početak radova.

Izvinili smo se jer smo podigli lažnu uzbunu, ali je Lidija Kotur rekla da izvinjenju nema mesta. "Beograd ima 11 gradskih opština i Zavod ne može da ima uvid u sve što se događa na terenu. Nama je neophodna saradnja građana da bismo sačuvali spomenike kulture i mi apelujemo da nam građani jave ukoliko im se učini da je neki spomenik kulture ugrožen. Neka građani to shvate kao svoju patriotsku obavezu", rekla je Lidija Kotur.

VLADAN STOŠIĆ

“Put za istok”

Jugoslovenska popularna muzika u zemljama istočnog bloka

Beogradski nedeljnik “Vreme” uz podršku Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije organizuje tribinu “Put za istok – jugoslovenska popularna muzika u zemljama istočnog bloka”. Tribina će biti održana 22. decembra 2011. u 18 časova u Press centru Udruženja novinara Srbije, Knez Mihailova 6/III, Beograd.

Teme o kojima će biti reči:

- Na koje je načine muzika sa ovih prostora dospevala do zemalja istočnog bloka
- Fenomen popularnosti jugoslovenskih pevača u Rusiji
- Jugoslavija kao katalizator popkulture komunikacije između Istoka i Zapada
- Fenomen popularnosti jugoslovenskog novog talasa u Poljskoj
- Šta su Jugoton i Jugopolis i ko to tamo peva Idole na poljskom
- Međusobno preplitanje i uticaji malih kultura koje se geografski ne dodiruju
- Evropski identiteti nakon pada Berlinskog zida i raspada Jugoslavije kroz prizmu pop-kulture

Gosti:

Radmila Karaklajić, pevačica

Minja Subota, pevač i voditelj

Petar Janjatović, rok kritičar

Saša Dragić, kompozitor i menadžer

Gregor Bžozović, idejni tvorac projekata Jugoton i Jugopolis

Moderator: Jovana Gligorijević, novinarka “Vremena”

Opširnije na stranama 52–57

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ

Књига знања

НОВОГОДИШЊИ
ПОПУСТ ДО

50%

Из пера наших највећих умова...

У акцији „КЊИГА – ВАШ НАЈВРЕДНИЈИ ПОКЛОН“ можете одабрати наша капитална издања као ексклузивне поклоне за своје пословне партнере и сараднике.

Енциклопедије, сабрана и изабрана дела највећих умова (Ћупина, Миланковића, Новаковића, Џвизгића...), монографије, посебна издања на српском и енглеском језику - **по специјалном новогодишњем попусту до 50% од 1. 12. 2011. до 1. 2. 2012. године.**

**ИДЕАЛАН ПОКЛОН ЗА ВАШЕ
ПОСЛОВНЕ ПАРТНЕРЕ
И САРАДНИКЕ**

www.zavod.co.rs
prodaja@zavod.co.rs
тел. 011/3051907

► zoom

piše: Dragoljub Žarković

Aplauzi i zvižduci: Na Borisu Tadiću je da očuva jedinstvo stranke, da zakrpi rupe u čamcu i da probaju i oni da naprave – preokret

Oni koji su govorili oštro o Vuku Jeremiću znaju da je spoljna politika, posebno deo oko Kosova, formirana u predsedničkom kabinetu, pa kremljolozi beogradske scene već najavljuju da je počeo rat između Đilasa i Tadića i da je to nova linija podele unutar stranke koja je gotovo endemski sklona da od sopstvenih frakcija formira nove stranke

Sam s Oljom:

Kako je Đelić ispao heroj

KRAJ JEDNE ETAPE u istoriji Crvene zvezde nije, kao što sam ovih dana napisao, mogao biti obeležen s više simbolike: prazne tribine stadiona u prošlu subotu, prazna igra, dva gola u sopstvenoj mreži i, na kraju jesenje fudbalske sezone, deset bodova minusa u odnosu na Partizan. Pa Božidar Đelić je za manju stvar podneo ostavku.

Bivšem ministru za evropske integracije i jednom od potpredsednika Vlade, u javnom delu sednice Glavnog odbora Demokratske stranke, prisutni su aplaudirali, ali to je bilo malo pa je predsednik stranke Boris Tadić tražio da mu tapšu još malo.

Aplauzima je tako u "Utisak nedelje" (jedan na jedan sa Oljom Bečković) pa, potom, u Pariz, na duži odmor, ispraćen čovek čija je misija neuspešno završena.

Što bi, da ga je bilo ko pitao, rekao Vladan Lukić, predsednik Zvezde – "sam je kriv, što je obećavao ostavku". Tako je Božidar Đelić aplauzima stranačkih kolega nagrađen kao čovek od reči čija su se dela spotakla u sasvim drugom resoru. Srbija nije ostala pred vratima Evropske unije zato što Đelić nije udarnički izgurao zakone i druge papire koji se traže kad neko želi da uđe u taj brak. Naprotiv! Toliko smo ih naštancovali da će čitave generacije činovnika morati da proizvode uredbe koje će omogućiti primenu tih zakona.

Božidara Đelića su pohvalile i mrzovoljne evropske birokrate, a na ispitu smo pali u sferi spoljne politike koja se našla pred nemogućom misijom – i jare i pare, odnosno i Kosovo i Evropa.

Otuda se i očekivalo da će vesti iz politbira vladajuće stranke procuriti na sve strane čim se prisutni razidu kućama. Još pre toga onaj

aplauz Đeliću, svakom ko ume da čita zvanične izveštaje, ličio je na zvižduke Vuku Jeremiću, opravdano odsutnom zbog azijske mini turneje. No, jedva dvanaest časova posle sednice svi su znali da je optužba za neuspeh srpske kandidature pala na Jeremića, kao ministra koji je u svađi s većinom evropskih zemalja, pa je traženo da on podnese ostavku ili da bude smenjen.

Maštovitiji izveštaji s tog zatvorenog dela sednice živopisno preporučavaju doušničke izvore pa kažu da je Boris Tadić čutao, povremeno klimao glavom, kažu – značajno, a onda, na kraju, tražio da prestanu unutarstranačka trvenja i podele i to baš sad, pred izbore.

Oni koji su govorili oštro o Jeremiću znaju bolje nego ja da je spoljna politika, posebno deo oko Kosova, formirana u predsedničkom kabinetu, pa kremljolozi beogradske scene već najavljuju da je počeo rat između Dragana Đilasa i Tadića. I za to imamo narodnu izreku: cerku kara, snaji prigovara! Tumači se da je to nova linija podele unutar stranke koja je gotovo endemski sklona da od sopstvenih frakcija formira nove stranke

Nova parola:

Ekonomija je na prvom mestu

LIČNO, MISLIM DA je to preterivanje, ali ako Demokratska stranka doživi ubedljiv neuspeh na predstojećim izborima, to će sigurno biti razdelnica između bivših drugara, mada ne i jedina.

Sada je na Borisu Tadiću da očuva jedinstvo stranke, da zakrpi rupe u čamcu koji je počeo da pušta vodu i da ih natera da veslaju u istom ritmu i da probaju i oni da naprave – preokret.

Nova parola glasi da nam je ekonomija na prvom mestu. Nemam

Foto:Reuters

primedbi. Naprotiv. Tome je služio i onaj pompezni sastanak s privrednicima, poseta severnom delu Italije, poseta "Fijatovom" pogonu u Kragujevcu, u funkciji toga biće i novogodišnje otvaranje Mosta na Adi, samo je pitanje hoće li se u Deda Mraza maskirati Đilas ili Tadić, kao i niz drugih prigodnih manifestacija i vesti kojima započinje izborna kampanja, mada izbori nisu raspisani niti će uskoro biti.

Pošto srpsku politiku inače odlikuju krajnosti, od zaklinjanja do odricanja, nije na odmet podsetiti da od Evrope nema boljeg i prirodnijeg mesta za Srbiju u svakom smislu: od privrede do kulture. Evropska unija jeste ušla u krizu državnih dugova, što je samo ogolilo nesavršenost političkog odlučivanja unutar i u ime Unije. Ali to još ne znači da je Evropska unija propala, kao što su skloni da seire teoretičari smaka sveta, a još manje znači da je Evropa loše mesto za život čoveka i čitavih naroda.

Iskupljivanje greha: Ljubi te partijski drug

A ETO OVI naši, posebno kad su suočeni s neuspehom, skloni su da s podozrenjem gledaju na taj "klub naroda" kao na mrzitelje koji nam zabadaju nož u leđa i to nas odvodi još dalje od promišljanja o samima sebi, ovakvim kakvi jesmo, što samo daje lažni alibi onima koji su sada na vlasti ili će dati alibi nekoj drugoj upravljačkoj strukturi

koja će možda biti na vlasti u doglednoj budućnosti. Pa ćemo se zamajavati odnosima "mi i oni", gde će uvek biti krivi "oni", umesto da se suočimo s rešavanjem onih problema koji nas udaljavaju ne od Evropske unije, same po sebi, već od Evrope generalno. Sklonost da sopstvena posrtanja tumačimo zaverama protiv nas puno nas je već koštala.

Da ulazak u Evropsku uniju garantuje status povlašćene partije onoj strukturi koja je neku zemlju uvela u ovu asocijaciju bogatih i moćnih, ne bi danas hrvatski HDZ bio gubitnik na tamošnjim parlamentarnim izborima. Eto, dogodilo se da je Jadranka Kosor potpisala pristupnicu Hrvatske tom klubu a ubedljivo je poražena na tamošnjim izborima.

Demokratska stranka je na tome trasirala svoj izborni program, svoju politiku, a Boža Đelić je na toj ideji zasnovao i sopstvenu političku sudbinu. Bila je baš dirljiva slika kad jedan od članova Glavnog odbora ljubi Božu Đelića. Taj izliv partijske nežnosti bio je svojevrсна groteska. Aplauz i ti poljupci bili su slavlje još jednog poraza maskiranog nekakvom ličnom principijelnošću koja bi, da je dosledno primenjena, mogla da se protumači i ovako: hajde da se svi izljubimo i da odemo kući, jer obećali smo isto što i Đelić, ali nismo bili toliko naivni da za to vezujemo političku sudbinu. Kao da je on iskupio sve njihove grehe. U FK Crvena zvezda doneli su odluku da prodaju ceo tim.

Srbiji status kandidata za članstvo u
Evropskoj uniji u martu iduće godine,
pod uslovom da ostvari napredak u
dijalogu sa Prištinom i pomogne da se
omogući slobodno kretanje Euleksu i
Kforu. Božidar Đelić podneo ostavku.
Tadić ostaje na istom kursu

Zelena trava marta 2012.

Sednica Evropskog saveta, koji čine šefovi 27 država i vlada zemalja članica EU, održana je u noći između četvrtka i petka 8/9. decembra, do ranih jutarnjih sati, dok su u Srbiji novinari i političari nagađali da li će pouzdana saznanja od juče o odlaganju srpske kandidature biti potvrđena ili demantovana. Desetosatni pregovori evropskih lidera u Briselu nisu urodili plodom. Pokušaj Nemačke i Francuske da promene evropske ugovore radi jačanja briselskih institucija u okviru projekta spasavanja evra i rešavanja dužničke krize, naišao je na protivljenje Britanije, čiji je premijer insistirao da Britanija bude izuzeta iz nekih finansijskih odredbi i praktično stavio veto da bi zaštitio londonski Siti. Umesto toga 17 članica evrozone će posebno raditi na posebnom ugovoru u okviru evrozone. O detaljima će se uz kalkulator pregovarati do marta 2012. u atmosferi koja ostaje prilično zagrejana.

Britanska štampa se bavi time da li Sarkozy, koji nije pružio ruku Kameronu, zapravo želi da ostvari De Golov san po kome Francuska drži banku a Britaniju drži van. Martin Dempsi, šef Združenog štaba američke vojske, ispoljava neobrazloženu bojazan zbog uticaja potencijalnih građanskih nereda u slučaju raspada evrozone na 80.000 američkih vojnika u Evropi, a obrazloženu zabrinutost zbog mogućeg ugrožavanja skupa projekta razvoja aviona F-35 Joint Strike Fighter, koji SAD rade zajedno sa evropskim partnerima u koje spadaju – i u EU trenutno izolovana Britanija i krizom zahvaćena Italija. (“Pjervij raz, pjervij raz samaljoti, a djevuški, a djevuški patom...”) Britanski evroskeptik, predsednik britanske Partije nezavisnosti (Independence Party, UKIP)

i poslanik u Evropskom parlamentu Najdžel Faradž (Nigel Farage), optužuje briselske političare da ni od koga izabrani, u Evropi kojom dominira Nemačka, uspostavljaju marionetske vlade, najpre u Grčkoj, a onda u Italiji, te da sve liči na roman Agate Kristi...

Teško je pretpostaviti da će atmosfera u kojoj će se u februaru–martu 2012. ponovo raspravljati o Srbiji biti različita od atmosfere u kojoj je odluka odložena, što je u Briselu zvanično saopšteno 9. decembra oko 14.30.

TO SE TRAŽI: O njenim okvirima se manje-više znalo u Beogradu, uz poneko “možda neće” kada je Tanjug 9. decembra ujutru preneo sadržaj tačke 16. zaključaka Saveta, po kome će Srbija do marta 2012. dobiti status kandidata ako se Savet do tada uveri da “Srbija pokazuje uverljivu posvećenost i da je postigla napredak u implementaciji dogovora postignutih u dijalogu (sa Prištinom), uključujući integrisano upravljanje prelazima, da je postigla sporazum o sveobuhvatnoj regionalnoj saradnji, kao i da aktivno saraduje u omogućavanju Euleksu i Kforu da vrše svoj mandate”.

Predsednik Srbije Boris Tadić se oglosio sat i po nakon briselskog saopštenja 9. decembra u 16 časova na konferenciji za novinare u Predsedništvu Srbije. Konstatovao je da se njegova politika “i Kosovo i Evropa” ukršta sa evrointegracijom, ali da on neće odustati ni od jednog ključnog segmenta svoje politike.

Naglasio je da Srbija ne može i ne sme da odustane od svoje evropske budućnosti, da ona pripada Evropi i kulturno i ekonomski, kao i u domenu politike i bezbednosti, da bi njena izolacija imala dalekosežne i duboke posledice po život građana.

Ponovio je i da Srbija neće priznati Kosovo ni implicitno ni eksplicitno. Najavio je da će pregovori s Prištinom biti nastavljeni i da će Srbija iznositi konstruktivne predloge, ali da od svojih principa ne može odustati.

Istakao je da je pred Srbiju postavljan zahtev od strane svih onih koji su učestvovali u dijalogu Beograda i Prištine da se, kao uslov za kandidaturu, povuče Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti UN, a da on na to nije mogao da pristane i da od toga neće i ne može odustati.

Potpredsednik Vlade Srbije Ivica Dačić ocenio je šest dana kasnije da će isti uslov verovatno biti postavljen i u martu 2012: “Više da se ne lažemo i da ne pričamo bajke. To se traži...” Podržao je Tadićev kurs.

Pretpostavka da bi kandidatura Srbije mogla da bude dovedena u pitanje i u martu 2012, proizlazi i iz jedne izjave Božidara Đelića, potpredsednika Vlade Srbije za evropske integracije. Na sednici Glavnog odbora Demokratske stranke održanoj u nedelju 11. decembra Đelić je pozdravljen aplauzom, nakon što je u Briselu 9. decembra podneo ostavku (zato što je to ranije obećao ako ne prođe kandidatura koju je entuzijastički najavljivao). Odbio je poziv premijera Cvetkovića da ostavku povuče, rekavši da bi tek to predstavljalo kršenje principa odgovornosti. Tadić je pohvalio njegovu principijelnost.

OPOZICIJA – TRAŽI IZBORE: Reakcije stranaka na briselsku vest su odražavale njihove prethodno iznete stavove i ne najavljuju bitno pomeranje na političkoj sceni.

Predsednik Srpske napredne stranke (SNS) Tomislav Nikolić: Premijer Mirko Cvetković da se “zahvali na poverenju” i podnese ostavku, a predsednik države da raspusti Skupštinu. ►

Foto: TANJUG

Predsednik Demokratske stranke Srbije (DSS) Vojislav Koštunica: Srbija ništa nije izgubila time što sada nije dobila kandidaturu za Evropsku uniju. Vlast, ako je odgovorna, treba da podnese ostavku i raspiše izbore. Da se okonča pogubna politika da EU nema alternativu.

Funkcioneri Srpske radikalne stranke zapalili su zastavu EU u protestu pod motom "Srbija neće u Evropsku uniju" koji su održali ispred zgrade predsednika Srbije.

Članica Predsedništva Ujedinjenih regiona Srbije Suzana Grubješić: Odlaganje odluke o kandidaturi Srbije za članstvo u EU ne znači odbijanje niti odustajanje od evropskih integracija...

Nova Srbija: Politika Vlade Srbije "EU nema

alternativu" doživela fijasko...

Šef poslaničke grupe Partije ujedinjenih pensionera Srbije Momo Čolaković: Odluka nije kraj sveta.

Predsednik Lige socijaldemokrata Vojvodine Nenad Čanak: Odluka iz Brisela predstavlja veliku pobjedu proevropskih snaga u državi.

Savez vojvođanskih Mađara: Novi debakl srpske politike.

Predsednik Liberalno demokratske partije Čedomir Jovanović: Vlast treba da preuzme odgovornost za veliki neuspeh i da zakaže termin izbora, na kojima Srbija treba da sa sebe skine teret neiskrene politike koja je doživela poraz na oba plana, u kosovskoj politici i u evropskoj.

Predsednik Srpskog pokreta obnove Vuk Drašković: Srbija mora blagovremeno da

ustpostavi regionalnu saradnju sa svima, uključujući i Kosovo, ukoliko želi u martu da "položi popravni ispit" i stekne kandidaturu za članstvo u EU. Dogovor o integrisanom upravljanju carinskim prelazima sa Kosovom zatrpao je balvanima.

Glavni odbor Srpskog pokreta obnove je inače na sednici Glavnog odbora u Novom Sadu u subotu 10. decembra razrešio ministra vera i dijasporu Srđana Srećkovića dužnosti potpredsednika stranke zbog "kršenja odluka organa stranke", a ovaj je izjavio da je njegova smena posledica toga što nije želeo da opstruiše državnu politiku prema Kosovu i Metohiji i da bude "opozicija unutar Vlade Srbije"... "Ne može se u isto vreme biti u vlasti, a ponašati kao opozicija, jer je to suprotno svakoj logici i moralnim normama i birači to uvek kažnjavaju..."

TADIĆEV ODGOVOR: Predsednik Srbije Tadić je na sednici Glavnog odbora DS-a 11. decembra održao govor, znatno detaljniji od izlaganja pred novinarima u Predsedništvu Srbije, u kome je rekao da Kosovo nije najveći problem Srbije jer, ako se pristane na takvo viđenje srpske političke stvarnosti, neće biti moguće rešiti nijedan drugi problem, pa ni kosovski. Rekao je nešto više o ciljevima koje u tom okviru želi da postigne: uz nepriznavanje nezavisnosti Kosova, to su specijalne garancije za Srbe južno od Ibra, zaštita državne i građanske srpske imovine, poseban status za manastire i svetinje i specijalno rešenje za sever.

Odgovorio je radikalima i DSS-u rekavši da je politika koja pitanje Kosova stavlja iznad života ljudi – opasna, a da one koji predlažu zamrzavanje konflikta i udaljavanje od EU u ime Kosova treba stalno pitati uz čiju ćemo pomoć odbraniti naše interese na KiM.

Poručio je da je nemoguće rešiti problem Kosova a da Srbija ne postane članica EU, jer članice EU odlučuju šta će biti na Kosovu.

Decidirano je odbacio i zahtev za preokret u politici koji predlažu LDP i SPO, rekavši da oni to čine "kalkulišući uoči sledećih izbora, a ne zato što žele da reše problem".

Ponovio je da neće odstupiti od politike da Srbija ima budućnost isključivo u Evropskoj uniji, bez obzira što se i ona trenutno suočava sa unutrašnjim, posebno ekonomskim problemima. Pokušavao je da pažnju svojih saradnika nekako preusmeri – naglasio je da je najveći problem Srbije, kao i čitavog sveta, ekonomski problem...

Milan Milošević

fiksni

300 besplatnih impulsa

mobilni

postpaid tarifa sa
500 minuta, 500 poruka
i 1GB za prenos podataka

internet

neograničen protok
brzine do 6 Mb/sec

televizija

digitalni signal sa
preko 100 kanala i
dodatnim sadržajima

Sve skockano u jedan paket!

SABRANE USLUGE, UMANJEN RAČUN

Usluge interneta, televizije, fiksne i mobilne telefonije sada su sabrane u jedan, jedinstven paket – Telekom BOX. Idealan spoj usluga koje odgovaraju svim vašim potrebama, već od **2886*** dinara mesečno. BOX paket štedi vaš novac i stiže na jednom, umanjenom računu.

Brzo i jednostavno, sa svakim BOX paketom budite u plusu!

* Cena uz ugovor na 24 meseca za Box 4+

 Telekom Srbija

 facebook.com/uvezisavama

 twitter.com/telekom_srbija

www.telekom.rs • call centar 9818 • poslovnice Telekoma Srbija

Građani/ke R. Srbije žele da se R. Srbija priključi Evropskoj uniji

	Pravoslavna	Katolička	Evangelistička ili druga protestantska	Islamska	Ne pripada nijednoj crkvi niti verskoj zajednici	Budistička	Ne zna da odgovori	Ukupno
Da	49,70%	68,90%	80,00%	89,50%	46,30%	0,00%	0,00%	53,70%
Ne	31,60%	17,90%	10,00%	3,90%	28,70%	100,00%	0,00%	28,30%
Neodlučni / Bez odgovora	18,70%	13,20%	10,00%	6,60%	25,00%	0,00%	100,00%	17,90%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Istraživanje

Evropa iz ugla vernika

Hrišćanski kulturni centar, Fondacija “Kondrad Adenauer” i Centar za evropske studije sprovedi su, u periodu od juna 2010. do februara 2011, istraživanje na temu “Religioznost građana Srbije i njihov odnos prema evropskim integracijama”. Iako postoje strah i zazor od Evrope, on je slično rasprostranjen među vernicima kao i među onima koji nisu religiozni. Čak najveći broj onih koji podržavaju evropske integracije Srbije dolazi iz redova tradicionalnih vernika

Koliko poverenje u Evropsku uniju iskazuju građani/ke R. Srbije

	Pravoslavna	Katolička	Evangelistička ili druga protestantska	Islamska	Ne pripada ni jednoj crkvi niti verskoj zajednici	Budistička	Ne zna da odgovori	Ukupno
Veliko poverenje	15,50%	35,20%	50,00%	37,30%	18,50%	0,00%		19,00%
Malo poverenje ili nema poverenja	76,20%	59,00%	30,00%	53,30%	77,80%	100,00%	100,00%	73,10%
Bez odgovora	8,30%	5,70%	20,00%	9,30%	3,70%			7,90%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Viđenje građana/ki R. Srbije odnosa između nacije i religije

	Verujem da Bog postoji	Sumnjam, možda postoji, a možda ne postoji	Neka vrsta duha ili životna sila postoji, ali ne znam da li je to Bog	Ne mislim da postoji Bog, duh, ili životna sila	Nisam o tome razmišljao/la	Ne zna da odgovori	Ukupno
Nacija je izvor religije	8,60%	1,40%	5,30%	1,40%	4,50%		6,90%
Religija je izvor nacije	7,50%	2,80%	1,80%				5,30%
Odnos nacije i religije je uzajaman	42,90%	40,30%	43,10%	32,40%	50,00%	50,00%	42,30%
Nacija nije bitna za religiju	9,60%	6,90%	14,90%	5,60%	4,50%	16,70%	10,40%
Religija nije bitna za naciju	3,20%	11,10%	2,80%	4,20%	4,50%		3,70%
Religija i nacija nisu međusobno povezane	16,00%	26,40%	21,40%	45,10%	22,70%		19,60%
Ne zna/ bez odgovora	12,20%	11,10%	10,70%	11,30%	13,60%	33,30%	11,90%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

U Srbiji se često čuju tvrdnje koje se uzimaju kao neupitne, a oni koji ih izriču nemaju ni potrebe da se pozivaju na činjenice, podatke. Uzimaju se kao izraz “zdravog razuma”. Jedna od tih je da je religioznost, makar u Srbiji, povezana sa tvrdokornim nacionalističkim stavovima te da je vernik nužno antievropski nastrojen. Uopšte, teme vezane za religiju u Srbiji još su nedovoljno istražene, a čitava crkva, odnosno verske zajednice, olako se identifikuju sa upečatljivim pojedincima i uvreženom slikom onoga kako vernik navodno izgleda i misli.

Da li je Srbija sekularna država? Da li verske zajednice usporavaju demokratske procese? Koji je odnos vere i nacije? Mnoga pitanja su stalno otvorena, a odgovori često nedorečeni. U popisu od 2002, 95 odsto

ispitanih izjasnili su se kao vernici. Iako je reč o ogromnom broju, često se ističe da je tu više reč o pripadnicima različitih konfesija koji više poštuju tradiciju.

Hrišćanski kulturni centar, Fondacija “Kondrad Adenauer” i Centar za evropske studije sprovedi su, u periodu od juna 2010. do februara 2011, istraživanje na temu “Religioznost građana Srbije i njihov odnos prema evropskim integracijama”.

Evropska unija često se posmatrala kao katoličko-protestantski klub kojem Vizantija, odnosno pravoslavlje nije pripadalo. A islam još manje.

U samoj Srbiji veruje se da postoji snažna bojazan od gubljenja nacionalnih i verskih obeležja ulaskom u EU. “Posle Hrvatske koja će postati član EU sredinom 2012. godine, ostale zemlje Zapadnog Balkana su

većinski pravoslavne (Srbija, Crna Gora i Makedonija), muslimanske (Albanija) ili multikonfesionalne (BiH)”, kazao je na predstavljanju istraživanja profesor Fakulteta političkih nauka Predrag Simić, dodajući da i, s druge strane, “u zapadnoevropskim zemljama postoje vidne rezerve u pogledu kompatibilnosti ovih zemalja s preovlađujućim religijskim, kulturnim, socijalnim, ekonomskim i političkim obeležjima EU.”

Prema pomenutom istraživanju, 93 odsto stanovnika se izjašnjava kao vernici, s tim da je kod manjinskih zajednica taj broj još izraženiji. Od toga 90 odsto praktikuje verske obrede koji su pretežno stvar tradicije, a više od polovine verski opredeljenih u bogomolje odlazi samo nekoliko puta godišnje. Zanimljivo je da skoro 60 odsto ispitanih smatra da crkva treba da učestvuje u javnom životu. ▶

Stav građana/ki R. Srbije o gubljenju verskog/ nacionalnog identiteta u situaciji priključenja Evropskoj uniji

	Pravoslavna	Katolička	Evangelistička ili druga protestantska	Islamska	Ne pripada nijednoj crkvi niti verskoj zajednici	Budiistička	Ne zna da odgovori	Ukupno
Gubitak verskog i/ili nacionalnog identiteta	25,50%	11,40%	10,00%	8,00%	23,80%	0,00%	0,00%	22,90%
Neće doći do gubitka verskog ili nacionalnog identiteta	61,90%	75,20%	90,00%	88,00%	61,30%	0,00%	66,70%	64,90%
Ne zna da odgovori/ neodlučan	12,60%	13,30%	0,00%	4,00%	15,00%	0,00%	33,30%	12,30%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	0,00%	100,00%	100,00%

Građani/ke R. Srbije prihvataju moderne sekularne vrednosti (demokratiju, liberalizam, kapitalizam, ravnopravnost polova, poštovanje ljudskih prava, građansko društvo)

	Verujem da Bog postoji	Sumnjam, možda postoji, a možda ne postoji	Neka vrsta duha ili životna sila postoji, ali ne znam da li je to Bog	Ne mislim da postoji Bog, duh, ili životna sila	Nisam o tome razmišljao/la	Ne zna da odgovori	Ukupno
Da	48,90%	59,70%	62,20%	55,10%	40,90%	20,00%	52,70%
Ne	9,30%	4,20%	9,40%	14,50%		20,00%	9,20%
Nije razmišljao/la o tome	41,90%	36,10%	28,40%	30,40%	59,10%	60,00%	38,20%
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Kao iznenađujuć podatak može se zapaziti da su priključenju u Evropsku uniju najviše naklonjeni tradicionalni vernici. Skoro 89 odsto njih želi da se Srbija priključi EU. Posle njih, ali u manjem broju, slede ambivalentni prema Crkvi (61,5%), pa potom ubeđeni ateisti (57,6%) čijih podržavalaca EU ima samo za četiri procenta više nego kod religioznih (53,8%).

Polovina vernika pravoslavne crkve želi da se Srbija priključi EU, 69 odsto katolika ima isti stav, kao i blizu 90 odsto pripadnika islamske veroispovesti.

“Većina vernika u Srbiji samorazumevaju sebe kao ličnosti koje ne samo geografski već i kulturno i duhovno pripadaju Evropi (...) Postoje strahovi i nepoverenje prema Evropskoj uniji, ali i prihvatanje svega onog velikog i pozitivnog što je Evropa dala svetu”, smatra profesor Pravoslavno bogoslovskog fakulteta Radovan Bigović.

Istraživanje takođe pokazuje da skoro 62

odsto pravoslavnih vernika ne smatra da će Srbi izgubiti verski ili nacionalni identitet priključenjem EU, kao i 75 odsto pripadnika katoličke manjine i 88 odsto muslimana. Kada je reč o poverenju, odnosno nepoverenju u Evropsku uniju, podaci pokazuju da odgovori nemaju veze sa verskom pripadnošću. Iako je većina za evro-integracije, nepoverenje prema EU se kreće oko 70 odsto, kako kod verujućih tako i kod onih drugih, dok je oko 19 odsto onih, iz “oba tabora”, koji Evropi veruju.

Natpolovična većina građana Srbije koji se izražavaju kao pravoslavni vernici prihvata moderne sekularne vrednosti, demokratiju, liberalizam, kapitalizam, ravnopravnost polova, građansko društvo, dok je taj broj kod pripadnika Katoličke crkve 66 odsto, a Islamske zajednice 57,1 odsto.

Iako je mnogo toga sada otvoreno za dalja tumačenja, istraživanja i razrade, ova studija upućuje na jedan pogled na stvari,

ponešto drugačiji od uobičajenog. Naime, određene grupe u društvu koje se pozivaju na “čistokrvnu” veru, izjednačavajući veru i naciju, a njih zajedno sa tvrdokornim nacionalizmom, nisu većina, odnosno ne predstavljaju većinsko mišljenje vernika u Srbiji. Ako je suditi po dobijenim rezultatima, većina vernika pravoslavne veroispovesti smatra da odnos vere i nacije jeste uzajaman, ali jako je malo broj onih koji misle da je nacija izbor religije ili obrnuto. Takođe, iako postoje strah i zazor od Evrope, on je slično rasprostranjen kako među vernicima tako i među onima koji nisu religiozni. Daleko je od ksenofobičnog poriva za samoizolacijom, potrebom da se ponište bilo čija prava ili da se prekine dijalog. Nažalost, ponekad su oni koji stavljaju monopol na “ispravno” shvatanje vere i nacije toliko glasni da deluju kao znatno brojniji.

Jelena Jorgačević

Da se sve želje ostvare
duplo!

Ivan Miljković
odbojkaški reprezentativac Srbije

Druga priča **vip**

Duplo više minuta

uz svaki novi Vip postpaid paket!

Ivan Miljković
odbojkaški reprezentativac Srbije

Ove Nove godine imaćeš duplo više vremena za sve svoje želje, jer uz Vip postpaid pakete dobijaš duplo više minuta po istoj ceni, koji važe u naredne dve godine!

Promocija važi do 15.01.2012. godine. Dupli minuti u Vip mreži važe tokom trajanja ugovorne obaveze od 24 meseca.

Druga priča **vip**

Učtivost

Uporno sam odbijao da sa Jugom Grizeljem pređem na "ti"; suviše sam ga poštovao. Nerado se, s druge strane, intimiziram sa moćnima. Dušan Mihajlović, na primer, sa mnom je na "ti", mada je mlađi od mene; ostao sam s njim na "vi". Ipak je bio ministar

Nedavno mi je bilo predloženo da pređem na "ti" sa jednom prijateljicom, lepom, dragom i pametnom mladom ženom. Odbio sam odmah i spontano. Sa lepim, pametnim i dragim ženama, znatno mlađim od mene (što nije teško), iz principa sam na "vi". Posle sam se upitao – a zašto?

Biće da je tu reč o učtivosti ili pristojnosti, svedjedno; učtivost je tek oblik pristojnosti. Sećam se da sam uporno odbijao da sa Jugom Grizeljem pređem na "ti": nekako nisam mogao; suviše sam ga poštovao, ako me razumete. Nerado se, s druge strane, intimiziram sa moćnima na taj način. Dušan Mihajlović, na primer, sa mnom je na "ti", mada je mlađi od mene; ostao sam s njim na "vi". Ipak je bio ministar.

Ovde, međutim, nije reč o intimizaciji, već o elementarnoj učtivosti, lepom vaspitanju i poštovanju drugoga. Sve se to među ljudima civilizovanim smatra poželjnim muškim odlikama. I ženskim, naravno, ali sada je o muškima reč. Dakle: hvala, molim, izvinite, da li biste bili ljubazni, dobar dan, doviđenja, smem li da sednem s vama, žao mi je, jeste li sigurni da ste baš to hteli da kažete, budite ljubazni i vodite računa kako se ponašate, molim vas (pre nego što dobijete po pičci) i već to. Muško biće u Beogradu (i inače) mora da prođe tri faze vaspitanja: kućno, ulično i kafansko; ako i jedno od ta tri fali – čovek je nepotpun. Kućno (Kinderstube) je elementarno i neophodno. Ulično vaspitanje uči mladunca muškog pola vrlinama hrabrosti, vernosti, časti i velikodušnosti; nije lepo tući slabijeg itd. Kafansko vaspitanje uči momke skromnosti, smislu za humor (naročito kad je na sopstveni račun), slušanju drugoga, pristojnom ponašanju i – učtivosti. Desilo mi se više puta da oteram od stola magarca koji uhvati stolicu i sedne, a da nije pitao: dobar dan, dobri ljudi, je l' ako da sednem s vas?

Lepo vaspitan u sve tri škole života, učtiv muškarac zna da se prema ženskoj čeljadi valja ponašati džentlmenski. Nekada se to zvalo – biti kavaljer, *chevalier*, vitez dakle. Propustiti damu ispred sebe (čak i bez gledanja u noge i dupe); ustati kad žensko uđe u sobu ili priđe kafanskom stolu ili vam se tek obrati; pridržati kaput, odmaći i primaći stolicu, pripaliti cigaretu; slušati s poštovanjem i ne piljiti u sise; sve same staromodne navike koje – što me rastužuje – polako izlaze iz mode. I ne prelaziti na "ti" tek tako, sve i da žena insistira. U mojoj mladosti na Zvezdari to se zvalo "kulturno" ponašanje; laskali smo sebi da smo "kulturni mangupi", što je bila važna socijalno-ulična kategorija. Devojke su to, moram da kažem, veoma cenile; valjda je takvo vreme bilo... Otpratiti do kuće, potući se ako neko nešto dobaci i razumete već. U svakom slučaju, znao se red.

Kad malo bolje razmislim, iste vrline na ceni su i danas: žene do toga drže, svim modernim i postmodernim budalaštinama uprkos. Dobro, ima i preterivanja s te strane. Sećam se tako sledeće epizode: penjem se stepenicama ka ulazu u jednu debelu banku u Los Anđelesu, kad me sustigne jedna

zgodna, vitka i otresita opajdara u jako sku-
poj bundi koja leprša za njom (tamo je inače uvek toplo, ali se skupe bunde nose jer su i kancelarije i limuzine dobro rashlađene; valjda zato da bi se mogle nositi skupe bunde). Već pred vratima, ja ih otvorim i ustupim prednost opajdari, a ona stane u slovo ϕ i počne da me grdi: te da šta ja mislim i kako se to

ponašam, kao da ona ne ume sebi vrata da otvoriti sama, da sam primitivac i muški šovinista i već možete misliti. Jedino što sam mogao da smislim u svoju odbranu bilo je da se učtivo izvinim i kažem da sam ja, znate, iz Evrope, a mi smo tamo zatucani i zaostali i nemojte zameriti, bilo je u najboljoj nameri. Ode ona tako nadrkana dalje, a čuvar banke koji me već zna, simpatični brka s velikim revolverom, kaže samo – eto, jesi li video. Par dana kasnije odvedem na večeru dve tako emancipovane, bogate i lepe mlade žene u Vestvud i primenim isti pristup: kad je stigao račun, one se maše za plastične kartice, a ja ga uzmem i kažem da sam iz Evrope, pak sam prema tome starinski tip, zatucan i to i – račun je bio moj. Smesta su vratile novčanike u tašne i milo su se nasmešile.

Mogu da zamislim čitav dosadni niz "korektnih" primedbi na ovu temu. Uveren sam, međutim, da muška učtivost – prema ženama, ali i inače u životu – ostaje nenadoknadiva vrlina koju treba negovati i čuvati. Bez nje je sam pojam muškosti ili muževnosti nezamisliv. Muškarac koji nije učtiv i pristojan može da bude samo još: prostak, primitivac, nasilnik, kulov, vepar, govedo i šupak; da ne idem dalje, a mogao bih. Neću zaboraviti kako nas je (muškarce, to jest) obrukao jedan pravaški (to su njihovi radikali) komad govedine u hrvatskom saboru: rekao je Vesni Pusić, fino, lepoj i pametnoj ženi, gospođi od glave do pete, da "nije za mudraca, nego za mdraca, hahaha". Nije da nismo imali takvih blamaža i drugde; jesmo. To nas, prave muškarce, kavaljere i gospodu, ne oslobađa obaveze da budemo fini i kulturni; naprotiv! Sa hladnim neodobravanjem oglašavaćemo se i dalje o feminističke i druge "rodno korektne" primedbe: propuštaćemo damu, pridržavati kaput, primicati stolicu, prinositi zipo upaljač, pratiti do kuće, ostajati na "vi" (što duže, to bolje; kad vam kažem).

Znate, žene to vole.

foto: sxc.hu

Ne dam im glas za nast

“Ideja o praznim listićima pojavila se kao posledica dubokog razočaranja birača koji su prvi put shvatili da teorija ‘manje zla’, odnosno ‘glasajte za nas da ne bi došli gori’ vodi zemlju u totalnu propast. Glas za ovakve partije znači davanje *carte blanche* za dalji rast korupcije, razgradnju institucija, nove obmane i stvaranje još većeg haosa u zemlji”

Srbijanku Turajlić, penzionisanu profesorku Beogradskog univerziteta, mogli ste poslednjih godina da sretete na raznim mestima, u različitim ulogama: kako predaje nekakve Signale i sisteme na Elektrotehničkom fakultetu, razgovara sa studentima na način koji im je vraćao veru u nauku i znanje, šeta ulicama tokom brojnih antimiloševićevskih protesta, živo gestikulira dok sa članovima Otpora smišlja nove akcije, poletno grabi ulicama Beograda nakon 5. oktobra, prima nagradu za Osvajanje slobode, koju dodeljuje Fond “Maja Maršićević-Tasić” za doprinos pobjedi demokratije u Srbiji, podržava Paradu ponosa i, sada smo već u vremenu sadašnjem, sedi u svom stanu u Birčaninovoj, čvrsto rešena da neće glasati za bilo koga na sledećim izborima:

“Ideja o ‘belim glasovima’ pojavila se kao posledica dubokog razočaranja glasača Demokratske stranke, ali i drugih reformskih partija, koji su prvi put shvatili da teorija ‘manje zla’, odnosno ‘glasajte za nas da ne bi došli gori’ vodi zemlju u totalnu propast. Ponovno glasanje za Demokratsku stranku, i neke druge partije, znači davanje *carte blanche* za dalji rast korupcije, razgradnju institucija, nove obmane i stvaranje još većeg haosa u zemlji. Njihovi birači nemaju druge stranke za koje bi glasali, tako da je većina njih čvrsto odlučila da izađe na birališta i precrta glasački listić.”

“VREME”: Mislite da će na narednim izborima pobediti nevažeći listići?

SLOBODANKA TURAJLIĆ: Ako broj takvih listića bude veliki, to će biti pobjeda u simboličkom smislu. U svakom slučaju, to je poruka za sve aktere na političkoj sceni: dosta nam je svega, vreme je da se uozbiljite.

I baš će prazni listići uozbiljiti političku scenu?

Mislim da hoće, i možda bi baš oni mogli presudno da pomognu da se zaustavi sunovrat u

kome se trenutno nalazimo.

To je jedino rešenje?

Oni su jedini jasan odgovor na zlo u kome se nalazimo.

Za vas su odgovor, a za funkcionere Demokratske stranke jedna od najmorbidnijih ideja koje su čuli?

Morbidno je to što oni rade od kada su došli na vlast.

Koje?

Ne znam odakle da počnem.

Od manje morbidnog.

Teško je praviti gradaciju takvih stvari, ali dobro, da pokušam. Beskrajno je morbidno sedeti na vlasti, i razgrađivati državu. Morbidno je da imate parlament, a da u zemlji nema parlamentarne demokratije, tako da svakodnevno gledate autokratiju, bahatost i osionost. Oni hoće da odem i glasam da bi ponovo dobili vlast, a da bi potom njihovi poslanici u širokom luku zaobilazili skupštinu, osim u trenucima kada dobiju naređenje da se tamo pojave i podignu ruku. Neću da glasam za ljude koje mrzi da se dovuku do poslaničkih klupa. Poluprazna skupštinska sala deluje sablasno i morbidno. Oni kao da nam poručuju: nemojte, molimo, više da glasate za nas, to nam je kazna. Za koga da glasam? Za praznu klupu?

Ali je i vama sigurno bitno da se to promeni?

Jeste.

Pa hoće li se promeniti praznim listićima koji nemaju uticaj na ishod glasanja?

Neće, ali ću se osećati mnogo bolje jer nisam dala svoj glas za nastavak korupcije.

Pa kako će se onda menjati stvari?

Da znam, možda bih se time i bavila.

Možda vam i zato kažu da je to gubitnička poziciju?

Svako ko živi u ovoj zemlji je gubitnik, glasao za nekog, ili ne. Ali ako na političkoj sceni i dalje

budu samo oni koji se sada tu nalaze, bićemo gubitnici i u budućnosti, što bih želela da sprečim.

Ali će vam reći da je to obično lamentiranje nad parlamentarnom demokratijom?

Jeste, nema sumnje, ali ono što se ovde naziva parlamentarnom demokratijom ima ozbiljnih manjkavosti.

Kojih?

Na primer, da morate stalno da glasate protiv svojih ubeđenja za nešto što je najmanje loše od onoga što vam se nudi.

A vi to nećete?

Naravno da neću. Želim da glasam za nešto što je dovoljno dobro, a ne manje očajno.

I precrtaćete glasački listić bez obzira na stranke koje se nalaze na njima?

Bez obzira na stranke.

I njihove političke programe?

One svojim delovanjem nisu zaslužile da dobiju moje poverenje, i ne samo moje već poverenje ogromnog broja birača.

Pa dobro, šta je cilj, da im pošaljete poruku?

Ma, nije to pitanje poruke. Jednostavno, ne vidim sebe kao nekoga ko će na sledećim izborima izaći na glasanje, i zaokružiti bilo koju od ponuđenih partija...

Zar to nije širenje defetizma?

Nije širenje defetizma, već korišćenje mog građanskog prava. Imam puno pravo da kažem, izvinite gospodo političari, ali vi neprofesionalno i neodgovorno radite posao koji vam je poveren. Neću u tome da vas podržim, i tačka.

Što nekima zvuči infantilno?

Te kvalifikacije su besmislene za nekoga ko zagovara parlamentarnu demokratiju. Imam pravo na svoje mišljenje i izbor kakav god bilo, i ne vidim nijedan razlog zbog koga bi neko mogao da mi kaže da je to infantilno, mada me, i kada to čujem, ne pogađa previše. Volela bih

avak korupcije

Foto: Aleksandar Veljković

da mi oni koji zagovaraju suprotno stanovište objasne šta će dobro da se desi ako izađem na biralište i glasam za stranku koja se već pokazala u najgorem mogućem svetlu, kao što bih želela da mediji koji razapinju Vericu Barać posvete bar deo prostora koji je rezervisan za napade na nju ispitivanju porekla imovine tajkuna o kojima govori Savet za borbu protiv korupcije.

Pa, što se ne organizujete u partiju koja će biti po meri onih koji nemaju za koga da glasaju?

Neću da se organizujem u bilo kakvu stranku. Ja sam inženjer i znam da radim taj posao. Neka se organizuju oni koji žele da se bave politikom, ali neka to rade na način koji će zadovoljiti moje interese.

Verovatno vam zato prebacuju da je to neka vrsta voajerizma, gde se samo sedi, posmatra i zaključuje da ništa nema smisla?

Ja mogu da kažem da se meni most na Adi dopada ili ne dopada, ali ne mogu da idem da

pravim drugi, ako mi se postojeći ne sviđa, jer ne znam kako se to radi. Ne umem da pravim mostove. Ne umem ni da se bavim politikom, ali me to ne sprečava da imam politički stav. Onaj ko kaže da bi novi most bolje izgledao na Menhetnu, nego na Adi, nije voajer, nego subjekt ovog društva koji ima pravo na svoj stav. To što nije građevinski inženjer, i ne ume da projektuje mostove, ne sprečava ga da razmišlja o tome.

Ali je očigledno da ideja o belim listićima strahovito iritira ljude, i to ne samo one koji će se prepoznati u liku manjeg zla?

Pa, svakoga iz različitih razloga.

Koga iz kog?

Iritira Demokratsku stranku zato što veruje da može da radi šta joj se prohte, a da neće izgubiti glasače. Veruju da su manje zlo od drugih.

Pa je l' jesu?

Jesu, na neki način.

A druge?

Iritira bivše i sadašnje radikale, kako god se zvale njihove stranke, zato što su se nadali da će privući razočarane glasače Demokratske stranke.

Mislite da neće?

Naravno da neće, to su naivne nade. Iritira, možda jedino s razlogom, Liberalno demokratsku partiju, koja sebe vidi kao pravu alternativu Demokratskoj stranci, a u to nije uspela da ubedi glasače...

...I niz drugih koji upozoravaju da je to gubitnička opcija jer nevažeći listići nikada nisu pobedili...

Što je vrlo logično, jer ne razumeju da je neizbor istovremeno vrlo jasan izbor.

Koji se ne može pretočiti u parlamentarnu većinu.

I ne treba, jer mu to nije ni cilj.

Pa, šta je cilj?

Da se pokaže da nema stranke koja je zavredela glasački listići.

Ali ne možete reći da su sve stranke iste?

I nisu iste.

Nego?

Uz retke izuzetke u koje spada LDP, mada i ona pati od strahovitih problema zbog nedoslednosti, jedna je gora od druge.

Šta to znači?

Da su građani nezadovoljni porastom korupcije i partijske moći.

Za šta je odgovorna...

Stranka na vlasti.

Kako?

Korupcijom i koalicijom sa socijalistima. To jedan broj birača nikako nije mogao da svari.

Ali koalicija sa SPS-om je napravljena pre skoro četiri godine?

Ona bi bila prihvaćena da je postigla neke rezultate.

Mislite da nije?

Naravno da nije.

A strane investicije, kakav-takav rast bruto društvenog proizvoda, normalizovanje odnosa sa nekim susedima...

...I pogoršavanje odnosa sa drugima, preduzetništvo, osiromašenje i sve veći broj nezaposlenih...

...Što može da bude i posledica ekonomske krize.

Može, a ne mora, mi imamo dovoljno unutrašnjih slabosti. Uostalom, korupciju nismo uvezli, ona je naš proizvod. Ona je danas mnogo veća nego pre četiri godine. Sindrom partijske države je daleko izraženiji, a vidimo i besramno laganje onih koji se nalaze na vlasti. Gledaju ▶

vas u oči i lažu. Oni ponižavaju vašu inteligenciju time što smatraju da ćete poverovati u laži.

Koje laži?

Ne znam od koje da počnem.

Od neke veće.

Pa, evo, na primer, da možete dobiti posao bez partijskog blagoslova. Ili da tenderi nisu namešteni za partijske ljude. Ili da je posao ministarstava čist i transparentan, što je van svake pameti.

Svih ministarstava?

Kojih god hoćete. Ministarstva životne sredine, rudarstva, prostornog planiranja i ko-zna-čega-već-još Olivera Dulića koje je bacilo hiljade evra na sajtove, a da ne znate kome, ni zašto, ni kako, ili opreme koju njegova firma prodaje državnim preduzećima koja su pod patronatom ovog ministra. On je paradigma. Onda se otvori afera, vlada se rekonstruiše, a Oliver Dulić dobije u posed nova ministarstva. Slično je pravosuđu, sudije su u sukobu interesa, sude bez rešenja o imenovanju, Visoki savet sudstva radi i ne radi, a građani gube nadu da će neko zaštititi njihova prava. Ne postoji institucija koja nije devastirana. Ova vlast ostvarila je najgore postpetooktobarske more.

Da li to vide i drugi?

Naravno da vide, a mislim da je toga postala svesna i Demokratska stranka zbog čega podstiče odijum prema ideji o nevažnim listićima.

A mislili su da to birači neće primetiti?

Mislili su da će im oprostiti zato što su najmanje zlo od svih partija koje imaju opipljivu moć.

Neće im oprostiti?

Neće, jer bi im se u protivnom poslala poruka tipa, "u redu je, radite šta god vam padne na pamet, a mi ćemo to progutati". E, pa više nema gutanja i praštanja.

Zato što vlast nije učinila dovoljno da bi im se oprostilo?

Nije, pre svega zbog korupcije.

Dokle ide korupcija?

Do vrha vlasti.

Na osnovu čega to znate?

Ako sedite na vrhu i znate kakve se sve nepravilnosti dešavaju, onda ste sigurno i sami korumpirani. Meni nije važno da li onaj na vrhu stavlja novac u svoje džepove, ili ne. Zanima me jedino da li on vidi šta se dešava, i da li nešto preduzima da to spreči. A, ne preduzima. Za mene je to isto kao da stavlja novac u džep.

Mislite na predsednika Borisa Tadića?

Na njega.

I hoćete da kažete da on zna za stvari koje

radi njegov stranački kolega Dulić, ili neki drugi koji se nalaze u još bližem okruženju?

Bilo bi strašno ako ne zna, jer je bi bilo pogubno za zemlju da imamo predsednika države koji gleda kako se ljudi iz njegove stranke nelegalno bogate.

Ako zna šta se dešava?

Onda je tragično što ništa ne preduzima da se to spreči, ali on zna šta se dešava.

Zašto onda to dopušta?

Ne znam, a iskreno rečeno, to me i ne zanima.

Šta vas zanima?

Da nemam predsednika države koji mirno gleda kako ljudi iz njegove stranke vrše nedozvoljene mahinacije, gde se odluke donose na glavnim odborima stranaka umesto u institucijama.

To je partokratija?

Naravno, ona je glavni pratilac korupcije.

▶ Ako na političkoj sceni i dalje budu samo oni koji se sada tu nalaze, bićemo gubitnici i u budućnosti

Kako?

Tako što se u partokratskom sistemu stranke pojavljuju kao interesna preduzeća.

Ima li u tome razlika između stranka?

Naravno. Srpska napredna stranka, pored svih strašnih osobina koje poseduje DS, ima još mnogo gorih odlika. Ljudi mogu da promene uverenja, i možda su se Tomislav Nikolić i Aleksandar Vučić istinski distancirali od Vojislava Šešelja, ali ljudi koji su, poput svih njih zajedno, naneli tokom devedesetih toliko zla ovoj zemlji, nemaju prava da se i dalje bave politikom.

I kako se nakon svega osećate zbog toga?

Loše, kako bi se osećala, jer i dalje neuspešno pokušavam da živim u normalnoj državi.

Jedanaest godina posle 5. oktobra?

Ma, nije reč o neostvarenim očekivanjima. Nisam ni razočarana, ni uvređena, ni ojađena niti ozlojeđena, samo želim da svako radi posao koji mu je poveren. To je pitanje odgovornosti. Hoću da oni koji su izabrani da se bave politikom to rade profesionalno, dobro i pošteno, što nije slučaj.

Ali, zar to što Srbija nije dobila kandidaturu nije razočaravajuće?

To što Srbija nije dobila kandidaturu je

fantastično dobro. Užasno je važno što je nismo dobili jer bi u suprotnom sve zakone i pravila koja smo doneli bili prihvaćeni kao nešto stvarno. Da smo dobili kandidaturu, rekli bismo da smo usvojili evropske standarde.

Mislite da nismo?

Nismo, jako smo daleko od toga. Mi hoćemo da uđemo u jedan klub koji propisuje određena pravila, a onda se ljutite i govorite da vam ta pravila ne odgovaraju.

Da li je jedno od pravila tog kluba da se menjaju granice država ako najmoćniji članovi to žele?

Nema tu šta da se gledamo ili ne gledamo u oči, kako govori Boris Tadić. Možete da se gledate do sutra, ali u bračnom ili emotivnom odnosu, a ne kao predsednik jedne države sa premijerom neke druge zemlje. Tu pogledi ne pomažu.

Šta pomaže?

Da ispunite uslove koji su postavljeni. Ako vam se oni ne sviđaju, ko vas tera da se trpate u društvo gde vladaju pravila koja vam ne odgovaraju?

I šta treba učiniti da se ona ispune?

Da se prizna realnost.

Koja otkriva...?

...Da Kosovo ne pripada Srbiji. Tamo živi određeni broj građana srpske nacionalnosti, i jedino što Srbija može je da pomogne da oni ostvare zagarantovana manjinska prava.

Hoće li onda biti još bolje ako Srbija ne dobije kandidaturu ni u martu?

Ako se u zemlji ništa ozbiljno ne promeni, onda bi za nju bilo dobro da još neko vreme ne dobije kandidaturu, možda bi je to nateralo da se uozbilji.

Zar onda neće još više bujati sve one loše stvari o kojima ste govorili?

Ta kontrola sa strane ni do sada nije pomogla. Ako nešto uradite samo zbog nekog drugog, to će se urušiti čim taj okrene glavu.

Nazire li se bar tračak svetla na kraju tunela?

Mada sam zakleti optimista, ja ga ne vidim.

Možda zato što ste anarhista, komunista ili ekstravagantna pojava, jer se takvima pripisuje ideja o praznim glasovima?

Ništa od toga. Jedino želim da živim u organizovanoj i sređenoj državi, ali mi to ne polazi za rukom. Zato više i neću da dajem legitimitet onima koji šire lažna obećanja za koja ne snose posledice. Ako to jednom shvate, možda će bar nešto pokušati da promene. ◀

Slobodan Kostić

Zakon i njegove zadržke

Iako su neke zemlje u tranziciji imale probleme sa “privatnim vodovodima”, zašto u Srbiji ne bi bila jeftinija i bolje održavana groblja ili pijace koja bi vodila akcionarska društva sa većinskim privatnim kapitalom

SKUPŠTINA SRBIJE JE u finišu natezanja oko Evropske unije i Kosova donela nekoliko dugo očekivanih “reformskih zakona”, koji su promakli pažnji šire javnosti. Jedan od tih dugo očekivanih propisa je i Zakon o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama (usvojen 22. novembra), koji treba da otvori mogućnost privatnom kapitalu da uđe u zonu infrastrukturnih usluga, dosad monopolisanih za državnu svojinu, kao i da obogati sadržaj “decentralizacije” u upravljanju državnom svojinom. To jest, od tog zakona se očekuje da omogući lokalnim samoupravama i pokrajinskim autonomijama da u saradnji sa privatnim kapitalom efikasnije posluju sa onim delom “javne svojine” koja im je data na gazdovanje nešto ranije usvojenim zakonom o javnoj svojini.

Odmah treba reći da je ovaj novi zakon o javno-privatnom partnerstvu svakako napredak u odnosu na prethodnu regulativu, ali da je zadržao niz rešenja koja su očigledno posledica starih shvatanja da je spoj državnog i privatnog kapitala samo izvor korupcije, a da je svaka decentralizacija upravljanja državnim kapitalom samo put u lokalni voluntarizam i rasipanje. Kao da je centralizovano upravljanje bilo domaćinsko i efikasno i kao da korupcija nije domaća životinja i u vrhovnim državnim organima.

Ovaj zakon je, što takođe ne treba zaboraviti, dočekan sa zebljom i u opštinama, to jest njihovim komunalnim preduzećima, jer se bio proširio strah da će on omogućiti privatizaciju lokalnih “javnih preduzeća”, a poznato je da i ona, a ne samo “nacionalna”, odnosno republička, pate od klasične neefikasnosti, da su nakrcana velikim viškovima suviše plaćene radne snage i da su odavno postala “kadrovska skladišta” lokalnih stranačkih elita, pa kao takva – podređena političkim manipulacijama i odlučivanju u golom partijskom, a ne javnom interesu. Koliko je, dakle, novi zakon “zadro” u slabosti dosadašnje regulative i koliko on omogućava da privatni kapital uđe u ovu zonu javnog privređivanja, te tako,

u najmanju ruku, omogućiti bolju kontrolu “javnih preduzeća”?

Da podsetimo, na jednom od retkih skupova na kome se raspravljalo o Zakonu o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama, onom koji je organizovala Privredna komora Srbije (23. novembra), jedan od pisaca zakonskog teksta, Nenad Ilić, savetnik u Ministarstvu ekonomije i regionalnog razvoja, naglasio je da postoji interesovanje privatnih investitora za obavljanje određenih komunalnih delatnosti, ali da će takvi poslovi biti mogući tek kada nadležna javna tela (ministarstva Vlade Srbije, opštine, pokrajinski sekretarijati) “prepoznaju potrebu i opravdanost realizacije novih projekata putem partnerstva sa privatnim investitorom”, te da to “po difoltu ne znači da privatni partner ulazi u strukturu vlasništva nekog postojećeg komunalnog preduzeća”. Pojednostavljeno, Zakon je izgleda pravljen samo za one investicije koje bi išle tamo gde postojeća komunalna preduzeća nisu zainteresovana za posao – što već upućuje na zaključak da ovaj zakon ipak ne reformiše mnogo. On, dakle, ne predviđa praktičnu dostupnost, na primer, upravljačkih akcija javnih preduzeća privatnim investitorima, što bi imalo za efekat bar privatni uvid u njihovo poslovanje. A pogotovu ne obezbeđuje preuzimanje celih komunalnih preduzeća u privatno vlasništvo. Iako su neke zemlje u tranziciji u tom smislu imale probleme sa “privatnim vodovodima”, na primer, ostaje pitanje zašto u Srbiji ne bi bila jeftinija i bolje održavana groblja ili pijace koja bi vodila akcionarska društva sa većinskim privatnim kapitalom.

Kako je na spomenutom sastanku u PKS-u

odmah primetio i ekonomista Mahmut Bušatlija, “Zakon je zasnovan na pretpostavci da će država i dalje držati većinu u javnim preduzećima i upravljačka prava u javnim preduzećima, a da će privatnici unositi pare za njihov razvoj, a to je nemoguće očekivati”. Bušatlija je kritikovao i regulisanje koncesija u ovom zakonu, pre svega zbog toga što je prihvaćen sistem “limitiranih koncesionih ugovora”, koji deformišu motivacioni mehanizam koncesionara – što će reći, on je zainteresovan za brzu, jeftinu i nekvalitetnu gradnju da bi što brže počeo eksploataciju objekta (autoputa, na primer), a pri kraju koncesije nije zainteresovan za održavanje objekta koji mora da vrati državi. Ta Bušatlija logika podriva i sam institut koncesionarstva.

Zanimljivo je da Zakon veoma detaljno reguliše sadržaj “javnog ugovora” o davanju koncesije – pa zahteva da on obavezno sadrži čak 28 odredbi koje treba da obuhvate sve moguće (i nemoguće) situacije. Uz to je uneta jedna dosta “okrugla” odredba da ako javni ugovor sadrži nešto “što na bilo koji način dovodi do odgovornosti Republike Srbije ili ima direktnog uticaja na budžet Republike Srbije”, on mora dobiti saglasnost Vlade Srbije. Problem je što je sve što je u vezi sa državnim svojinom moguće dovesti u vezu sa državnim odgovornošću.

Takođe je upadljivo da Zakon predviđa vrlo strog nadzor nad javno-privatnim partnerstvom, što se može razumeti, ali on predviđa i stvaranje Komisije za javno privatno-partnerstvo na nivou Republike Srbije, sa možda pretenciozno zamišljenim nadležnostima. Na primer, ova komisija, u čiji sastav od sedam članova Vlada bira pet, a po jednog delegiraju Beograd i Vojvodina – ima obavezu da pruža “stručnu pomoć”, da “informiše i konsultuje”, “daje mišljenje” u postupku odobravanja svih predloga o javno-privatnom partnerstvu, “izrađuje metodološke materijale” itd. Sva je prilika da je ova Komisija u suštini zamišljena kao republički “cenzor” javno-privatnih poslova na svim, pa i pokrajinskim i lokalnim nivoima. Pa, šta je onda tu decentralizovano?

Dimitrije Boarov

Izum po glavi stanovnika

Više od sto novih preduzeća uskoro će iz pretpristupnih fondova EU dobiti po 80.000 evra za razvoj novih tehnologija

O DOMAĆOJ INVENTIVNOSTI ima puno priča, a još više doskočica. No, zašto Srbija nema bar jednu svetski poznatu inovaciju, izum ili nov proizvod koji donosi milione i pokreće privredu bez bilo kakvih olakšica, moljakanja i svih tih metoda za privlačenje stranog kapitala? Naime, ako razmislite, mnoge od tih priča o domaćoj pameti ipak se ne odnose na stvarne inovacije, već zapravo na sposobnost naših ljudi da sa sasvim zastarelom opremom na poslu i kod kuće, sa starim automobilima i svakojaikom tehnikom postignu nekakav rezultat, kakav god on bio.

Nažalost, čini se da, ako je zaista ima, domaću inventivnost trošimo na neinoviranu opremu. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, starost opreme u preduzećima u Republici Srbiji nesumnjivo bi morala svakog da zabrine. Oko 27 odsto sve opreme u privredi starije je od 10 godina, dok je zatečeno svega sedam odsto nove opreme ne starije od jedne godine. Jedna druga statistika pokazuje da, čak i kad u privredi dolazi do inovacija, 29 odsto njih se odnosi samo na inovacije u organizaciji, 26 odsto na marketing, 26 na inovacije u procesima, dok se samo 19 odsto inovacija tiče proizvoda.

Kako bi se ovo stanje promenilo, nekadašnje Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, ali i druge državne ustanove, neprekidno pokušavaju da afirmišu inovativnost i da na neki način povežu naučnike i privredu kako bi je na bilo koji način učinili konkurentnijom. Tako je pokrenuto zapaženo Takmičenje za najbolju tehnološku inovaciju, a nedavno je osnovan i Fond za inovacionu delatnost.

Uz to, iz pretpristupnih fondova EU obezbeđena je i suma od osam miliona evra koje će Fond podeliti novim, tek osnovanim kompanijama za razvoj svojih inovacija. Tako su

PALJENJE JUGA NA UGALJ: Izumitelj 30. decembra 1999. foto: A. Andić

u ponedeljak 5. decembra predstavnici vlade Srbije, Evropske unije i Svetske banke potpisali ugovor o implementaciji 8,4 miliona evra iz IPA fondova za novoosnovana inovaciona preduzeća u Srbiji.

PATENTNI KAPITAL: No, koliko uopšte ima inovacija u Srbiji na koje bismo mogli računati? Kad pogledamo stanje samo na Univerzitetu u Beogradu, saznaćemo da sav naučni i akademski kadar u našoj najvećoj obrazovnoj instituciji godišnje registruje – desetak patenata. Takođe, prema prošlogodišnjim podacima Zavoda za intelektualnu svojinu, u Srbiji je za godinu dana ukupno registrovan samo 291 novi patent, što podrazumeva najšavšavije izume, od čaše iz koje može da se pije pet različitih pića do saobraćajnog trougla koji vozač aktivira bez izlaska iz automobila.

Međutim, ovaj broj je toliko mali da je, mada uključuje sve današnje srpske pronalazače i naučnike, bukvalno manji od 300 patenata svetuskog renomea, što čini opus najvećeg srpskog izumitelja Nikole Tesle, na kog se prečesto pozivamo. Sa druge strane, broj svih godišnjih patenata u Srbiji predstavlja manje od deset odsto u poređenju sa samo jednom nemačkom kompanijom kao što je hemijska fabrika Boš koja godišnje sama patentira 3800 novih patenata. U Srbiji se sa ovim brojkama trenutno može uporediti samo broj sporova koje su

vodili vlasnici intelektualne svojine, a kojih je bilo oko 1700 tokom prethodne godine.

Takvo stanje očigledno zahteva veću sistemsku pomoć, pa se poseglo za postojećim uspešnim rešenjima. Tako je kao strateški savetnik u Fond za inovacionu delatnost nedavno došao doktor Šuki Glajtman, fiziko-hemičar koji je bio glavni naučnik države Izrael i koji je doprineo njenom tehnološkom razvoju uprkos svim političkim izazovima.

“Mislim da se svi slažemo da zemlja koja nema prirodne resurse ako želi da na globalnom tržištu ostvari ikakvu relativnu prednost mora da se osloni na ljudski kapital”, kaže Šuki Glajtman u ekskluzivnom razgovoru za nedeljnik “Vreme”, navodeći da se to pre svega odnosi na ljudski kapital u nauci i tehnologiji. “Ovaj ljudski kapital država mora iskoristi da bi razvila i pojačala inovacionu delatnost. A da biste razvili ljudski kapital, potrebne su dve stvari – infrastruktura i finansije”, objašnjava Glajtman i dodaje da “na kraju svega, finansije postaju vrlo važan faktor”.

START-UP: Kako bi se smanjio rizik za ulaganje u inovacione tehnologije, država intervenišu upravo sredstvima od 8,4 miliona evra iz IPA fondova. “Treba da izvozimo pametne proizvode, a ne pametne ljude”, rekao je pre dve nedelje u hotelu Hajat u Beogradu na ceremoniji potpisivanja Božidar Đelić, tada još

Tražimo ekonomsku dobit

Alternativa inovacijama je samo jedna – da ne činite ništa

Nakon uspešne akademske karijere kao fiziko-hemičar, doktor Šuki Glajtman iz Izraela posvetio se primenjenim naukama, kao i implementaciji inovacija u privredi, dajući doprinos velikom tehnološkom razvoju ove zemlje koja neguje izuzetno snažnu privredu usred bliskoistočnih nestabilnosti. “Na kraju svega, finansije postaju vrlo važan faktor”, kaže za “Vreme”. “U današnjim vrlo teškim ekonomskim uslovima nije nimalo

lako privući ulaganja u nove inovacione tehnologije. I zato, po mom mišljenju, vrlo važna uloga jedne vlade je da svojim programima smanji rizik ulaganja u inovacionu delatnost. Ako smanjujete rizik finansijskog ulaganja, smanjujete rizik celog preduzetništva. A najefikasniji način da se to učini jeste da se podele grantovi novim inicijativama.”

“VREME”: Da li je ulaganje u inovacione kompanije samo predušlov razvoja ili nova šansa za privredu?

Ako pogledate sadašnje stanje u Srbiji, otvara se vrlo mali broj novih inovacionih kompanija. Filozofija ulaganja u nova inovaciona preduzeća je vrlo jednostavna. Mi vas podržavamo na samom početku vašeg biznisa, možda ne baš od samog prvog dana, ali već u inicijalnoj fazi razvoja, sa idejom da što pre stanete na noge. Jer je u najboljem interesu države da imamo što više kompanija koje razvijaju tehnološke inovacije. Tako podržavamo naše šanse za napredak.

Šta jednog uspešnog naučnika pokrene da napusti akademsku karijeru u fizičkoj hemiji i posveti se inovacijama?

To je problem svuda u svetu. I dalje se na univerzitetima i uopšte u akademskom svetu oblast primenjenih istraživanja smatra manje vrednom od osnovnih istraživanja. Dok razvijate akademsku karijeru, morate da objavljujete radove i radove. I to tako ide. I tako treba da

bude. Međutim, ako uočite ekonomski benefit, nema razloga da ga ne ostvarite. Naučnici mogu i da nastave svoja osnovna istraživanja i da ih čak finansijski podrže kroz zaradu od tehnoloških inovacija. Na kraju krajeva, svi smo ljudi, svi tražimo i neku ekonomsku korist.

Imate dragoceno iskustvo kao glavni naučnik države Izrael, a sada ste pristali da kao strateški

savetnik dođete u Srbiju u Fond za inovacionu delatnost.

Mi smo u Izraelu imali sreće da smo počeli ovakve aktivnosti u osamdesetim godinama, kad se svet menjao i kad je bio otvoren za nove ideje, i da smo izabrali oblasti u kojima smo imali izvesne prednosti. Nismo uspeli zato što smo pametni, nego zato što smo bili spremni da učinimo neke greške, da ih prepoznamo i reagujemo. Drugo nismo ni mogli.

Da li možete da procenite koliko bi godina jednoj privredi kakvu ima Srbija bilo potrebno da dostigne konkurentan nivo tehnološkog razvoja?

Da li će se okrenuti razvoju primenjenih nauka, pre svega zavisi od same države. Koliko je ona odlučna, kako uspostavlja redosled prioriteta i tako dalje. Ali, to takođe zavisi i od spoljnih faktora, od globalne ekonomske arene. Ne možete se direktno takmičiti sa ekonomijama kao što je Kina. Poenta je da nađete prave oblasti u kojima možete osvojiti tehnologiju sa kojom možete da se takmičite. A to uopšte nije jednostavno. U tom procesu je sasvim normalno da pravite greške. To je sasvim u redu. Alternativa tome je jedino – da ne činite ništa. No, ključni izazov je da budete proaktivni. Da reagujete i greške pravovremeno ispravljate.

uvek potpredsednik Vlade Srbije.

Ugovor su, pored bivšeg potpredsednika Vlade, potpisali ministar prosvete i nauke Žarko Obradović, šef delegacije Evropske unije u Srbiji Vensan Dežer i šef kancelarije Svetske banke u Srbiji Lu Brefor. Na istom skupu je Fond za inovacionu delatnost otvorio Javni poziv za Program ranog razvoja (*mini grants* program), a prijavljivanje će trajati do 31. januara 2012.

Odluke o finansiranju će doneti nezavisna

međunarodna stručna komisija, a sredstva će Fond raspodeliti takozvanim *start-up* ili *spin-off* firmama kroz grantove u vrednosti od po najviše 80.000 evra. Ove grantove u 2011. godini mogu dobiti male, privatne kompanije koje imaju zaista inovativnu ideju i koje su u ranoj fazi razvoja. Uslovima javnog poziva je čak ograničeno da grantove ne mogu dobiti preduzeća starija od dve godine.

Uz ovaj program za mikropreduzeća uskoro

će biti raspisan i javni poziv za sufinansiranje inovacija, kojim će se deliti grantovi od 300.000 evra za veće kompanije koje poseduju tehnološku inovaciju. Ceo poduhvat je pravi *start-up* za samu državu na terenu inovacija, i mada dolazi u vrlo teškom ekonomskom trenutku, budući gotovo neophodan, uvek je bolje da se desi sada nego za još nekoliko izgubljenih godina.

Slobodan Bubnjević

Na Sanad

Foto: Darko Mihalić

Jedno je vreme bilo nepodnošljivo, ne samo zbog toga što se gonilo, nego zbog toga što se nije gonilo jer su neki ljudi bili apsolutno izvan zakona. Nije ih se ništa ticalo, niti je iko pomislio da procesuirati kroz sve ove godine: privatizacije, menadžerski krediti... Sva ova naša nova klasa je više-manje nastala na kriminalu i to niko nije dirao, niti će ih dirati, bez obzira na zakonske propise o nezastarevanju dela ratnog profiterstva

ČEDO PRODANOVIĆ, NAKON što ga je politika početkom 90-ih izbacila iz tužilačkih redova (bio je zamjenik u zagrebačkom Okružnom tužilaštvu, pa potom zagrebački općinski tužilac), otišao je u advokaturu. U 20 advokatskih godina postao je jedan od najpoznatijih i najcjenjenijih advokata u Hrvatskoj nedavno je – o ironije – postao branitelj bivšeg premijera Ive Sanadera, optuženog pred zagrebačkim Županijskim sudom za korupciju i ratno profiterstvo.

Razgovarali smo s njim u postizbornom Zagrebu o “slučaju Sanader”, o protekla dva desetljeća njegove advokatske karijere, ali i o onome što je bilo prije, dok je bio tužilac.

“VREME”: Nedavno ste s kolegicom Jadrankom Sloković preuzeli obranu bivšeg hrvatskog premijera Ive Sanadera. S obzirom na reputaciju vašeg “odvjetničkog dvojca”, javnost nije bila previše iznenađena njegovim izborom. Koliki vam je izazov taj slučaj?

ČEDO PRODANOVIĆ: Sigurno je da je veliki izazov. Ja sam u advokaturi već 20 godina i moja karijera je progradirala s vremenom, bilo je puno velikih slučajeva, branio sam i neke optužene u Haškom tribunalu, pa sam zastupao i predsjednika Stjepana Mesića. Dakle, nije mi ovo prvi trofej u životu, ali ovakav predmet i

eru će sve početi i završiti

bivši premijer se zaista ne dešavaju svaki dan u životu. S jedne strane je to izazov samo po formalnom obilježju, činjenice da braniš premijera, a drugi je po sadržajnom, jer tu ima svega i svačega. I sam predmet bi, i da nije Ivo Sanader u pitanju, bio izuzetno zanimljiv.

Praktično ste na izvoru državnih tajni...

Tako je. Vidi se tu, na kraju krajeva, kako je jedan truli sistem funkcionirao godinama. Dakle, ulaziš u neku suštinu društvenih odnosa i to s ove najcrnje strane, a opet, s druge strane imaš čovjeka koji je sada kriv za sve, a naravno da nije kriv za sve i sad se treba probiti kroz taj labirint, s jedne strane jedne iskrivljene slike o njemu, dok s druge strane ima puno podzemnih grebena na koje se možeš nasukati.

Pitanje koje se često postavlja u javnosti, ne samo stručnoj nego i laičkoj: kako to da pred sudom nisu Sanaderovi nekadašnji suradnici? Protiv tajnika HDZ-a Ivana Jarnjaka se odustalo od progona, a bivša premijerka i potpredsjednica Vlade u Sanaderovo vrijeme Jadranka Kosor je tek svjedok? Sjećamo se one njene izjave dok je Sanader još bio premijer: "Kud Ivo, tu i ja."

Za Jadranku Kosor ne mogu ništa reći, jer ona nije bila u postupku protiv Ive Sanadera. Po nekoj nomenklaturi je i ona mogla biti ispitana, da se vidi koliko i što je ona znala, ali pitanje je koliko je ona bila "pripuštena" u sve stranačke poslove i koliko je bila žena od povjerenja, koliko se u nju u svemu tome uopće pouzdavalo. To ne mogu reći, ali u odnosu na Ivana Jarnjaka koji je bio organizacioni tajnik stranke, stvari stoje drugačije. Naravno da je on trebao biti obuhvaćen postupkom. I bio je, ali se onda od njega odustalo. Zašto on nije optužen, vidjet ćemo tijekom postupka. Meni iskustvo govori da se na određeni način nagođio s USKOK-om.

Nadavno je pokrenut i postupak protiv HDZ-a, bivše Sanaderove i danas Kosorićine stranke. Taj postupak teče paralelno s postupkom protiv Ive Sanadera, protiv kojega su dosad podignute tri optužnice?

To je sve vezano. Po Zakonu o odgovornosti pravnih osoba, pravna osoba odgovara

automatski i ukoliko su njeni inokosni organi počinili kaznena djela kojima je pribavljena korist osobi, ona sama po sebi odgovara i zato taj cijeli cirkus sa braniteljem HDZ-a bio potpuno besmislen, jer on ni na koji način ne može *de facto* utjecati na obranu stranke, ukoliko su ljudi koje mi branimo krivi. Dakle, to ide jednim automatizmom i to je u biti novčano sankcioniranje stranke, odnosno pravne osobe, za nepoštene djelatnosti njenih rukovoditelja.

Vratimo se sad od postupka protiv premijera Sanadera 20 godina unazad. Tada ste političkom odlukom te iste stranke, čijeg bivšeg predsjednika danas branite, otjerali iz pravosuđa, s funkcije čelnog čovjeka zagrebačkog Općinskog tužiteljstva, najvećeg u zemlji.

To je bila mješavina svega, i političke odluke i nacionalne diskriminacije i pripadnosti Savezu komunista i još sto drugih razloga. Zašto

► **"Po meni, trenutno je najveća opasnost stvaranje histerije u društvu: da se treba goniti korupcija, da se to dobro kanalizira kroz medije, da su mediji servis organa gonjenja"**

spominjem nacionalnu diskriminaciju: zato što su i drugi bili smijenjeni, ali nisu ostali bez posla. Meni je, na kraju krajeva, bilo svejedno, ja bih ionako otišao. Ja sam imao one najgore performanse koje su mogle nekoga zadesiti u tom času, ponekad se šalim i kažem da od svega najgoreg nisam imao samo sidu. Kao i mnogi drugi, te 1991. godine našao sam se ni na čemu, s torbicom na cesti, i morao se primiti odvjetničke karijere, u trenutku kad su svi u generalno lošoj situaciji, a ja sam bio još dodatno obilježen po sto osnova. Ništa, stisneš zube i ideš dalje!

Sjećam se iz tog vremena "preporuke"

Silvija Degen, poznatog zagrebačkog advokata koji je mnogima od vas koji ste bili izbačeni iz pravosuđa pomogao u tim najtežim trenucima uhodavanja: "Čedo, ubuduće se nemoj odazivati na ime Čedo Prodano-vić, nego na Edo Prodan!"

Silvije je zaslužio više rečenica od ove anegdote u njegovom "vicmaherskom" stilu. On mi je zaista pomogao, iako prije toga i nismo bili naročito dobri; bili smo u korektnim odnosima, ali ne i prijatelji. U to vrijeme mnogi su me prijatelji i ostavili, a on je tada pokazao kako je velik – nije baš bilo ugodno imati mene u kancelariji! Dao mi je neku sigurnost, kruh u to vrijeme da preživim taj prvi period, dok se malo ne snađem. Jer, biti tužilac i advokat, to je kao da nisi radio isti posao, to su potpuno različiti poslovi. Pravo je isto, ali sve ostalo je potpuno drukčije i ne može se u tom prelazu funkcionirati odmah, mora se najprije vidjeti kako sve to skupa "diše". Ako si bistar i spretan, treba šest mjeseci do godinu dana za tu transformaciju, nekima i duže, a neki se nisu nikad uspjeli snaći u advokaturi: pravim činovnicima, odličnim pravnicima i sposobnim ljudima koji se nisu mogli pomiriti s time da je advokatura estrada. Sjećam se kolege koji je bio briljantan, najbolji pravnik u tužilaštvu, ali je doslovno gladovao. Dakle, poznavanje prava ne znači apsolutno ništa, ono je "pod Z", moraš i ono što znaš znati dobro zapakirati, moraš znati ljude, nekad se izložiti, nekad pregristi govno. U biti, raditi sve što nikad prije nisi radio. U svemu tome, Silvije Degen je mene zadužio zauvijek i nisam mu to zaboravio i nikad neću. Njemu je, vjerujem, bio pomalo i izazov da u svojoj kancelariji ima bivšeg tužioca, "komunjaru". Kad su se svi toga odriicali, on je doveo mene.

Kao tužilac, spomenuli ste, bili ste član Partije...

Bili su svi! Ne treba to puno objašnjavati: kad kažu da je netko uspio zato što je bio član Partije, to je netočno, jer su bili svi članovi, pa je opet neka druga kvaliteta prevalirala da netko postane to što je postao i da ima karijeru kakvu je imao. U tužilaštvu je 90 posto ljudi bilo u Partiji. Naravno da su oni koji nisu bili članovi ►

na određeni način bili hendikepirani, nisu na primjer dobijali političke predmete i nisu se mogli ravnopravno s nama takmičiti, ali to su bili izuzeci. Nije se uspijevalo zato što je netko bio član Partije, nego zato što je bio najbolji.

Nakon 20 godina u advokaturi i prethodnih 15 u tužilaštvu, kakva je vaša procjena: da li je više političkih pritisaka bilo prije, ili nakon 1990. godine, kad je hrvatsko pravosuđe temeljito očišćeno od "nepodobnih" sudaca i tužilaca?

Moram poći od toga da sam ja ipak u pravosuđe došao kao pripravnik 1976. godine, u vrijeme kad je ono već, na neki način, počelo funkcionirati na drugi način nego što je funkcioniralo ranije. Kad sam postao šef Općinskog tužilaštva 1987. godine, uvjeravam vas da me nitko nikad nije nazvao, ni iz Komiteta, niti iz Sabora. Sjećam se one "afere Agrokomerc" sa braćom Pozderac: svi su se prepali. Ja sam se šaleći pitao kad će me netko iz vlasti nazvati, pa zar ja ništa ne predstavljam u ovom gradu da me nijedan šef Partije ne treba... Bojali su se, nikoga nisu zvali i mi smo, u biti, radili apsolutno nezavisno. Naravno da je bilo onih gluposti tipa neprijateljske propagande, državnih neprijatelja, Dobroslava Parage u kojima se zadnjim trzajima branila bivša UDBA i proizvođa la neke predmete i, na neki način, ispoljavala svoju negativnu političku ulogu koja je bila itekako prisutna od 1945. do 1965. godine; o tome smo samo čitali. Po meni, zadnji pravi politički proces je i utjecaj prave politike završio je sa suđenjem Vladi Gotovcu i Franji Tuđmanu 80-ih godina. Krajem 80-ih to je bilo već pravosuđe bez političkih utjecaja, u kojem se predsjednik suda jako libio ići pitati suca kakav je predmet i kako će on o nečemu odlučiti, to je postalo apsolutno nezamislivo. Naravno da je bilo izuzetaka, naravno da se uzimalo mito, naravno da je svega toga bilo, ali ja to ilustriram ovako: prije se znalo tko uzima mito, a poslije 1990. se znalo tko ne uzima.

Kad je 90-ih došlo do velike promjene u pravosuđu, mi smo se u stvari vratili u 60-te: kadrovska selekcija nikakva, po političkom ključu dolaze ljudi koji nemaju pojma, poslušni su, provode naloge politike koja se transferira putem rukovodilaca ustanova. To je bilo ružno vrijeme i na kraju krajeva, dosta ljudi je tad otišlo iz tužilaštva, jer to nije htjelo trpjeti. Ljudi koji su držali do sebe jednostavno na taj način nisu mogli raditi.

Da li se u međuvremenu utjecaj politike na pravosuđe u Hrvatskoj smanjio?

Nikad neće pravosuđe biti imuno na utjecaj politike. On ne mora biti direktan, on se može osjećati u zraku, može se stratificirati, može se kondicionirati kroz medije... Uvijek ta neka uzvratno-povratna sprega postoji, ali postoje i mehanizmi koji ne dozvoljavaju da se neke stvari rade, mehanizmi kontrole i, na kraju krajeva, izgrađeni ljudi koji znaju što se

► **"Prije se znalo tko uzima mito, a poslije 1990. se znalo tko ne uzima"**

može, a što ne smije dozvoliti. Sada smo, nakon dosta dugo vremena, opet došli u neko razdoblje u kojem se to možda može, na neki način, već podnositi. Jedno je vrijeme bilo nepodnošljivo, ne samo zbog toga što se gonilo, nego zbog toga što se nije gonilo, jer su neki ljudi bili apsolutno izvan zakona. Nije ih se ništa ticalo, niti je itko pomislio procesuirati kroz sve ove godine: privatizacije, menadžerski krediti... Sva ova naša nova klasa je više-manje nastala na kriminalu i to nitko nije dirao, niti će ih dirati, bez obzira na zakonske propise o nezastarijevanju dijela ratnog profiterstva. Na Sanaderu će početi i završiti.

Neki kažu da je proces protiv Sanadera politički motiviran, pa i glavni državni tužilac Mladen Bajić (postavljen, inače, voljom SDP-a na funkciju) trpi brojne kritike i napade, pogotovo kad dokumenti iz istraga koje su tajne cure u medije...

Postoji drastično, direktno uplitanje politike i ovo suptilnije koje imamo danas. Po meni, trenutno je najveća opasnost stvaranje histerije u društvu: da se treba goniti korupcija, da se to dobro kanalizira kroz medije, da su mediji servis organa gonjenja. To je nečasna rabota: mi vama dajemo dokumente, pa ste vi istraživački novinari u mom kabinetu gdje popijete kavu, a zauzvrat ćete pisati što ja želim, plasirati moje papire kao notornu istinu i nećete

propitivati moje neuspjehe na sudu. S druge strane, svi ovi dosadašnji političari imaju toliko putra na glavi da su sretni da ih tužilaštvo ne gleda i ne pada im na pamet da netko zausti nešto protiv Bajića, u smislu što taj čovjek radi, koliko ima osuđujućih presuda. Mi sada trebamo novu političku garnituru koja je bez "repova", koja se ne boji Bajića, jer on nema tri spisa protiv njih u svom ormaru. Naravno, malo karikiram, jer ne mislim da je Bajić najgora nepogoda za Hrvatsku, dapače, ali u tome vidim veliku opasnost za određene slobode ljudi, za određene procese koji će biti apsolutno nepouzdati u smislu dokazivanja, jer će uvijek biti dva pokajnika s kojima tužilaštvo trguje i dogovara. Tko se prvi javi, taj je postao vjerodostojan i pošten, njemu se vjeruje i oprašta sve što je do tada napravio i onda se na temelju njegovog iskaza donosi presuda kojom se osuđuje deset ljudi. Nikada niste sigurni da li on govori istinu ili ne, a sada nam se postupci sve više svode na takve ljude. To je rezultat novog Zakona o kaznenom postupku i jedne primjene, za koju neću reći da je nečasna – pretpostavljam da tako rade i američki tužioci, ali oni imaju neku kontrolu – kod nas trenutno nema nikakve kontrole, nikome ne pada na pamet da pita Bajića da li radi po zakonu ili ne, jer su svi sretni samo da ih ne vidi i ne čuje. Mora se reći da je Bajić napravio velike stvari u ovoj zemlji, bez obzira na to koji su bili motivi Jadranke Kosor za ono što se postavilo kao razračunavanje unutar vlastite stranke i eliminiranje vlastitih političkih protivnika. Došli bi na red i SDP-ovci da su oni ostali na vlasti, ali prvo je trebalo počistiti ove Sanaderove oko sebe, pa bi onda išlo dalje, a sada ćemo vidjeti kako će ići.

Neki su vas nedavno prozvali zbog toga što ste otišli u izborni stožer Kukuriku koalicije na pobjedničko slavlje 4. decembra, te da ste time možda htjeli pogodovati svom klijentu Sanaderu? Bilo je i opaski po novinama da valja ići na mjesta na kojima se okuplja potencijalna klijentela...

Novinarima sam, to je bila autoironija, te večeri rekao da, s obzirom na rezultate izbora, mogu očekivati priliv novih stranaka iz HDZ-a. Šalio sam se kad su me novinari pitali što ja tu radim, rekao sam im: "Sad ja ulazim u modu." Naime, 90-ih godina se točno znalo koji su advokati bliski vlasti i vladajućoj stranci i onda se njima ide, jer stranke u principu ne traže ono što advokat može učiniti po zakonu, nego ono što se po zakonu ne može. Oni traže uvijek ono

što drugi ne mogu.

Bez obzira na reakciju nekih na prisustvo slaviju pobjednika, valja primijetiti da nikada – tokom dosta “čupavih” i opasnih godina – niste od javnosti skrivali to da ste lijevičar. Jeste li imali problema zbog toga?

Nikad to nisam krio! U jednom razdoblju je to donosilo dosta problema. Sjećam se, navodim jedan primjer, na suđenju Dinku Šakiću 1999. godine – zastupao sam oštećene – intervjuirala me Kristijan Amanpur. Zanimalo ju je kako suđenje izgleda “iznutra”. Suđenje je, rekao sam joj, bilo simulirano, ja sam kao oštećeni više “gazio” po optužnici nego tužilac. Sve to je normalno, rekao sam joj, jer u vlasti još stoluju sljedbenici ustaštva, misleći na Gojka Šuška i slične. Potom je na CNN-u emitirana emisija “Insajt”, u kojoj su, osim mene, o tom suđenju govorili Viktor Ivančić, Slavenka Drakulić i Zvonimir Šeparović, bivši ministar vanjskih poslova i profesor krivičnog prava. Dva dana potom, u jednoj TV emisiji na HRT-u, voditeljica Dijana Čuljak je najavila: “Sada ćete vidjeti inserte iz skandalozne emisije CNN-a u kojoj su svoje mjesto dobili i osobe poput Čede Prodanovića i Slavenke Drakulić.” Dva dana nakon toga me je američki ambasador zvao na ručak, to su čak i novine objavile i svima je bilo jasno zašto me je zvao. Nije mi bilo ugodno, bilo je pljuvanja i napada čak i u sudnici, mene je pljuvao Mladen Švarc, napadnut je Zoran Pusić... Osjećaš se da si u manjini, da si slabiji, a da to ne smiješ pokazati, jer će te

onda pogaziti. S druge strane sam ipak bio zaštićen time što sam bio član HHO-a, time što sam već tada bio nešto poznatiji, pa su ipak malo pazili što će raditi...

Da li se danas atmosfera u Hrvatskoj promijenila?

Apsolutno. Danas je to folklor, tko je Srbin, tko je Hrvat. Glupo mi je i pričati o tome, jer ja nisam Srbin, a nisam ni Hrvat, što da radim... Nemam nikakve nacionalne osjećaje. Nenad Ivanković (novinar, sin Zvonka Ivankovića Vonte, partizana, i protivnik HDZ-a i Franje Tuđmana, op.a.) rekao je da je njegov otac napravio nad njim kulturocid, možda su mene moji roditelji partizani lišili nekog užasno uzvišenog osjećaja, ali ja ga nemam!

Kritizirali ste hrvatske medije i dio novinara koji rade po političkom diktatu. Koliko je s time povezan daleko manji broj tužbi za klevetu i uvredu protiv novinara posljednjih godina u Hrvatskoj?

Zastalo se u ovoj jednoj prešutnoj igri, u kojoj novinari servisiraju vlast. Donesen je zakon koji, u biti, gotovo da onemogućuje sud da osudi novinara za klevetu, jer je dodana rečenica koja kaže da, ako je i učinjena kleveta ili uvreda, novinara se neće kazneno goniti ukoliko to nije učinjeno u isključivoj namjeri klevete. Zato, uz to da je nešto neistina mora se dokazati i da je novinar to napisao isključivo zato da bi nekoga klevetao. U praksi to, naravno, dovodi do najbesmislenijih objašnjenja da je novinar, na primjer, radio istraživanje, da se bavi

fenomenologijom ovoga ili onoga, pa je onda naveo da je tužilac idiot, a on u stvari nije idiot, nego je to novinarov statistički uzorak ili je vrijednosni sud... Po zakonu je sad puno teže suditi za klevetu, a drugo – mediji su se jako nametnuli i svi ih se boje. Ljudi se boje, pogotovo ljudi koji su na nekim pozicijama o kojima se najviše piše i misle da im je bolje ne zamjerati se, bolje je sačekati da sve prođe nego krenuti u progon novinara, pa dobiti još pet članaka, a pritom je neizvjesno kako će proći na sudu. U stvari, mediji postaju vrlo, vrlo moćna sila u društvu.

Da li se smanjio i broj civilnih tužbi za naknadu nematerijalne štete protiv novinara?

I to je smanjeno, s obzirom na praksu. Naime, ako netko ide na previsoko postavljen imovinski zahtjev, na razliku koju je tražio i koja mu je dosuđena on plaća troškove, pa su tužiocu u dilemi da li im se isplati kockati. Radije idu na sigurno, pa tuže za niže, jer na razliku koju nisu uspjeli plaćaju protustranci njene troškove, pa se nekad desi da više plate njoj troškove nego što su sami dobili, a – dobili su spor!

Takse na samu tužbu, inače, nisu visoke. Pristup sudu nije problem, problem je s jedne strane relativno neizvjesna kaznena politika suda, jedan sud dosudi 40, a drugi 70 hiljada odštete, što baš nije isto, a drugo, jedan sudac za klevetu i uvredu sudi, a drugi oslobađa. Nema usklađene sudske politike, presuđivanja, sudske prakse. Sve je to danak onome o čemu sam govorio, mi još nemamo normalno pravosuđe. Imamo pravosuđe koje se, nakon tektonskih poremećaja, tek sliježe da postane neka ravna površina po kojoj hodaš.

Prije tog tektonskog poremećaja imao si bar deset sudaca koje si imao što pitati; ja sam kao mladi tužilac pokucao na vrata i pitao starijeg kolegu koga da ovi pitaju. Nekoga iz privrede, nekog Lozinu, nekoga tko je došao od tko zna gdje i nikad nije vidio sud? Srećom, sad se već stanje promijenilo.

U tom “tektonskom poremećaju” o kojem govorite čini se da ipak postoji jedan dobitnik – advokatura.

Pokazalo se da tadašnji vlastodršci nisu bili pametni, ako ništa drugo, jer su u jednom času nastale drastične razlike između advokature i tužiteljstva. Sad se tužiteljstvo ipak malo osposobilo, ima već novih, pametnih ljudi. Nisu više, kao što su to bili, neravnopravni u borbi. Osim toga, novi propisi im idu naruku. Sad su neugodni protivnici.

Tatjana Tagirov

Povratak bezbrižnom d

NOVI BEOGRAD SE već godinama unazad intenzivno razvija, raste i domaćin je velikom broju novoizgrađenih zgrada, poslovnih objekata, šoping molova, škola, rekreativnih centara, arene i drugih građevina od značaja za grad. Pre nekoliko godina, Novi Beograd je postao bogatiji i za prvo konceptualno naselje na našim prostorima – naselje Belvil. Izgradnja naselja započeta je 2007, a samo dve godine kasnije u njemu su stanovali sportisti iz celog sveta, učesnici Univerzijade. Univerzitetske igre su prošle, a više od 1850 stanova i 300 lokala je dobilo komercijalnu namenu. Pravi mali grad sa potpuno novom infrastrukturom i lokacijom koja postaje sve poželjnija ispunjava praktično sve potrebe njegovih stanovnika: zdravstvene, kulturne, obrazovne, potrošačke, rekreacijske,

zabavne – šta god da mu zatreba, stanovnik Belvila će to i pronaći u svom neposrednom komšiluku.

U razgovoru za „Vreme“, Vidra Vučević i Miloš Stanojević iz kompanije „Blok 67 Associates“ govore o sadašnjim pogodnostima ovog, u Srbiji, jedinstvenog grada-koncepta, kao i o pravcima u kojima će se Belvil razvijati u vremenu koje predstoji.

Miloš Stanojević, izvršni direktor prodaje kompanije „Blok 67 Associates“: „Jedinstveni koncept održavanja naselja“

Šta je to što stanove u naselju Belvil izdvaja iz ostatka ponude na tržištu nekretnina?

Pre svega, sama lokacija izuzetna je po mnogim prednostima u odnosu na druge beogradske lokacije. Naselje je okruženo novim,

širokim saobraćajnicama koje ga povezuju sa okolinom i ostalim delovima grada, brzo i efikasno. U blizini su autoput, mostovi, reka Sava no, lokacija će dodatno dobiti na značaju izgradnjom novog mosta na Adi... Sve je na dohvata ruke, bez gužve, čekanja i nerviranja. Takođe, važno je naglasiti i da je i celokupna gradska infrastruktura koja ide koridorima ispod ulica (vodovod, kanalizacija, elektrika, PTT i sl.) potpuno nova. U bliskom susedstvu nalaze se značajni poslovni i trgovački sadržaji, „Delta siti“ je sastavni deo naselja, šoping mol u vašem komšiluku, sa svim sadržajima koje on pruža. Međutim, ono što Belvil čini jedinstvenim je održavanje naselja – briga kako o zajedničkim sadržajima u naselju, tako i o samim zgradama. Dakle, postoji koncept održavanja,

etinjstvu

VIZIJA MODERNOG STANOVANJA:
Miloš Stanojević i Vidra Vučević

bilo da je reč o zelenim površinama, čistoći, tehničkim elementima ili bezbednosti u naselju. Naravno, postoji kuća koja se bavi administriranjem celokupnog tog procesa, tako da faktički vi imate menadžera naselja koji brine o svim ovim aktivnostima. Dakle, kupovinom stana u Belvilu vi dobijate ne samo kvalitetnu nepokretnost, već i jedan koncept koji je svuda u svetu prepoznat kao normalan, a kod nas sa naše strane pionirski predstavljen tržištu, uz nadu da će to biti zakonom regulisano.

Takođe, svaki stan poseduje urednu dokumentaciju, svi stanovi su uknjiženi, što je značajno za kupca jer ga ne dovodi u situaciju da eventualno bude u nekoj vrsti zablude prilikom kupovine. Osim toga, u okviru samog naselja postoji prodajni paviljon sa prodavcima-savetnicima – kupac prilikom posete i odabira stana dobija stručni savet u vezi sa svim pogodnostima i sadržajima koje naselje pruža.

Koji su to sadržaji koje pruža Belvil?

Zahvaljujući dobroj organizaciji prostora, u prizemlju svake zgrade se nalaze poslovni lokali – prodavnice, piljarnice, butici, frizerski i kozmetički saloni, kafići, hemijsko čišćenje, zdrava hrana, obučar – koji pružaju celokupan dijapazon usluga koje svako moderno domaćinstvo očekuje da ima u svom komšiluku. Postoje dve banke, kao i zdravstvena ustanova – Dom zdravlja Jedro – koji pruža dodatne pogodnosti i održava kvalitet života na visokom nivou. Ovo govori da sve što je potrebno, stanari mogu da nađu u naselju i upravo to je suština: klijent danas uzima sve te aspekte

u razmatranje kada se odlučuje za kupovinu nepokretnosti. Više nije samo pitanje da li se stan nalazi u centru grada, na Vračaru ili na Novom Beogradu, već je reč o tome šta dodatno nudi lokacija na kojoj se nekretnina nalazi.

Ko su kupci stanova u Belvilu i koliko je stanova preostalo?

Ove godine je zabeleženo dvostruko veće interesovanje, a samim tim i povećanje prodaje stanova, na šta pre svega utiče opredeljenje klijenata za adekvatnu nekretninu. Klijenti danas svakako daleko više vrednuju svoj novac i uložena sredstva, i očekuju da za ta sredstva dobiju kvalitetnu nekretninu i nepokretnost koja će na duži vremenski period zadržati i uvećati svoju vrednost. Međutim, kada je reč o strukturi kupaca, ona jeste promenjena u odnosu

na prethodni period. Na to su donekle uticale i restriktivne mere Narodne banke Srbije. Prošle godine je bilo 65 odsto kreditnih a 35 odsto gotovinskih kupaca, a u poslednjih 4-5 meseci je obrnuto – 70 odsto je gotovinskih, a 30 odsto kupaca na kredit. To je odraz celokupne situacije i pitanja koje stanovnici sebi postavljaju u vezi sa uzimanjem kredita uz postojeće uslove.

Nama je ostalo još nekih 20 odsto nepokretnosti. Naravno, to varira u zavisnosti od tipa nekretnine, ali više od 80 odsto stanova je već prodato. Ono što je važno za kupce je situacija koja je aktuelna već duži niz meseci, a tiče se celokupne krizne situacije: kako raspolagati sredstvima? Da li ulagati u štednju, da li oročiti sredstva, kakva su kretanja kursa – sve su to problemi sa kojima se sreću ljudi koji poseduju ►

Andrej Žilić, arhitekta: Pet saveta za uređenje stana

Svaki roditelj želi da obezbedi najbolje uslove za svoje dete, kakvi su vaši saveti za opremanje dečje sobe?

Uređenje dečje sobe je uglavnom veliki izazov za roditelje jer iziskuje posebnu brigu o materijalima. Treba težiti medijapanu jer se može zaobliti i po potrebi farbati. Svetle i vesele boje treba da vladaju u prostoriji za mališane dok će ih uvek obradovati zanimljivi plakari. Soba za školarce bi trebalo da ima dobro osvetljen sto i što je najbitnije, da dobija svetlost suprotno od ruke kojom dete piše, kako se ne bi kvario vid. Udoban krevet i mesto za igračke su takođe neizostavne stavke pri uređenju prostora za najmlađe.

Prilikom raspoređivanja nameštaja, ormani i plakari često umeju da prave problem zbog svoje veličine. Kako optimalno uklopiti ove „robustne“ komade?

Načelno, pri uređenju je važno voditi računa o prostoru za odlaganje stvari i pozicioniranju plakara. Dobar raspored velikih komada nameštaja poput plakara ostavlja otvoren prostor za život i čini da enterijer „diše“. Ukoliko se nameštaj pravilno rasporedi, ostaje prostor za prodor svetlosti što je jedna od ključnih stavki o kojoj je potrebno brinuti. Plakare je poželjno sakriti na dobro mesto, a preporuka jeste da to bude spavaća soba. Klizna vrata nisu obavezna, a plakar se može zatvoriti i drugačijim tipom vrata.

U manjim stanovima često dolazi do spajanja prostorija, poput kuhinje i dnevne sobe, na primer. Šta valja činiti u takvoj situaciji?

Poželjno je imati odvojenu kuhinju i dnevni boravak, a kada to nije moguće, potrebno je voditi računa o načinu na koji se ovi prostori pripajaju jedan drugom. Trendovi u poslednje vreme nalažu spajanje kuhinje sa dnevnim boravkom, posebno u stanovima manje kvadrature. Osim toga, postoji tendencija postavljanja šankova u kuhinjama i često se pravi greška kada se postavi šank visine 118cm. Nažalost, ovakva postavka dovodi do „smanjenja“ prostora jer je neophodno da visina kuhinje bude jednaka visini šanka.

Šta preporučujete kada je reč o boji zidova?

Pri upotrebi boja treba biti vrlo obazriv i voditi računa o veličini površine odnosno prostorije. Dobra opcija je korišćenje neke svetle odnosno bele boje koja ne izlazi iz mode. Soba bele boje deluje veće i na svojstven način ima opuštajuću notu. Preporučljivo je i bojenje plakara u belo jer se na taj način izbegava opterećenje prostora.

Jedna od čestih nedoumica je gde staviti televizor, kakav je vaš stav po tom pitanju?

Pozicioniranje televizora ima veliki uticaj na prostor. Ovaj uređaj bi trebalo da stoji suprotno od prozora ili bar bočno. Ukoliko je nemoguće TV postaviti suprotno ili bočno od prozora, rešenje je postavljanje providnih zavesa koje stoje iza dekorativnih i spuste se po potrebi, a vrlo su korisne jer omogućavaju nesmetano gledanje TV-a. Pri uređenju prostora, često previdimo da bi televizor trebalo postaviti u visini očiju i da njegove dimenzije takođe utiču na opšti utisak o enterijeru. Prevelik uređaj može „umanjiti“ prostoriju i na taj način je opteretiti što zaista treba izbegavati.

određena sredstva. Stanovi su bili uvek prepoznati kao primerena investicija, ali u ovom momentu to dodatno dolazi do izražaja, jer u toj situaciji vi ne razmišljate o stabilnosti kursa evra, uopšte ne dovodite u pitanje aktuelnu situaciju, da li i šta će se desiti sa tom valutom. Investiranjem u adekvatnu nepokretnost, vi sebe lišavate briga tog tipa, a kupovinom stana u naselju Belvil vi definitivno imate jednu sigurnu investiciju.

Vidra Vučević, marketing menadžer kompanije „Blok 67 Associates“: „Stvaramo novi standard stanovanja“

U javnosti su ostali zapaženi projekti i manifestacije koje su organizovane u naselju – poput otapanja džinovske kocke leda, ili časova joge za trudnice. Koliko često se ovakve manifestacije održavaju, i koji je njihov cilj?

Ukupna etika poslovanja naselja Belvil, kompanije „Blok 67 Associates“ je usmerena u ostvarivanje pet principa: kvalitet proizvoda i usluga, usmerenost na kupca, povećanje kvaliteta života, doprinos društvenoj zajednici i očuvanje životne sredine. Organizovanjem pomenutih manifestacija želimo da ove principe prenesemo na svakog pojedinca u naselju – da prenesemo znanje i kroz koristan primer probudimo svest građana. Iako su manifestacije koje sprovodimo različite – edukativne, sportske, kulturne, muzičke, zabavne – sve zadovoljavaju potrebne modernog čoveka. Pre svega nastojimo da se bavimo različitim društvenokorisnim temama. Pomenuli ste javni čas prenatal-joge: postojala je i besplatna edukacija, tj. saveti doktora za mlade mame i trudnice o tome kako izneti trudnicu i šta posle porođaja. To je rađeno u saradnji sa doktorima, pedijatrima, ginekolozima, babicama, i to je nešto što je koristilo ne samo stanovnicima naselja – pre svega njima – ali i zajednici kojoj pripadamo, Novom Beogradu i šire, jer su svi mogli da prisustvuju i dobiju korisne besplatne savete. Imali smo akciju za povećanje bezbednosti u saobraćaju, a pomenuli ste i akciju o globalnom zagrevanju, odnosno uticaju i posledicama na celu planetu: u naselju smo postavili ledenu kocku tešku preko tri tone, koja se izložena klimatskim uticajima za samo dva dana otopila. Na ovaj način mi kroz različite akcije prenosimo poruku šta jedan savremen svet nosi sa sobom, šta su zahtevi modernog čoveka, a s druge strane pružamo savete na koji način svako od nas može i treba da vodi računa o očuvanju ekosistema i sredine kojoj pripada.

Manifestacije se održavaju jednom mesečno, a nešto što u budućnosti planiramo, i to su projekti na kojima se već radi, jesu reciklaža, emisija štetnih materija u atmosferu i ušteda električne energije.

Belvil je jedno od retkih naselja koje je kompletno prilagođeno potrebama osoba sa invaliditetom?

Celo naselje je opremljeno prilaznim rampama za zgrade, i elektronskim platformama iz garaža. Dakle, i horizontalno i vertikalno Belvil u potpunosti zadovoljava potrebe i omogućava nesmetano kretanje ljudi koji imaju privremenu ili trajnu poteškoću sa kretanjem. Isto je i u strukturi samih zgrada, gde se liftovi nalaze odmah pored ulaza u zgradu, rukohvati su niski, nema stepenika, a sedam odsto parking mesta u naselju je predviđeno za osobe sa invaliditetom. Ujedno i ta sama parking mesta su prilagođena različitim potrebama – šira su i nalaze se bliže ulazima u zgrade. „Delta siti“ je, kao deo kompleksa, takođe prilagođen, tako da bilo ko sa otežanim kretanjem može da se kreće kroz naselje, ne samo kroz stambenu jedinicu, već bukvalno kroz celo naselje, i da pristupi svim sadržajima bez ikakvog problema.

Koji su problemi sa kojima se Belvil suočava?

Objedinjena baza podataka o tržištu nekretnosti, potražnji i ponudi u vidu statističkih podataka na nivou grada odnosno države u velikoj meri bi nam olakšala poslovanje. Otežavajuća okolnost je što te podatke prikupljamo sami i na osnovu njih pravimo zaključke. Postojanje ovakve baze bi doprinelo realnoj slici o cenama i verovatno poboljšalo stanje na tržištu. Sve druge probleme na koje nailazimo rešavamo uspešno i u kratkom roku.

Kako vidite budućnost Belvila, u kom pravcu naselje može dalje da se razvija?

Suštinu celog projekta je da je sve bilo unapred planirano. Mi smo uvek išli korak ispred i još u fazi planiranja gledali da zadovoljimo sve potrebe modernog čoveka, da izađemo u susret njegovom brzom načinu života i potrebama koje se iz toga stvaraju, da poštujemo njegovu slobodno vreme koga sada ima sve manje, i upravo je zato formiran ovakav projekat na lokaciji na kojoj se nalazi. Svi znamo da se Novi Beograd razvio, ali u budućnosti se planira još veći razvoj. Po urbanističkom planu, u celom okruženju Bloka 67, odnosno Belvila, predviđa se još škola, još vrtića, dom za stare, kao i tereni za košarku. Dakle, ne samo kulturni i obrazovni sadržaj, već i sportski. Mi se nadamo da će naselje Belvil biti u neku ruku

Promotivna prodaja stanova

Do Nove godine neki od stanova se prodaju po promotivnim cenama

Miloš Stanojević: Da, reč je o kampanji, koja se odnosi na šest struktura stanova – jednosobne, dvosobne, tri trosobne i četvorosobni stan. Najatraktivnija ponuda, pokazalo se, jesu jednosobni i dvosobni stanovi. Jednosobni, od 45 kvadrata, trenutno se nude po promotivnoj ceni od 69.999 evra neto, dok su dvosobni stanovi od 68 metara kvadratnih i njihova cena je 99.999 evra neto. U ponudi su i trosobni i četvorosobni stanovi, čija je neto cena 1600 evra po kvadratnom metru. Za trosobne stanove se terasom obračunava se 50 odsto gratis, što je vanstandardno, s obzirom da se terase u Beogradu već duže vreme obračunavaju 1/1. Ujedno, za ove trosobne stanove su obezbeđena i pripadajuća garažna mesta, koja ulaze u cenu. Akcija traje do kraja godine, a važno je da postoje i beneficirani kreditni uslovi, koje su obezbedili Hipo i Intesa banka. Intesa banka daje 4% plus tromesečni Euribor, a Hipo banka daje 3,99% plus tromesečni Euribor i ovi kreditni uslovi su trenutno među najatraktivnijim komercijalnim kreditnim uslovima na tržištu.

Inače, stanovi su opremljeni sigurnosnim ulaznim vratima, centralnim grejanjem, klima-uređajima, velikim prozorima visine 1,8 metara, a plafoni se nalaze na visini od 2,7 metara. U skladu sa modernim načinom života, i stanovi su opremljeni IP komunikacijom, IP televizijom, optičkim internet kablovima i dostupnošću interneta najveće moguće brzine. Dakle, nije reč samo o novim stanovima – sve instalacije i celokupna prilazna i prateća infrastruktura su novi.

uzor, primer za buduća naselja koja se grade –koncept da stanar bude na prvom mestu, a da naselje ostvari poziciju poštovanog člana društvene zajednice kojoj pripada. Mi stana-rima pre svega nudimo povećan kvalitet života, i to je ono što je bio prioritet kod ovog, ali i kod svih budućih projekata.

Na primer, nema ni jednog naselja na Novom Beogradu koje ima toliko zelenih površina kao Belvil. One se prostiru na više od 20 hiljada metara kvadratnih. Između svake stambene zgrade postoje igrališta za decu, izgrađena od neškodljivih materijala po okruženje, od drveta,

a na jednoj parceli u naselju postoji i izdignut park, koji je nešto veći jer sadrži i stazu za trčanje od tartana. Naselje je tako projektovano da na slobodnom prostoru osim parkova postoje i šetališta, kao i lepo uređena promenada koja je idelano mesto za organizovanje različitih manifestacija. Pošto je Belvil smišljen kao grad u gradu, zaključak je jednostavan: želimo da način života koji mi nudimo, a koji zadovoljava potrebe stanovnika u najmanju ruku bude standard, koji će oni u budućnosti od svakoga moći da očekuju.

Radmilo Marković

Tesla za istoriju, tačno u podne

Ilir je sinonim za Srbina, a Srbin za Ilira, sve albanske vođe na Kosovu imaju srpsko poreklo, Skenderbeg je bio čist Srbin, a Tadić je Bećir...

REPORTER "VREMENA" VEĆ im'o priliku sluša, pamti, dr Jovana I Deretića, koji u međuvremenu post'o i akademik Ruske carske akademije, sve o to i tome da su Srbi narod najstariji. Napamet može kaže da je kolevka civilizacije u delti Dunava, gde su srpski volovi, po humusu, čepali zrnevlje, da su svi evropski narodi, i dalje, deca Srbije. U toj teoriji već su sitnice da je aramejski jezik, kojim je govorio Isus, u stvari srpski, da seobe Slovena nije bilo, da je i Napoleon bio Srbin...

Zato reporter takoreći rado plus spremno, sredinom prošle nedelje, tačno u četvrtak, tačno u podne, krene u Dom sindikata Glavnog grada, gde najavljena promocija knjige dr Deretića, *Srbi i Arbanasi*.

LOMONOSOV: Reporter prođe vrata, od jednog aktiviste, koji ga uputi na sprat, Sala 2, dobi još materijala. Uđe u nizbrdnu salu, koja je kako treba, i zlu ne trebalo, bila obložena plutom, napred bina sa u plavo dužnim stolom, levo govornica zastrta crvenom, sa dvo-glavi orao, zlatne rese, zastavom. Na onaj dužni astal, na desnom kraju, dve knjige Doktora, *Srbi i Rusi*, *Srbi i Arbanasi*, posetioci prilaze, Doktor – na braon odelo, kravata mešano zagasiti' boja, brada stilizovana, pulover, koji čuva da ne ozebu leđa, u neku kontra boju – samo potpisiva, na pitanja odgovara. Tu i jedno žensko, ko Rusija, plava kosa preko čela stegnuta širokom crnom trakom, preko svega, preko celo žensko što ko Rusija, crna čojana pelerina sa krupno crveno cveće aplikacije.

Sala uze da se puni, napuni se to, jedan reče, puna sala ko šipak, bi još tog potpisivanja knjiga, Doktor uze telefonira, javi da evo drži jedno predavanje, Ono žensko što ko Rusija, što imadaše napred na pelerini tu identifikacija belu karticu na kojoj pisalo Aktivista, stade za onu crvena zastava u žute rese govornicu. ODMA' pređe na stvar, Narod koji ne zna ko je, šta je, i odakle je, ne može od Srbije da napravi državu u kojoj će unučići živeti normalno. Istoriju koju smo učili pisali pogrešni ljudi, ne moramo čitati knjige da bi znali istinu, dovoljno je da slušamo dedove i pradedove. Pa reče, U

OCILA ILI POLUMESECI:
Dr Deretić za govornicom

Foto: A. Andić

ovom veku profesor doktor Jovan I Deretić, kao otac buduće srpske nacije, zaslužuje najveće priznanje, jer je za ovu državu i narod učinio više nego svi ostali zajedno...

Onda, za one koji ne znaju, opriča Doktor biografiju, rođen u Trebinju, započeo studije matematike u Beogradu, ali 1963, zbog situacije koja je vladala, morao da napusti zemlju, 2009. primljen za redovnog člana Ruske carske akademije nauka. Prvo bio u Francuskoj, završio škole, u Americi dobio priznanje doktora istorije, u Srbiju se vratio 1997, i od tada radi na obnovi Srpske autohtone istorijske škole. Učesnik Međunarodnog kongresa istoričara u Sankt Peterburgu, u ovom trenutku podneo kandidaturu za nagradu "Lomonosov", izvršio uticaj širom sveta, u Kelnu ga izučavaju, svuda proučavaju njegove izvore, prevodi se

u Oksfordu, gde ona studira... Napisao Srpsku istoriju, hiljade i hiljade stranica, svi koji su ga slušali izjavili da je Tesla za istoriju, jedan blistavi um koji će osvetliti mrak u Srbiji.

OTIŠLE LAĐE: U sali, koja bila ko šipak, nisi mog'o čuješ muvu, nisi mog'o čuješ zzzz. Akademik uze otkriva istine do koji' doš'o, humanistički da ih deli sa prisutnima. Govorili su, a i danas govore, kako su Oni potomci Ilira, da su starosedeooci, da smo mi došli u njihovu kuću, a seoba Slovena izmišljena 100 posto. Pa objasni kako bilo, kad su Šiptari došli u Srbiju pola bili Hrišćani, pola Muslimani, jedan deo primio katoličku veru, i zbog toga je Vatikanski radio na tome da se od njih napravi slavni Antički narod, da ih upotrebi kao klin u leđa Srbije, Kosova i Metohije kao srca pravoslavlja.

Pa objasni kako još bilo, Oni su poreklom sa

**GOVORNIK, PUBLIKA I AKTIVISTA
U SREDINI: Carska promocija**

Kavkaza, tamo su živeli kao stočari po brdovitim kavkaskim planinama, u VIII veku se tu vodi rat između Hazara i Arapa, deo Albanaca prima islam i Arapi ih, u dve kolone, odvođe u Siriju i Saudijsku Arabiju. Pošto ovce nisu mogle da pasu po pesku, Arapi grupu iz Saudijske Arabije prebacuju na Siciliju, gde su oni ostali jedan period dok Vizantinci nisu oteli Siciliju. Onda je Vizantija poslala vojsku protiv Srbije, 1042. bila bitka u današnjoj Severnoj Albaniji, srpski car Vojislav u dve bitke satri celu vizantijsku vojsku. To izazvalo nered, tražen puč, jedan Vizantijski general sa Sicilije kreće na Carigrad, i uzima Šiptare kao pomoćne čete. On se 1043. iskrca u Draču, račun'o da će mu Srbi pomoći, ali gine kod Dorjana, vojska se predala, Vizantinci uzimaju svoje vojnike sa Sicilije, a Šiptare, koji su bili Muslimani, gurnu natrag na srpsku teritoriju. Šiptari nisu imali kud, lađe zarobljene i odvezene, i tu su dobili ime Arnauti, jer Arnaut na arapskom znači Oni koji se nisu vratili. Onda su molili Vojislava da im da neko mesto da se nasele, i Vojislav im da mesto Ravan, što je današnji Elbasan, gde su imali pravo da napasaju stoku, ali ne i da prisvajaju teritoriju, a Srbima je bilo zabranjeno da sklapaju brakove sa njima...

Bi još, u vreme Turaka Šiptari su se setili da su bili Muslimani, a svi oni koji su bili Muslimani su nazivani Turcima. I mnogi Srbi su pod terorom prihvatili islam, i oni su nazivani Arbanasima, ili Arnautima. Tako imamo srpske Arnautaše. Danas na Kosovu, cela ta njihova elita i vođstvo su Arnauti, nije ni jedan poreklom Šćipetar, nego svi imaju srpsko poreklo, i to samo par kolena. Akademik nevericu prisutnih razuveri argumentom, To se može videti po liku i tako dalje.

Nastavi o planu Austrougarske i Nemačke o prodoru na Istok, za koji su Šiptari bili oslobođeni. Sve do 1908. Arbanasi su pisali srpskim pismom, kada su im Bečlije napravile azbuku. Vatikan je nastoj'o da ih pridobije, pošto je to

narod koji se množi kao zečevi, i odredio je da će oni biti ti koji će prodrati u srce pravoslavljaja, oni će biti ti koji će da razore Srpsku državu i Srpsku naciju. Da bi im dali nešto zauzvrat, kažu da su oni potomci starih Ilira, a od pojave Ilira do dana današnjeg, za 33 veka, Ilir je sinonim za Srbina, Srbin je sinonim za Ilira...

'DE SU DAKTILOGRAFI: Jedva se stiža odobravanje, Ono žensko što veliko ko Rusija, pljeskalo je za dvojicu, Akademik još malo doktorski diže glavu, nastavi se još, Šiptari su prisvojili Skenderbega, Skenderbeg nije im'o nikoga u porodici ko je u vezi sa Šiptarima, on je čist Srbin, cela njegova porodica, svi brakovi, svi su Srbi. Taj čovek je proglašen za Šiptarskog heroja, dižu njegove spomenike po srpskim zemljama, Srbi su malo naivni, dok oni dižu spomenike, treba da polažu vence na iste, to je naš čovek, naš junak, njegova vojska je bila Srpska vojska... A što se tiče Seobe Slovena na Balkan, sve su izmislili, slušajte ljudi, ne trebaju vam nikakve knjige, Antički pisci, ništa, na osnovu zdravog razuma će vam sve biti jasno, da bi jedan narod naselio teritoriju od Crnog mora do Jadrana, do Ženevskog jezera, koliko je morao biti broj taj narod, višemilionski, je li bio višemilionski, nije... Sad moramo ponovo da pored Svetog pisma stavimo i sablju, jer neće Srbija biti slobodna dok se sablje ne latimo, to da znate, pa uz aplauze burne takoreći završi, Nemojte da mislite da je Srbija slomljena, imate nade, vraćamo nadu, Dole izdaja, Živela Srbija.

Ali ostade za tu govornicu ogrnutu crven zastavom sa zlatnim resama, pozva sve koji imaju nešto pitaju, da pitaju, sve će kažu. Pokaza se da prisutni znaju gradivo, da u nekim temama prevazilaze Akademika. Javi se jedan pita, Da li je tačno da su članovi OVK poreklom Srbi, Akademik bi kratak, Nijedan komandant OVK nije Šiptar, sve su to Arnautaši, Srbi dakle. Drugi uze pita, šta veli na tvrdnje da je Boris Tadić muslimanske veroispovesti i u vezi sa Albancima, Akademik i tude bi na visini, Postoji da je

u porodičnoj vezi sa Tačijem, koliko zna prvo ime mu je bilo Bećir.

Onda uze objasniti da je zastava preko govornice original nemanjička, šivena u Nišu, odgovori u kojoj je vezi loza Nemanjića sa Isusom Hristom, bi pitanje, Srbi pre Adama, javi se jedan sa vr' sale, Akademik upita, Jeste li čitali patrijarha Pajsija, onaj o'zgo ko da reče da to nije tačno, Akademik viknu, Napolje, skoči sala, Ona što ko Rusija se cela diže od bine, pa kad viknu, Ajde napolje, Ovo je srpska teritorija, napolje, sala prihvati njene reči, Plaćenik, Ovo je Srbija, Onog o'go izbacije napolje, Akademik uze završi misao, Niko ne zna ko je David, a patrijarh Pajsije objasnio.

Ondak jedna uze protestuje, šta će tamo latinica, Akademik sve uze pita, Gde, Ona jedna uze pokaziva, Eno tamo, siđe i pokaza da pored knjige *Srbi i Arbanasi* stoji papir na kome Cena knjige 500 RSD piše latinicom. Bi i pitanje, Šta je sa Srpskom enciklopedijom, Akademik uze odgovara da je Srbija jedina zemlja koja nema pravu enciklopediju, i rešio da pristupi izradi enciklopedije, treba stručni saradnika, ima dosta materijala, ali nemaju daktilografe, niko nije dao pomoć, ide sporo, ali enciklopedija će biti. Sve pitan, dođe i do toga da će Slobodna Srbija biti centar okupljanja patriotskih snaga, da već imaju saveznike, ali da se narodu poturaju oni koje plaća vlast da pričaju lepe priče, da misli na Dveri, Onog Zaharija, PUPS...

Dođe se i do pitanja Ruskog državljanstva, Akademik reče da bi Rusi trebalo da dodaju lex specialis na svoj Zakon o državljanstvu, kao dodatak za Srbe, da bi to bilo rešenje, 90 posto Srba bi uzelo dvojno državljanstvo, pomenu i Evro-azijsku uniju, reče da Ruska televizija tri puta bila kod njega po to pitanje. Sve se oduži, predoše na grofa Drakulu, koji isto bio Srbin, Reporter uze da se meškolji, upita jednog iz prvog reda sa onu Aktivista identifikaciju, more li se povlači, ovaj klimanjem glave odobri. ◀

Dragan Todorović

Vesti od sutra

Ubrzavanje protoka informacija na internetu ušlo je u petu brzinu sa pojednostavljivanjem načina objavljivanja teksta. Međutim, još bitnije je naše intimno prihvatanje tehnologije: procenat ljudi koji dan počinju uz kafu i neki *online* medij pretekao je broj onih koji kafu piju uz papirne novine

POD ODREDNICOM "NOVINAR" *Rečnik srpskog jezika* Matice srpske daje sledeće objašnjenje: "čovjek koji se bavi pisanjem za novine ili uređivanjem novina". Ovaj pojam, koji drugi rečnici opisuju kao pisca dnevnika, odnosno onoga koji živi od novinarstva, u svakom slučaju je izveden iz imenice novine. Ima li, uostalom, prirodnije veze od te, veze između zanimanja i njegovog rezultata, koja još od Gutenberg a i prvih štampanih zidnih novina počiva na uzajamnom odnosu novinara i njihovih medija? Bez novinara su mediji, čak i kad nije reč o "papirnatim", nego o radiju ili televiziji, sasvim nezamislivi kao sredstva informisanja.

Međutim, kad je reč o novim medijima, pre svega internetu koji je nesumnjivo postao vrlo važno sredstvo informisanja, ta veza više nije tako očigledna. U eri njihovog neverovatnog širenja i laganog potiskivanja klasičnih medija, sve se češće čuje kako internetu ni novinari ni novinarske kuće uopšte više nisu neophodni.

No, dobar poznavalac interneta vrlo lako može da ustanovi kako, mada nisu jedini, glavne izvore informacija na svetskoj mreži ipak predstavljaju redakcije u kojima novinari prikupljaju, obrađuju i objavljuju vesti. Uz to, ovakve medijske kuće su jedini pouzdan izvor informacija u ogromnom internet prostoru, prepunom svakojakih sasvim neproverenih spekulacija i viđenja.

Ko su novinari na internetu danas? Po čemu se razlikuju od takozvanih "klasičnih" novinara? Kuda, uopšte, idu njihovi mediji?

TRANZICIJA: Prošlo je tek nešto više od deset godina od kada je nastala prva internet redakcija koja se nije razvila iz nekog tradicionalnog medija, tj. koja postoji isključivo na internetu. Prve u tom poslu su bile britanske regionalne nedeljne *online* novine "Southport Reporter", koje (od 2000. godine) i danas postoje i rade sa dosta uspeha. No, da bi bili priznati i zvanično uvršćeni među "novine", redakcija je

morala da zaposli isključivo sertifikovane novinare, koji se pridržavaju opštevažećih britanskih novinarskih kodeksa.

U Srbiji ovakvih primera nema mnogo, i oni su se pojavili dosta kasnije, a muči ih zajednički problem: manjak finansija.

Dok je u poslednje vreme objava bilo kakvih vesti na sajtu medija često za oglašivača interesantnija od štampe, oglašavanje ne prati taj trend: internet redakcije tek su na granici samoodrživosti, mnoge se gase, dok one koje opstaju uglavnom se izdržavaju zahvaljujući tome što su integrisane sa *offline* medijima. Na primer: dnevne novine ili televizija moraju da imaju svoj sajt čak i ako nije profitabilan – ono što u 2011. godini ne postoji na internetu, teško da se uopšte dogodilo.

Na kraju 2010. godine u Medijskom monitoringu Medija centra i Fondacije "Konrad Adenauer", zaključeno je da sajtovima u Srbiji prvenstveno nedostaje ekskluzivitet, te da štampani mediji prednost daju vestima objavljenim na papiru, dok vesti na sajtovima ostaju bez dorade. "Internet ni posle dve decenije prisustva u Srbiji nije komercijalizovan i teško je ostvariti profit od oglasa ili pretplate", rekao je na kraju prošle godine Zoran Preradović, urednik "Ekonomista", i dodao da je tokom 2010. na internetu oglašavanje otišlo svega 1,9 odsto reklamnih budžeta.

PREKO TARABE: Svetski trend gašenja *offline* redakcija i seoba na internet nisu samo posledica krize već i tehnološkog napretka. Mada su iskustva različita od zemlje do zemlje i od medija do medija, veliki broj novina je prestao da izlazi, a redakcije su se preorijentisale isključivo na web izdanja.

Veliki potresi dogodili su se naročito tokom 2009. Vlasnici i menadžeri velikih svetskih medija tragali su za novim rešenjima okrećući se pre svega originalnijim modelima izveštavanja. Te godine, na primer, nakon 149 godina

foto: A. Andić

ONLAJN INFORMATIVNA REVOLUCIJA: Kompjuteri, pametni mobilni telefoni...

brže i često više od drugih, imaju sasvim ista pravila i drže se istih novinarskih kodeksa. U najvećem broju slučajeva članovi su takozvanih integrisanih redakcija, pa prilog o istom događaju uz minimalne izmene prave i za štampu/TV/radio i za sajt. Tekstovi su kratki i

izlaženja, ugašeno je štampano izdanje časopisa "Seattle Post-Intelligencer" – postao je isključivo *online* medij.

U ovom poslu veće redakcije imale su daleko više uspeha: više raznovrsnog sadržaja – tekst, slika, video – po pravilu (čak i bez obzira na kvalitet) privlači više posete, što, opet, privlači oglašivače.

U Srbiji, gledano prema poseti, odnosno po terminu koji je uvrežen među internet profesionalcima – broju apsolutno jedinstvenih posetilaca – ubedljivo najpopularniji *online* mediji u Srbiji su sajtovi "Blica" i B92, a onda slede "Kurir", "Mondo", "Press", RTS, "Večernje novosti"... Među vrlo posećenim je na primer i sajt Naslovi.net koji je agregator vesti sa svih medijskih sajtova – od dnevnih novina, preko televizija, nedeljnika, do tabloida i specijalizovanih ženskih časopisa. Osim toga, ubedljivo najposećeniji sajt u Srbiji, www.facebook.com jedan je od puteva dolaska do medija, odnosno informacija, jer je omiljeno mesto za razmenu linkova ka interesantnim vestima.

BRZE PRIČE I BANALNE GREŠKE: Ko radi u *online* redakcijama? Internet je za brze i vešte ljude. Tu nema mnogo vremena za premišljanje, odluke se donose brzo, često samostalno, bez rasprave i dogovora. I greške su zato česte – one dominantno prave razliku između sposobne i nesposobne redakcije – i ispravljaju se u hodu, ako uopšte budu primećene u redakciji. Jer, vesti se toliko brzo menjaju da jedan događaj, na primer jedna važna konferencija za štampu, može da na istom mediju doživi mnogo objava: prva vest je da je konferencija počela i da se očekuje da govornik nešto važno najavi; druga vest je glavna poruka; treća je opširniji izveštaj; četvrta su reakcije... Web novinari, osim što su primorani da rade dosta

često nose samo jednu novu informaciju: duže čitanje sa ekrana za veliki broj ljudi ne predstavlja uživanje i prijatno iskustvo.

To ubrzavanje protoka informacija na internetu ušlo je u petu brzinu sa pojednostavljenjem načina objavljivanja teksta na internetu. Međutim, još bitnije je naše intimno prihvatanje tehnologije: procenat ljudi koji dan počinju uz kafu i neki *online* medij pretekao je broj onih koji kafu piju uz papirne novine.

U Americi odrasli provode više vremena koristeći mobilne uređaje nego čitajući štampu, pokazalo je istraživanje kompanije eMarketer. Na internetu provode 167 minuta dnevno (skoro tri sata!), koriste mobilni telefon oko 65 minuta dnevno, dok dnevne novine i magazine u proseku čitaju 44 minuta svakog dana. Internet je u SAD tokom 2010. postao drugi izvor reklamnih prihoda, posle televizije, objavila je kompanija Interactive Advertising Bureau.

Može se reći da je adaptacija informativnog sadržaja mobilnim uređajima još u fazi "ispipavanja", i da se na ovom polju – što se medija tiče – očekuju najveće tehnološke inovacije. Tradicionalni mediji sa druge strane, mada ih sahranjuju bar čitavu deceniju, pronašli su način da opstanu, kao i svoju vernu publiku. Svi oni okreću se novim modelima rada i izveštavanja koji su sada neraskidivo povezani sa internetom. Uostalom, pitajte bilo kog novinara može li da se seti kako je posao izgledao pre interneta.

Marija Vidić

Tekst je deo projekta koji "Vreme" ostvaruje uz podršku Ministarstva kulture, informisanja i informacionog društva i deo je programa podrške projektima koji promovišu i popularizuju elektronske komunikacije i informaciono društvo

Predstavlja:
IZDANJE LONDONSKOG MAGAZINA
The Economist
U SRBIJI

THE ECONOMIST: SVET U 2012.

U PRODAJI OD 8. DECEMBRA 2011. PO CENI OD 200 DINARA

ZA THE ECONOMIST: SVET U 2012. PIŠU:

DILMA ROUSSEFF - Brazilski model

DANIEL BARENBOIM - Izrael–Palestina

ROLF HEUER - Velika nauka

AUNG SAN SUU KYI - Osećaj za ravnotežu

ALEX SALMOND - Ambiciozna Škotska

BOB DIAMOND - Uzdizanje Afrike

... i drugi politički i ekonomski stručnjaci i lideri iz celog sveta

Ostati kod kuće ili otići zauvek

Prema podacima Svetskog ekonomskog foruma, Srbija je po odlivu mozgova na 139. od 142 mesta. Od celog sveta iza nje su ostali još Burundi, Alžir i Haiti. Sudeći po istraživanju USAID-a u Srbiji, pretposljednji smo. "Bolja" od nas je samo Gvineja Bisao. U poslednjih nekoliko godina od 100 maturanata Matematičke gimnazije 30 najboljih školovanje nastavi van zemlje. Naši mladi stručnjaci obrazovani u inostranstvu, ako i odluče da se vrate u Srbiju, nailaze na bezbrojne prepreke prilikom nostrifikacije diploma i pronalaženja posla.

Intelektualni egzodus traje, a naponi države da ga zaustavi jedva da su vidljivi i završavaju se tek na lepim rečima.

I dok naši mladi naučnici i uspešni studenti gledaju kako da nastave školovanje što dalje odavde, pojavila se vest da osnovci uskoro neće ni morati da idu u školu. Reč je, zapravo, o pogrešnoj interpretaciji Nacrta zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, koji za učenike, pod posebnim okolnostima predviđa mogućnost školovanja kod kuće.

Odliv mozgova

ZAVRŠI I PALI: Univerzitet Megatrend

Foto: Anđić

Zbogom pameti

Srbija nije u stanju da privuče naučnike iz inostranstva. Odlazak mladih na usavršavanje i ostanak tamo gde imaju mnogo bolje uslove je normalna pojava. No, čini se da oni koji žele da se vrate imaju kočnice na svakom koraku

Slobodan Tomić je završio četvorogodišnje studije Fakulteta političkih nauka u Beogradu za tri i po godine, sa prosekom 9,57. Nakon toga, stekao je zvanje mastera na Londonskoj školi za ekonomiju (LSE), gde je upisao doktorske studije. Sada je predavač-asistent na osnovnim studijama na LSE-u. U septembru, Fakultet političkih nauka u Beogradu raspisao je konkurs za izbor asistenta za užu naučnu oblast – politička ekonomija i finansije. Slobodan se javio na konkurs. Komisija, sa

profesorom FPN-a Draganom Veselinovim na čelu, donela je odluku da Izbornom veću predloži drugog kandidata. Što samo po sebi ne bi bilo sporno da taj drugi kandidat po traženim kriterijumima nije lošiji od skoro svih ostalih koji su se na konkurs javili, da nije studirao osnovne i master studije ukupno 12 godina i da ne govori nijedan strani jezik. Čitav slučaj bi prošao glatko da se jedna članica komisije nije pobunila i dala svoje “izdvojeno mišljenje”, a Slobodan Tomić poslao prigovor. Na sledećem

zasedanju izbornog veća, krajem decembra, znaće se da li će proći “prvi pik” komisije.

O čemu je ovde reč? Po čemu se pomenuti primer razlikuje od desetina drugih na univerzitetima, institucijama, firmama u Srbiji? Ni po čemu. Baš u tome je problem. Možda kandidat komisije FPN-a ima vanredno iskustvo u nastavi. Međutim, postoje konkursom jasni kriterijumi i na osnovu njih se pravi rang-lista kandidata. Tako bi makar trebalo da bude. Ako se ne bira najbolji kandidat, čemu onda konkurs?

Dug put od reči do dela

O odlivu mozgova i stanju u Srbiji na polju obrazovanja kazali su u prethodnih godinu dana: “Država nema dobar merni instrument, te joj najveći talenti pobegnu u inostranstvo zbog toga što tamo neko ima veće mogućnosti da im da bolje uslove.”

Boris Tadić, predsednik Srbije

“Najvažniji rat ove decenije je rat za talente (...) Naš cilj je 400 visokokvalitetnih povratnika u sledećih pet godina. Najbitnije je da vratimo one ljude koji mogu da ojačaju celokupnu naučnu zajednicu, da dovedu evropske fondove i privuku u Srbiju svetske tehnološke firme. Kvalitetom i doprinosom povratnika ćemo izbeći nepotrebna rivalstva i sterilnu ljubomoru (...) Srbija ima oko 8600 naučnika, što je dva puta manje nego što bi nam trebalo kao zemlji članici Evropske unije, s tim što bi onda bar trećina trebalo da radi u preduzećima.”

Božidar Đelić, tada ministar nauke, sada potpredsednik Vlade u ostavci.

“Zavaravamo se kada problem odliva mozgova svodimo na odlazak visoko obrazovanih mladih ljudi iz Srbije. Namerno previdamo da negativna, partijski generisana mediokritetska selekcija iz javnog života i sa odgovornih pozicija uklanja sposobne, nezavisne i samim tim nedovoljno ‘poslušne’ ljude.”

Miljenko Dereta, Građanska inicijativa

“Samo 6,5 odsto stanovništva Srbije je visoko obrazovano. Povećanje broja visokoobrazovanih ljudi je apsolutni državni prioritet.”

Žarko Obradović, ministar prosvete

Odomaćena akademska praksa u Srbiji da se zaposleni biraju po ličnim simpatijama i da se na različite pozicije postavljaju “svoji ljudi”, ma koji da je motiv tog subjektivnog odabira, verovatno da je jedan od glavnih razloga zbog koji je Gvineja Bisao jedina zemlja u svetu koja lošije stoji od Srbije po odlivu mozgova.

Možda će Slobodan uspeti da se zaposli kao asistent i vrati se u Srbiju, mnogi drugi neće ni pokušati da se bore sa ovdašnjim sistemom, znajući šta ih sve čeka. Što poziva državu na odgovornost. Nije problem u tome što određeni broj stručnjaka odlazi u zapadne zemlje jer su uslovi za rad znatno bolji, plate veće i socijalni standard na višem nivou. Sporno je što država (ne) radi ono što je u njenoj moći da ih vrati, da zadrži one koji hoće da ostanu kao i da spreči dalji intelektualni egzodus.

Statistike govore sledeće: prema podacima Svetskog ekonomskog foruma, Srbija je po odlivu mozgova na 139. od 142 mesta. Od celog sveta iza nje su ostali još Burundi, Alžir i Haiti. Sudeći po podacima koja je dala zamenica USAID-a u Srbiji, pretposlednji smo. Iza nas, samo je “bolja” pomenuta afrička zemlja Gvineja Bisao. Istraživanje Studentske unije Srbije pokazalo je da 27,7 odsto studenata posle

diplomiranja planira da zauvek napusti zemlju. Na birou je bez posla oko 45.000 ljudi sa fakultetskom diplomom. Određene računice govore, iako nema zvanične statistike, da svaki treći diplomac Elektrotehničkog fakulteta ode u inostranstvo. Iako je ta brojka sigurno preterana, činjenica jeste da veliki broj studenata ETF-a ide vani. “Radi zaposlenja se svuda ide. Uglavnom odlaze studenti tehničkih fakulteta, najviše iz oblasti elektrotehnike i računarstva. Da bi se zaposlili u inostranstvu, jedino što im je potrebno je znanje, koje se vrlo lako može proveriti”, objasnio je jednom prilikom dekan ETF-a.

Direktor Matematičke gimnazije Srđan Ognjanović izneo je podatak da u poslednjih nekoliko godina od 100 maturanata ove gimnazije 30 najboljih školovanje nastavi van zemlje. “Kada bi se po završetku studija vraćali, bio bi to ogroman potencijal za Srbiju. Država, međutim, ne pokazuje interesovanje za njih. Siguran sam da bi se mnogi vratili kad bi im ponudili normalan život i posao”, kazao je on. Povod za razgovor sa Srđanom Ognjanovićem bio je pre neki dan, poziv đaku naše matematičke gimnazije, jednom od najvećih matematičkih talenata u svetu, Teodoru von

Burgu da školovanje nastavi u inostranstvu, najverovatnije na Oksfordu. Obrazlažući svoju odluku da ode Burg je izjavio da nije zadovoljan odnosom Srbije prema mladim talentima kao i da je finansijska podrška Srbije uglavnom dolazila lošijim učenicima od njega. Dodao je da mu nije bitna plata, već uslovi rada.

Prošle godine Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj sprovelo je istraživanje čiji su rezultati pokazali da svaki peti naučnik razmišlja o odlasku iz zemlje. Kao najčešći razlozi navedeni su loši uslovi za rad, nerešeno stambeno pitanje i mala primanja. U međuvremenu, Ministarstvo za nauku je ukinuto.

RASPAMEĆIVANJE: Prema računici rektora Beogradskog univerziteta Branka Kovačevića, Srbija je izgubila oko 12 milijardi evra zbog odlaska mladih u inostranstvo. Najviše odlaze oni sa prirodnih i tehničkih nauka.

U Sjedinjenim Američkim Državama radi oko 6000 naših istraživača. Teško je utvrditi baš tačan broj jer država još nema preciznu evidenciju stručnjaka koji su otišli iz zemlje, što opet govori o stepenu (ne)brige. Samo u periodu od 2000. do 2002. godine na univerzitetima SAD doktorat je odbranilo 253 ljudi iz Srbije i Crne Gore, od čega se 12 odsto vratilo. Svakako da se nemali broj njih ne bi vratio čak i da im je Srbija ponudila posao i platu pristojnu za ovdašnja primanja, no isto tako je sigurno da ih država ne podstiče. Vladimir Grečić, saradnik Instituta za međunarodnu politiku i privredu, autor knjige *Srpska naučna dijaspora* iznosi podatak da anketa koju je radilo 450 naših studenata u Americi i Kanadi pokazuje da je skoro 70 odsto njih spremno da se vrati, ali pod određenim uslovima. Američke plate niko od njih nije spomenuo.

Jedan od problema mladih stručnjaka koji se vrata u zemlju je i postupak nostrifikacije diploma. Iako mnogobrojni jaki svetski univerziteti ne traže “prevođenje” diploma sa ovdašnjih univerziteta, kod nas je to prava avantura.

“Čak i ako kažemo da je nostrifikacija po sebi nešto sasvim u redu, postavlja se pitanje zašto traje toliko, nekad i više od godine? To je bukvalno stvar koja može da se reši za manje od jedan dan. Kao da je to neki državni mehanizam koji treba da oteža povratak. Ljudi koji hoće da se vrata ne traže nikakav poseban tretman, na kraju nema ni potrebe za tim, već samo fer konkurse i normalan tretman na radu”, kaže Slobodan Tomić.

Srbija nije jedina koja ima probleme sa nostrifikacijom. No, kada je reč o regionu, ▶

Hrvatska je to rešila. I dok je nekada nostrifikacija trajala godinu dana, danas "uzima" dva meseca. Ranije je koštala oko 400 evra, sada 40. Broj zahteva za nostrifikaciju se povećao.

KORACI: U Srbiji je pre tri godine osnovan Fond za mlade talente, a stipendija koju studenti i učenici dobijaju se od 2010. naziva "Dositeja". Stipendije se daju i studentima koji nastavljaju studije u inostranstvu. Dobitnici "Dositeje" imaju obavezu da po završetku studija pet godina rade u Srbiji. Ova praksa je ustaljena u većini zemalja koje pokušavaju da vrate i(li) bar na neko vreme zadrže svoju intelektualnu elitu. No, mi kao država nemamo niti politiku niti fondove za one koji bi želeli da se vrate.

Danijar Nurmahat je iz Kazahstana. Dobio je državnu stipendiju za studije u Londonu koja mu pokriva sve troškove. Nakon povratka u zemlju, u roku od dva meseca počeo je da radi u Ministarstvu za ekonomski razvoj i trgovinu. Kao i kod nas, i njihovi stipendisti su u obavezi da rade u zemlji pet godina nakon završetka studija. "Kao i u svim zemljama u razvoju, i u Kazahstanu se pronalaze 'neformalni' načini

Tesla i Pupin

Jedna od definicija iz Vukajlije – "jedin-stvenog rečnika slenga na srpskom jeziku" Odliv mozgova: Na prvi prizvuk zvuči malo morbidno. Ali u pitanju je metafora. Pojava odlazanja naših genija i naučnika u inostranstvo vapeći za boljim životnim standardom i mestom gde će više ceniti njih i njihov rad. Nikome nije bilo žao malog Tesle ili Pupina kada su otišli. Da nisu to učinili, Tesla bi u Gospiću bio inkasant za struju, koju bi neko drugi izmislio, a Pupin upravnik pošte u Kikindi.

da bi se dobio posao. Ali ako imate diplomu iz inostranstva, lakše je naći zaposlenje. Međutim i konkurencija je danas jača jer je mnogo studenata završilo studije vani. Veliki broj njih je studirao u centralnoj Aziji. Vlada potroši oko 100 miliona dolara godišnje za te stipendije", kaže Danijar, dodajući da se velika većina njegovih prijatelja zaista i vratila u zemlju nakon završetka studija.

PLODNO TLO ZA STRUČNJAKE: Laboratorija u inostranstvu

Što se tiče situacije u našem regionu, teško da se i susedi imaju čime pohvaliti. Prema izveštaju Svetskog ekonomskog foruma, Makedonija se nalazi na 133. mestu od 142, Hrvatska i Bosna i Hercegovina su između 126. i 131, Albanija je na 83. mestu, dok je Crna Gora na gornjoj polovini liste držeći 46 poziciju (zli jezici bi sada prokomentarisali da stručnjaci koji su pravili izveštaj verovatno nisu računali odliv mozgova iz Crne Gore u Srbiju). Od pomenutih zemalja jedino Albanija ima razvijen program za povratnike.

Konačno, drugi naš problem je što Srbija nije u stanju da privuče naučnike iz inostranstva da rade projekte ovde te da dođe do razmene ideja i iskustava. Odlazak mladih na usavršavanje i ostanak tamo gde imaju mnogo bolje uslove je normalna pojava. No, čini se da oni koji žele da se vrate imaju kočnice na svakom koraku. Što je dobar motiv za one koji razmišljaju šta bi, pa se odluče da ipak odu.

*Jelena
Jorgačević*

Sedi gde si

Nacrt zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju kaže sledeće: roditelj ima pravo da organizuje detetu osnovnoškolsko obrazovanje i vaspitanje kod kuće; roditelj je dužan da do kraja nastavne godine pismeno obavesti školu u koju je učenik upisan o nameri da za svoje dete od sledeće školske godine organizuje nastavu kod kuće; nastava može da se ostvaruje na zahtev roditelja, odnosno staratelja, i kao nastava na daljinu

VEST DA NOVI Nacrt zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju predviđa mogućnost školovanja kod kuće izazvala je pravu uzbu- nu među prosvetnim radnicima i roditeljima. Nove odredbe zakona ostavljaju tu moguć- nost, ali brojna tumačenja dovela su do toga da se u javnosti stvori pogrešan utisak da deca više neće morati da idu u školu, a da će roditel- lji moći da zamene nastavnike.

Nacrt zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju kaže sledeće: roditelj ima pravo da organizuje detetu osnovnoškolsko obrazova- nje i vaspitanje kod kuće; roditelj je dužan da do kraja nastavne godine pismeno obavesti školu u koju je učenik upisan o nameri da za svoje dete od sledeće školske godine organizu- je nastavu kod kuće; nastava može da se ostva- ruje na zahtev roditelja, odnosno staratelja, i kao nastava na daljinu. Iako novi zakon regu- liše i besplatan prevoz i obrok za đake, kao i produženi boravak za prva četiri razreda, naj- veću pažnju je privukla nastava kod kuće i na daljinu.

Pomoćnik ministra prosvete Želimir Popov objasnio je više puta u medijima da će se na- stava po novom zakonu organizovati kod kuće samo za decu za koju je to potpuno opravda- no, a roditelji će morati da podnesu molbu sa objašnjenjem zašto žele da se njihovo dete školuje kod kuće. Škola će biti dužna da nad- gleda obrazovanje deteta koje se školuje kod kuće, a deca će na kraju godine polažu ispit znanja: "Nastava kod kuće biće organizovana samo za decu koja posvećuju mnogo vreme- na nekim drugim aktivnostima i ne mogu re- doвно da pohađaju nastavu u školi", rekao je Popov. On je još dodao i da će deca biti upisa- na u školu, a ona je dužna da nadgleda obra- zovanje. Roditelji će sami morati da pronađu i plate učitelje.

Deo prosvetnih radnika, ali i psihologa rea- govao je na nove odredbe primedbama da se moraju odrediti jasni kriterijumi za to ko može

SAMO AKO JE OPRAVDANO:
Školovanje kod kuće

da drži nastavu deci u kućnoj varijanti, budući da su roditelji sami dužni da pronađu i plate nastavnike. Psiholozi upozoravaju da moguć- nost nastave u svojim domovima ne bi trebalo shvatiti kao neku vrstu privilegije, pa to tražiti i za decu bez smetnji, jer vreme provedeno u školi sa vršnjacima ne može ništa da zameni, budući da je to dragocen deo formiranja lično- sti svakog od nas.

Sa druge strane, predsednica Foruma beo- gradskih osnovnih škola Radmila Dodić obja- snila je za "Press" da je i dosadašnji zakon na neki način dopuštao mogućnost učenja kod kuće: "Ne treba biti protiv novina koje omo- gućavaju dobiti. Treba samo regulisati sistem kontrole, predvideti i preduprediti moguće zlo- upotrebe takve vrste učenja. Učenje kod kuće pomaže deci u planinskim selima, zabitima, deci koja su bolesna."

Predsednica Nacionalnog prosvetnog saveta Desanka Radunović izjavila je da deo zakona koji se odnosi na školovanje kod kuće otvara prostor za zloupotrebe i postavila ključno pita- nje za ovu temu: "Da li je naše društvo dovolj- no odgovorno da se ne desi da roditelji formal- no obrazuju decu, a u stvari ih ostave bez obra- zovanja? Ipak, trebalo bi dopustiti mogućnost školovanja na daljinu kako bi se rešili proble- mi na selima."

Koncept obrazovanja kod kuće u svetu, a ni kod nas, nije nikakva novina, pošto je zapravo preteča uređenog sistema školovanja. U mo- dernom smislu reči, školovanje kod kuće je alternativa formalnom školovanju u školskim

ustanovama. Obrazovanje kod kuće je poseb- no rašireno u razvijenim zemljama Zapada: SAD, Engleska, Kanada, Australija. U nekim zemljama obrazovanje kod kuće u vlastitoj re- žiji je legalna mogućnost za roditelje koji žele svojoj deci da omoguće obrazovanje pod dru- gačijim okolnostima od onih koje postoje u školi tj. školskim ustanovama, bilo državnim ili privatnim. Motivacije za školovanje kod kuće umesto školovanja u školskim ustano- vama mogu biti različite: od nezadovoljstva sa školama u području u kojem porodica sa decom živi, pa do opšteg nezadovoljstva sa obrazovnim sistemom u današnjim školama bilo državnim ili privatnim. U većini zemalja u kojima je ovaj koncept zakonski regulisan, kao moguć razlog postoji i lična volja roditelja.

Po podacima za Sjedinjene Američke Države iz 2003. godine, 33 odsto porodica koje obra- zuju (školuju) decu kod kuće, navele su da su se za to odlučili iz religioznih razloga; 30 odsto smatra da su u školama loši uslovi za učenje; 14 odsto se ne slaže sa tim šta se u školi uči; 11 odsto smatra da deca nemaju dovoljno aka- demskog izazova a devet odsto je navelo moral kao glavni razlog zbog čega školuju decu kod kuće. Oko 85 odsto roditelja koji školuju decu kod kuće navelo je kao razloge svoje odluke da školuju decu kod kuće bezbednost, droga, na- silništvo, pritisak od strane druge dece u razre- du, 72 odsto je navelo moralno i versko učenje kao važan razlog, 68 odsto – nezadovoljstvo školskim sistemom.

J. G.

30 godina Petnice

Podrška za naučnu zajednicu

Pokroviteljstvo organizacije Unesko je, van svake sumnje, i podrška čitavoj našoj obrazovnoj i naučnoj zajednici koja je podržavala i pomagala opstanak, rad i razvoj Istraživačke stanice. Iz Petnice su najavili da će svoj jubilej obeležiti na, po njima, najbolji način – nikakvim svečanim akademijama i glamurom, već završetkom gradnje i početkom rada novih kapaciteta koji se intenzivno grade u Petnici

Piše: Nikola Božić

UNESKO, ORGANIZACIJA UJEDINJENIH nacija za nauku, kulturu i obrazovanje, biće pokrovitelj obeležavanja tridesetogodišnjice postojanja i rada Istraživačke stanice Petnica u toku čitave 2012. godine “zbog očiglednog doprinosa razvoju nauke i obrazovanja”.

U dopisu koji potpisuje Irina Bokova, generalna direktorka UNESKO-a, povodom prihvatanja ovog pokroviteljstva se još kaže: “Doprinos IS Petnica fundamentalnim naukama, tehnologiji i društvenim naukama je očigledan, a aktivnosti planirane u godini jubileja su relevantne i od velikog su interesa za UNESKO u kontekstu obrazovanja nastavnika, naučnog obrazovanja zainteresovanih srednjoškolaca, naučnog povezivanja i umrežavanja, kao i podsticanja veza između nauke i društva...”

Istraživačka stanica Petnica osnovana je 1982. godine na inicijativu grupe mladih istraživača, nastavnika i studenata nezadovoljnih tadašnjim kvalitetom naučne nastave u školama i načinom obrazovanja mladih naučnih kadrova. To je bila uistinu prva nezavisna obrazovna organizacija u tadašnjoj Jugoslaviji. Uprkos teškim društvenim i ekonomskim prilikama, a zahvaljujući podršci brojnih preduzeća, državnih i lokalnih institucija, IS Petnica je ubrzo postala cenjeni centar inovativnog naučnog obrazovanja i profesionalno utemeljene brige o mladim talentima, poznata i ugledna u zemlji i u svetu.

Tokom tri decenije razvoja i rada, IS Petnica je uspešno organizovala oko 3000 raznovrsnih kurseva, kampova i seminara na kojima je učestvovalo više od 45.000 učesnika i oko 7000 predavača i stručnih saradnika.

Šireći mrežu koja danas pokriva više stotina srednjih škola i veliki broj naučnih instituta i fakulteta, te aktivno pomažući formiranje novih generacija mladih odgovornih stručnjaka u nizu važnih i perspektivnih oblasti, Istraživačka stanica Petnica predstavlja jednu od

RADOST NAUČNOG OTKRIVANJA:
Mladi istraživači

malobrojnih spontano nastalih i programski konzistentnih obrazovnih organizacija u svetu koje, čvrsto okrenute budućnosti, novim znanjima, tehnologijama i vrednostima, na dostojan način odgovaraju na izazove XXI veka.

Pokroviteljstvo organizacije UNESKO je, van svake sumnje, i podrška čitavoj našoj obrazovnoj i naučnoj zajednici koja je podržavala i pomagala opstanak, rad i razvoj Istraživačke stanice. Iz Petnice su najavili da će svoj jubilej obeležiti na, po njima, najbolji način – nikakvim svečanim akademijama i glamurom, već završetkom gradnje i početkom rada novih kapaciteta koji se intenzivno grade u Petnici zahvaljujući sredstvima Evropske investicione banke i programu koji je prethodnih godina pokrenulo Ministarstvo nauke i podržala Vlada Srbije.

I do sada je Istraživačka stanica inovirala svoje programske sadržaje, ali zbog nedostatka kapaciteta najčešće jednokratno. Nova Petnica će moći da se bavi različitim aktuelnim temama na sistematski način, kao na dosadašnjim regularnim programima. Energija i energetska efikasnost, klimatske promene, ekonomija, sociologija, robotika, ekologija, dizajn... U nauci je mnogo novih disciplina i oblasti koje su interesantne i našim srednjoškolcima.

Školski programi se sporo menjaju i adaptiraju na nove informacije i saznanja. Petnica bi mogla da zauzme tu neformalnu poziciju predstavljanja novih tema iz nauke našem obrazovnom sistemu. I učenicima, koji su uvek najviše zainteresovani, upravo za te moderne teme, al i nastavnicima, kako bi u redovnoj nastavi mogli da odgovore na sva pitanja svojih učenika. Mnogo pre nego se te teme nađu u udžbenicima i nastavnim planovima. Na ovaj način Petnica bi mogla još uspešnije da nastavi da bude most između formalnog obrazovnog sistema i novih tema, ideja i inovacija u nauci.

Naravno da je Petnica ovo činila i do sada, ali inovirajući teme u okviru postojećih oblasti. Sa novim kapacitetima i opremom moguće je srednjoškolcima, studentima, nastavnicima, ali i osnovcima, predstaviti potpuno nove naučne discipline.

Ciljna grupa korisnika programa IS Petnice može se pomeriti sa sadašnje, srednjoškolske populacije na studente redovnih i postdiplomskih studija, na osnovce i naravno na nastavnike. Programi bi za svaku grupu bili prilagođeni, kao i sam cilj i očekivanja.

Popularizacija nauke podrazumeva proširenje programskih sadržaja za osnovce, pa čak

X konferencija

Petnica je i prošlog vikenda pokazala da može uspešno da funkcioniše i u izmenjenim uslovima. Iako je u Petnici veliko gradilište, to nije sprečilo organizovanje jubilarne X Konferencije polaznika programa "Korak u nauku", na kojoj je oko 90 autora predstavilo 66 radova i rezultate naučnih istraživanja realizovanih tokom 2011. u Petnici. Domaćin je bio Univerzitet u Novom Sadu, a sve aktivnosti su realizovane na PMF-u. Od 9. do 11. decembra pored srednjoškolaca na konferenciji je učestvovalo i oko 50 stručnih i mladih saradnika, koji su zajedno sa polaznicima diskutovali o njihovim rezultatima sa ciljem njihove provere i unapređenja metodologije istraživanja. Konferencija je završna faza u obrazovnom procesu u Petnici, na kojoj polaznici imaju priliku da osete kako izgleda predstavljati svoje rezultate na naučnoj konferenciji u formi postera i usmenih izlaganja.

i uvođenje programa nastave u prirodi za najmlađe osnovnoškolce. Druga programska celina bila bi *naučno obrazovanje*, i ona najviše odgovara dosadašnjim aktivnostima u Petnici. Srednjoškolci će dobiti priliku da kroz simulaciju naučno-istraživačkog procesa nauče kako izgleda baviti se naukom, da naprave svoje prve naučne korake i proizvedu naučne rezultate.

Treća celina jeste *edukacija naučnih edukatora*, što podrazumeva rad sa nastavnicima iz osnovnih i srednjih škola, ali i organizaciju stručnih skupova i seminara za univerzitetske

Unesko

O ovoj sjajnoj vesti ne samo za IS Petnica već i za celokupnu obrazovnu i naučnu javnost u Srbiji, direktor stanice Vigor Majić kaže: "Iskreno, nismo očekivali da će UNESCO prepoznati vrednosti Petnice u toj meri, jer 30 godina uistinu i nije neki jubilej po merilima sveta gde postoje izvanredne obrazovne institucije koje rade nekoliko vekova, a i znajući da se ova velika međunarodna organizacija prihvata celogodišnjeg institucionalnog pokroviteljstva u vrlo ograničenom broju slučajeva. Ova odluka je velika podrška radu Istraživačke stanice. Rezultati rada, ideje i metodi koje smo razvijali u Petnici prepoznati su od strane najkompetentnije organizacije koja ima uvid u iskustva čitavog sveta."

profesore. Ovaj stub je veoma važna nadogradnja rada sa učenicima, jer podrazumeva dugoročno poboljšavanje uslova u kojima se nauka uči u školama, i omogućava mnogo većem broju učenika da budu adekvatno informisani i upoznati sa aktuelnim naučnim trendovima.

Za naučni i tehnološki razvoj naše zemlje posebno je važna *verifikacija naučnog rada mladih*. To podrazumeva rad sa studentima i postdiplomcima. Do sada su studenti, bivši polaznici redovnih programa, bili angažovani kao vršnjački edukatori, i usput su dobijali priliku da i sami rade na sopstvenom usavršavanju. Nova Petnica bi trebalo da omogući i podstakne naučni rad studenata redovnih studija i postdiplomaca, i da im omogući ambijent za verifikaciju naučnog rada i pre nego što se i formalno izbore za naučna zvanja. Ovo

RAZVOJ MALE ISTRAŽIVAČKE STANICE: Budućí petnički čardaci

će omogućiti da se i afilijacija IS Petnica počne pojavljivati u naučnim časopisima, što je do sada bio slučaj samo u nekim naukama (astronomija, psihologija).

Programskog prostora u novim uslovima ima i za intenzivniju saradnju sa naučnim institutima, uz kompatibilnost opreme, saradnju na edukaciji mladih stručnjaka za rad na modernoj opremi, ali i realizaciji naučnih projekata. Saradnja se može intenzivirati i sa celokupnom naučnom i akademskom zajednicom kroz pružanje mogućnosti za organizaciju različitih naučnih konferencija, seminara, radionica... I na samom kraju, ali sigurno ne kao najmanje bitno, Petnica može postati ogledni prostor za razne tehnološke kompanije i biznis ideje. Da kao u svim razvijenim zemljama sveta bude mesto spajanja biznisa, nauke i mladih.

Prethodnih 30 godina Petnica je zahvaljujući svojoj kreativnosti, praćenju naučnih i tehnoloških trendova, osluškivanju potreba mladih koji vole nauku i svojoj nezavisnosti uspela da izraste u instituciju koja je veoma cenjena u celom svetu, podržana od strane celokupne domaće naučne zajednice i prihvaćena od nastavnika kao mesto za kvalitetno usavršavanje. Kreirana je tzv "Petnička škola", koji mnogi stručnjaci u svetu navode kao dobar primer. Na kraju treće decenije rada Istraživačka stanica Petnica je dobila ogroman podstrek od Evrope i naše države, ne samo da nastavi dalje, nego i da unapredi svoj rad, inovira metodologiju i proširi broj korisnika svoje "škole".

Autor je rukovodilac Odeljenja matematičko-tehničkih nauka IS Petnica

Svetska banka: Obrazovanje je slaba tačka

RAD NA REFORMI obrazovnog sistema koji će proizvoditi kadrove sa veštinama koje traže poslodavci put je kojim Srbija mora da krene, poruka je upravo objavljene studije Svetske banke "Put ka napretku: Produktivnost i izvoz". U Svetskoj banci ističu i da poslodavci u Srbiji ne mogu da nađu dovoljno kvalifikovanih radnika, uprkos velikoj nezaposlenosti, što govori o lošem obrazovnom sistemu. Zato u ovoj instituciji savetuju efikasnije trošenje sredstava na univerzitetskom nivou, fokusiranje na razvoj veština koje se koriste u više sektora, na praktično upotrebljivo znanje i ulaganje u obrazovanje odraslih.

Diploma i bez akreditacije

PRIVATNI INTERNACIONALNI UNIVERZITET u Novom Pazaru, beogradski Univerzitet Alfa i Akademija lepih umetnosti nisu dobili akreditaciju za rad, pa trenutno u Srbiji postoji 16 univerzitetskih ustanova – osam državnih i osam privatnih. Komisija za akreditaciju i proveru kvaliteta donela je odluke o odbijanju krajem oktobra, pošto te ustanove ne ispunjavaju uslove o studijskim programima u tri polja i tri nivoa studija, rekla je Tanjugu predsednica komisije Vera Vujčić i navela da odbijene ustanove imaju pravo na žalbu Nacionalnom savetu za visoko obrazovanje. Ukoliko ni

savet ne uvaži žalbu, ili ukoliko se ne žale, ove ustanove imaju pravo da nakon godinu dana ponovo podnesu zahtev za akreditaciju, rekla je Vujčić i navela da odbijeni univerziteti ispunjavaju uslove da se akredituju kao visoke škole akademskih studija, odnosno da mogu školovati studente na osnovnim i master studijama, bez doktorskih. Studenti odbijenih univerziteta imaju pravo da završe studije, ali te ustanove neće moći naredne godine da upisuju brucose, rekla je Vujčić i navela da je "drugo pitanje" šta će biti sa njihovim diplomama na tržištu rada, ukoliko konačno budu odbijeni.

Sve više nasilja u školama

NASILJE MEĐU VRŠNJACIMA u školama veoma je rasprostranjeno i znatno je izraženije u osnovnim nego u srednjim školama, pokazalo je istraživanje zaštitnika građana i Panela mladih savetnika o zaštiti dece od nasilja u školama. Kako je rečeno na konferenciji za novinare, istraživanje je obavljeno na ukupno 1257 anketiranih, a anketiranje je sprovedeno u 72 škole u Srbiji – 37 osnovnih i 35 srednjih. Samostalna savetnica stručne službe zaštitnika građana u odeljenju za prava deteta Snežana Nešić kazala je da su rezultati istraživanja pokazali da je čak 73 odsto dece saopštilo da se vršnjačko nasilje dešavalo u školama često, povremeno ili retko. Potvrđeno je i da je vršnjačko nasilje znatno izraženije u osnovnim nego u srednjim školama, pa je skoro 90 odsto ispitivanih osnovaca imalo neposrednog ili indirektnog iskustva sa vršnjačkim nasiljem, dok je takvo iskustvo imalo 60 odsto učenika u srednjim školama. Što se tiče nasilja nastavnika prema učenicima, dobijeni podaci ukazuju da je 23 odsto učenika osnovnih i srednjih škola saopštilo da su bili svedok nekog oblika nasilja nastavnika prema deci. Ona je istakla da je, za razliku od vršnjačkog nasilja, nasilje nastavnika nad učenicima češće u srednjim školama, odnosno da su učitelji i nastavnici skloniji da primene neki oblik nasilja nad starijom decom. Kada je reč o merama prevencije nasilja u školama i učešću učenika u ovim merama, istraživanje je pokazalo da 60 odsto ispitivane dece smatra da u njihovoj školi nije preduzeta ili ne zna da li je preduzeta bilo koja mera na smanjenju, suzbijanju i iskorenjivanju nasilja. Prema saznanjima i procenama anketiranih učenika, srednje škole su u nešto većoj meri od osnovnih posvećene organizovanju i pripremanju razgovora, tribina, debata i promotivnih materijala na temu nasilja u školama. Rezultati istraživanja pokazali su i da su se u najmanjoj meri primenjivali propisi o zaštiti dece od nasilja u školama u delu koji se odnosi na obavezu škola da formiraju Tim za zaštitu od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, pa je tako 70 odsto učenika iz osnovnih i srednjih škola reklo da nema ili da ne zna da li takav tim postoji u njihovoj školi.

► **nuspojava**

piše: Teofil Pančić

Đelići i Đelići uveoci

Ispalo je da je Đelićev resor u aktuelnoj vladi još virtuelniji od čuvenog Ministarstva za Kosovo i Metohiju

Kakvo nam je, dakle, prolazno vreme? Ovako: Evropa je, između Srbije i Kosova, izabrala – Hrvatsku; Kosovo je, između Srbije i Evrope, izabralo Evropu; Srbija je, između Evrope i Kosova izabrala Kosovo. Plus Metohiju, gratis. I šta sad? Pa, ništa. Kosovo ionako neće imati, a kanda neće ni Evropu. I još jedna zanimljiva stvar: kako to, miša mu, da jedino Srbiju niko ne izabere kada je u bilo kakvoj dilemi između nje i bilo čega drugog? Kako bre niko, Pančiću? Pa, zar naše ur-patriote ne naglašavaju stalno da “jedino Srbija nema alternativu”? Da, ali to se tako samo kaže; u stvarnosti, i oni svakodnevno između Srbije i Kosova biraju – Kosovo. Koje za njih, doduše, možda i jeste “srce Srbije”, ali šta da radiš sa srce(to)m ako nema organizma kojem bi ono trebalo da bude pogonska pumpa?!

Ali, nije to ono o čemu sam hteo da divanimo. Nego Đelić Božidar, takoreći do juče prvi čovek Vlade Srbije kada su u pitanju evrointegracije, a danas tek neka vrsta privremenog političkog penzionera. Naime, Đelić je održao obećanje da će podneti ostavku na ministarski položaj ako do kraja ove godine Srbija ne dobije zvaničnu kandidaturu za Evropsku uniju. Rečeno – učinjeno. Sada će Đelić sa udobnijeg mesta (a svako će mesto u skoroj budućnosti biti udobnije od onog na kojem je on sedeo do pre neki dan) moći da posmatra *gordo posrtanje* Srbije na snegovima, ružmarinom i šaši zametenom putu ka Briselu via Kosovska Mitrovica (ili obrnuto), a za koji će se vrlo lako moguće pokazati da ne vodi ni ovamo ni onamo nego samo u Honduras, ne pravi nego onaj iz stare Balaševićeve pesme, onaj koji je metafora za one Basarine 3LPM. A ako je već do toga da se ide u Honduras, Boža bi bezbeli radije da se taj Veliki Transport nekako izvede bez njega, što je sasvim razumno. I što, šalu na stranu, nimalo ne umanjuje elementarnu korektnost, da ne rečem *normalnost* i *moralnost* njegovog čina prihvatanja političke odgovornosti za jedan krupan neuspeh, pa makar i da svi mi predobro znamo kako neće biti da je baš Đelić taj koji je tu nešto samostalno uprskao. Moćniji su igrači od njega zeznuli tu stvar, a njegovu je odgovornost, pored one klasično “formacijske”, ponajpre moguće naći u tome što je u njihovoj nužno gubitničkoj igri predugo sudelovao, mestimično čak i sa viškom entuzijazma.

O čemu se tu radi? Možda živim u iluzijama, ali Đelić B. mi nekako deluje odviše inteligentno da bi mogao iskreno verovati u sav onaj tadić-jeremićevski “I Kosovo i Evropa” mambo-džambo, a ipak ga je ponavljao do besvesti, još se i smešnjikavo kopisteći kako “nikada nećemo priznati nezavisno Kosovo jer je ono kolevka našeg identiteta” i sličan bla-bla, dostojniji jednog Artemija ili Amfilohija, nego iole ozbiljnog čoveka. Jednom Mićunoviću, na primer, takvo šta se ne bi moglo desiti: on gleda da poštuje “partijsku liniju” koliko se baš mora, ali se ipak dobro čuva da ne lupa gluposti. Pa čak se ni Šutanovac – o Pajtiću da i ne

govorimo; doduše, potonji se vrlo retko izjašnjava o bilo čemu južnijem od Dunava i Save (što je OK) – nije nešto isticao nensensima na tu temu (radije se, avaj, bavio filozofiranjem o Ejmi Vajnhaus). Dakle, moja poenta je, ako pogledamo najistaknutije prvake Demokratske stranke, jedino je Đelić sebi dozvoljavao učestalije detonacije na ispraznu “kosovobraniteljsku” temu. I još nas uveravao – a uzgred možda i sebe – kako se može napredovati ka Evropskoj uniji bez suvislog rešavanja “kosovskog pitanja”. A suvislo rešiti kosovsko pitanje znači ili bez femkanja uspostaviti s njim “dobrosusedske odnose” (uz maksimalnu, neodustajnu zaštitu prava srpskog etničkog stanovništva), ili mu objaviti rat, zauzeti tenkovima Prištinu i Đakovicu, i tako ga vratiti u... kako ono beše... ah, da: “ustavno-pravni poredak Republike Srbije”, onaj iz Preambule, a i šire. Basta. Trećeg nema. Pitajte LDP ili DSS (možda i SRS), oni jedini znaju sve o tome, to jest, oni jedini govore nešto što makar pokušava da zaliči na istinu. Ostali se prenamažu, neki sa stilom, neki sasvim bez njega. Dobro, hajde, preterao sam: prenamažu se i Koštunica, Todorović & co. jer i sami nisu radi kavzi (tj. “svetom ratu za Kosovo”) nego im je samo do toga da se Srbija što temeljitije samoizoluje od Evropske unije, a pod idealnim izgovorom zvanim “ne damo Kosovo, more!”.

Dobro, ali gde je u svemu tome Đelić? Pa *nigde*, u tome i jeste stvar... Ispalo je da je njegov resor u aktuelnoj vladi još virtuelniji od onog čuvenog Ministarstva za Kosovo i Metohiju: pri ovačkoj konstelaciji domaćih i međunarodnih snaga, pre će Niški korpus umarširati u Podujevo, i to dočekan tepihom od cveća, nego što će Srbija u Evropsku uniju! Đelić je od početka morao znati da stvari tako stoje, i da će tako stajati i dalje ako ne dođe do fundamentalnog strateškog zaokreta politike, a ipak je sve vreme retorički vatreno branio *ikosovoievropsku* “zvaničnu liniju” zvanu “Od svega po malo, za svakog po nešto”, ili u prevodu na jezik rezultata: nikome ništa. Mada, moram vam priznati jednu stvar, a vi to slobodno pripišite mojoj iracionalnoj naklonosti Đeliću: i ako bude rekao da se nije folirao nego da je iskreno verovao u Doktrinu Drvenog Gvožđa, ja ću mu poverovati! Mada je u delu političke čaršije odnekud stekao imidž gotovo pa političkog prepređenjaka, meni taj čovek neretko deluje kao – čim se radi o stvarima izvan ekonomije, o “čistoj” politici – neki navni dječarac. Ili kao *amater*, rečeno brutalnijim jezikom onih koji mu nisu skloni.

Đelić je, dakle, otišao među Đeliće uveoke, i neće se vratiti bez preke potrebe. To jest, ne vidim gde bi to za njega bilo mesta u visokoj politici i vlasti ako Srbija nastavi ovako da glavinja, i ako Tadić i establišment oko njega uistinu veruju da mogu doveka da teraju ovako, sveudilj ponavljajući, kao da nas hipnotišu, izlizane mantre u koje ni... ma, u koje ni Boža Đelić više ne veruje, bre!

“Svi želimo da vidimo dugu! Ali moramo da istrpimo kišu. Ovih dana pada kiša, a mi treba da istrpimo, pa će posle toga doći bolji dani.”

BORIS TADIĆ,
predsednik Srbije i
lider Demokratske
stranke, u obraćanju na
sednici Glavnog odbora
stranke (“Alo”)

Branko Đurić,

glumac, koji je igrao u filmu Anđeline Džoli, tvrdi: “Sva pitanja su bila vezana za to kakva je Anđelina, kako je raditi s njom, i meni to polako već ide na živce. Čini mi se da pored svega što sam u životu radio ispada da je najveći potez u mojoj karijeri bio što sam upoznao Anđelinu i Breda.” Ipak, nešto ga čudi: “Oni si normalniji i običniji od 90 odsto naših ‘zvezda’. Bio sam iskreno iznenađen njihovim odnosom i željom koju pokazuju da pomognu drugim ljudima.” (“Blic”)

Marina Kotevski,

TV voditeljka, poručuje čitateljicama da princevi postoje: “Verujem u svog princa! On nije na konju, ali čini da se osećam kao u bajci... Vredi ga čekati i savetujem svim damama da imaju strpljenja.

Nema tu pravila, nekome se posreći pa odmah naiđe na čoveka svog života, a neko se izljubi sa raznim žabama! Važno je da na kraju sve dođe na svoje...” (“Stil”)

Masimo Savić,

pevač, govori o mladačkim nestašlucima ranih osamdesetih: “Droga nije bila moj životni izbor, eksperimentisao sam s njom jer je bila u modi, bila je ‘in’. Bilo je prvi put. Prvi put su se u Jugoslaviji pojavile i lake i teške droge i nama je sve to bilo neverovatno interesantno, a policija pritom nije znala apsolutno ništa o tome. Bilo je novo i ne može se zameriti nekome ko je hteo da proba, da vidi šta je to i otkrije u čemu je tu stvar. Danas je apsolutno druga priča. Danas se zna šta je droga i nema opravdanja. Bilo mi je lako da stanem, jer sam shvatio da je moj prioritet da imam porodicu, da budem otac, i to konzervativan otac. Neko ko je u stanju da svoju ćerku pošalje na fakultet.” (“Blic”)

Rambo Amadeus,

muzičar, predstavljaće Crnu Goru na Eurosongu u Azerbejdžanu, a o ovom zahtevnom poslu kaže: “Moj zadatak je da ovim projektom dodatno brendiram Crnu Goru kao atraktivnu turističku destinaciju, što je mnogo inspirativnije i teže od pravljenja same pesme. Intenzivan razvoj turizma u Crnoj Gori ubrzaće razvoj čitave regije i otvoriti mnogo radnih mesta. Moje pojavljivanje na Eurosongu je samo mudro odabrano sredstvo da se taj kompleksni cilj ostvari!” (“Kurir”)

Goran Petronijević,

advokat, branilac mnogih, ovoga puta pevačice Maje Nikolić, govori o svojoj klijentkinji: “Ona zna da ne sme da priča ništa o suđenju, već sam joj to više puta rekao, a ona, budala, govori!” (“Press”)

Vesna De Vinča,

ex Jugović, bivša novinarka RTS-a, demantuje pisanje satiričnog portala “Njuz.net” koji je “objavio foto-vest u kojoj piše da je Vesna Jugović, to jest De Vinča, doktorirala na temu “Mir u svetu”:

“Potpisano je i ime izmišljenog mentora i citiraju se izmišljene rečenice... koje nikad nisam u životu niti napisala niti izgovorila... naravno na tu već poslovično posprdnu temu o miru u svetu. Onaj koji je falsifikat sastavljao, baš se namučio, i tom jadnom činu srčano posvetio, jer trebalo je vremena i posebne inspiracije da se ta laž oformi i lansira – stručno i naučno je procenila alfa i omega misica od Cetinja do Subotice, koja kaže da je u doktoratu pod nazivom “Ekskluzivno televizijsko novinarstvo”, odbranjenom na Megatrend univerzitetu, “definisala po prvi put model koji objašnjava razvoj i puteve dolaska do ekskluzivne ideje, ličnosti, snimanja intervjua i produkcije ekskluzivne emisije”. (“Alo”)

Velimir Ilić,

lider Nove Srbije, sprema se da proslavi Svetog Nikolu sa oko 300 gostiju: “Slavim tri dana, izmeni se tu mnogo sveta.”

Da li će za slavskom trpezom sedeti Dragan Marković Palma i Ilica Dačić: “Ko god dođe, dobro je došao. Ja sa Palmom nisam zvanica, ne idem kod njega na slavu. Ali, vrata su svakome otvorena. Što se tiče Dačića, ako bude negde blizu Čačka, neka svrati.” (“Večernje novosti”)

Katarina Vuković,

modna dizajnerka, zamoljena da prokomentariše oblačenje nekih naših sportista, o stilu vaterpoliste Vanje Udovičića kaže: "Vaterpolisti najbolje izgledaju u svojoj 'radnoj odeći' na pobjedničkom postolju. Gospodin Udovičić je pristojno obučen."

O fudbaleru Nikoli Lazetiću: "On je donekle formirao svoj stil,

a meni se to lično ne sviđa, previše tu uvek ima logoa, etiketa, krznanca, svetlucavih momenata. Za domaćeg fudbalera, on je ipak okej obučen."

O Novaku Đokoviću: "Novak je ikona. Čovek koji je toliko harizmatičan i jedinstven da bi bilo sramotno ocenjivati ga kroz odeću. Čista desetka za iznošenje sebe kroz odeću." ("Blic")

Ljupko Petrović,

"trofejni stručnjak", ima rešenje za probleme Crvene zvezde:

"Džajić nije sporan, svi znamo šta on može da donese u sportskom delu. Ja postavljam pitanje: ko će to da finansira? Jedino rešenje je da dođe neki novi Roman Abramovič i da se napravi priča slična Čelsijevoj. Novi vlasnik bi doneo novac, kupio 20 igrača, oterao sve

koji mu stoje na putu i doveo saradnike od poverenja." ("Blic")

Nataša Ninković,

glumica, otkriva zbog čega nerado daje intervju: "Stalno se dešava da novinari stave naslov koji me jako pogodi, i to tako što ga potpuno izvade iz konteksta. Kada ispred trafike vidim neke naslove u novinama o sebi, počnem da plačem. Onda zovem prijatelje i muža i plačem i izjadam se. Zbog toga vrlo retko dajem intervju jer me neke stvari nakon toga jako pogode." ("Press")

Elena Karaman Karić,

dizajnerka enterijera, ovoga puta predstavlja se javnosti pre svega kao majka, a na pitanje da li još uvek o nenoj deci brinu dadilje, kaže: "Gospođe koje s nama žive u kući više su od dadilja. Imajući u vidu da su s nama duže od decenije, one su članovi naše porodice i svakodnevno su mi ogromna podrška, ali suprug i ja smo vrlo složni u tome da smo mi ti koji decu vaspitavamo, kupamo, uspavljujemo, čitamo priče pred spavanje i posvećujemo im vreme."

Da li gospođa Karić ume da kuva: "Žena koja ne zna da kuva dođe mu nešto kao muškarac koji ne ume da promeni gumu na kolima. Nimalo seksi..."

Šta najradije kuva svojoj porodici: "Kada je reč o ishrani, u našoj kući vlada poseban režim. Mi ne jedemo procesovanu hranu, čak ni hleb ne kupujemo u pekari. U našoj kući svakodnevno se pravi hleb od organskog brašna, pije se samo sirovo, izmuženo kravlje mleko. Ne jedemo nikakav kupovni keks, čokoladu ili slatkiše. Mi svoju čokoladu sami pravimo. Budući da imam problem kada sam u Beogradu da nađem organik kakao, cimet i prirodne zaslađivače poput *Stivie* ili *Agavea*, kao i *Quinou* – peruansko žito bez glutena jer ne jedemo namirnice koje ga poseduju, često iz Londona donosim te stvari. Nikada ne koristimo šećer, običnu so ili belo brašno. Pravimo domaće džemove od neprskanog voća, koristimo so sa Himalaja koju srećom možete da nađete u Beogradu i, naravno, ne pržimo na uljima već na *Gii* puteru koji na visokoj temperaturi, po ajurvedskim saznanjima, postaje blagotvoran. Recimo da su palačinke od heljde sa čokoladom od rogača nešto čega bismo se teško odrekli..." ("Story")

Koristite besplatno svoj Cloud hosting plan

Svi pričaju o Cloud Computingu, a mi vam omogućavamo da isprobate sve njegove mogućnosti i uverite se u kvalitet servera u našoj ponudi. Izberite jedan od četiri pripremljena modela EUnet Cloud servera koji najviše odgovara potrebama vašeg poslovanja i koristite besplatno svoj hosting plan 30 dana!

Web Edition	Web Master	Web Developer	Web Extreme
0,25 CPU Core	0,5 CPU Core	1x CPU Core	1,25x CPU Core
256 MB RAM	512 MB RAM	1024 MB RAM	1536 MB RAM
10 GB HDD	20 GB HDD	50 GB HDD	100 GB HDD
50 GB Bandwidth	100 GB Bandwidth	200 GB Bandwidth	300 GB Bandwidth

U svakom trenutku možete samostalno da povećate ili smanjite hardverske resurse koje koristi vaš Cloud server, kroz naš Cloud Control Panel™. Na ovaj način štedite novac jer plaćate samo one resurse koje zaista koristite!

30 dana FREE test period!!!

EUnet

+381 11 330 56 05

info@cloud.rs

www.cloud.rs

► lisica i ždral

piše: Ljubomir Živkov

Pas duše

Da ne sekiram bližnje i da ne pišem o stvarima kojima nisam dorastao, nego da se držim ja fino onoga za šta sam merodavan i lično zainteresovan, a?

Tako ćemo i postupiti, tebi se vraćam, dnevniče, verni psu moje duše, Gombrovič te je tako definisao, ko to jednom pročita – ne zaboravlja. Vetar lupa vratima od verande u Farkaždinu premda su zatvorena, to je zato što sam vas odbravio ili je tako kad god kao danas duva vetar, čuo neko ne čuo? Odjednom se smrklo, a još nema pola pet, ne vide se više paučinasti skeleti grozdova koje ove godine nisam obrao, došao sam oko pola tri i bilo je nestvarno sunčano, već sa kapidžika video sam da su smokve obmotane džakovima od hartije, komšija Ljuba nije čekao na moj dolazak tako da su prvi mraz predstavnice Mediterana bile dočekale ušuškane slamom i papirom, na gredici u šupi visi vreća sa skupljenim orasima, potkresao sam brezi grane, zaklanjaju mi vidik, mada su i one i te kakav vidik, ali smetaju i lozi; sama breza kao da je imala dve krošnje, na vrhu i oko struka, sad prvi put glumim plastičnog drvenog hirurga, raspitao sam se hoće li estetska intervenca rastenju škoditi, neće, ako se uradi u poznu jesen ili pre nego što pukne proleće, e, novom testerom iz “Uradi sam” posekao sam nazovimo je donju krošnju i poželeo novoj frizuri na dugačkom vratu i celoj brezi zdrav i dug život, stala si u kola, kad sam te odabrao u rasadniku na Pančevačkom putu, a sad si visoka tačno koliko i kuća!

Drugu brezu koja je izgledala zdepasta i priprosta, a sad nadmašuje ovu visoku po lepoti (po broju grana, obliku krošnje, jedrom lišću), nisam dirao, ali kad ne kročiš u kuću mesec dana svašta čeka na tebe, prošli put sam u žurbi otišao ne očistivši peć i šporet, kad opet dođem biće sneg kao u “Fargu” pa ću samo potpaliti šapurine i dometnuti drva; pre nego što je Sunce naglo zašlo (ovo ja zovem pomračenje, a ne ono u subotu!), čistio sam mokro, slepljeno i već natrulo lišće: zapušilo je bilo odvod između dvorišta i uličnog kanala, ucrtanog u ruralistički plan Tamiškog Banata bog te pita koje godine, u poštanskom sandučetu koje sam punonadežno bio okačio pre šest godina i u koje je malo šta bilo ubačeno, gle, beli se nešto, otključam metalna vratašca, pokulja sadržaj kao da sam nastanjen u EU ili u USA, računi za struju, ponuda da iskoristim bonus od pet posto, nađem još jednu ispresavijanu načetvoro publikaciju, nikad da je otvorim – plan Farkaždina! Prvi put ga vidim, štampao ga i doneo čak ovamo vojvođanski ogranak DS, evo, kao što vas satelit stalno vidi tako i mi u Novome Sadu znamo za vas, hvala, braćo, da, ovo dugačko je Kurjačka kuća, preko puta i neznatno južnije je mesto tvorbe ovog teksta, lepo se vide moja i Ivina njiva na utrinama, tu ću da gajim zdravu hranu i da me glava ne boli. Da, našao sam i prvi reklamni letak, dolazi progres i ovamo, da vidimo, *Otkup svih vrsta otpadnih metala, TR BORKO ČELIK, Šajkaš, Železnička 2 (kod železničke stanice)*, ja da sam na mestu vlasnika registrovao bih kompaniju pod imenom “Baščelik”, prezime mi Čelik, otkuplju-

jem metale, stanujem u Železničkoj ulici, toska dorozhnaia/zheleznaia/svistela serdce razryvaia.

Sa trešnjom ne znam šta ću, nisam video živo biće koje toliko prkosi simetriji i ravnoteži, izgleda kao onaj signal na pruži (da voz sačeka ili da nastavi: bolje i na tu skretnicu što me je podsetila, a ne odmah na vešala), ima praktično samo jednu granu, debelu i poprečnu na stablo; višnje su pak lepe, njih sam za razliku od grožđa brao u više navrata, kako su koje sazrevale, i uvek kad mi se činilo da sam pregledao i obrao sve zrele plodove našao bih pod nekim uglom, iza nekih listova, jednu višnju zaboravljenju a lepšu od svih ubranih, tako u poslednjoj kući na kraju ulice, možda i slepe, živi devojkica lepa toliko da zamisliti ne možete, ili na vekternici privodi kraju mladost ćerka železničara, krasavica koju tek poneki putnik u magnovenju ugleda, da bi ju u tome magnovenju, šta god to bilo, isto tako i zaboravio, a druga bi priča bila da joj je otac šef stanice, gde već ne možeš biti toliko lep a trajno nezapažen.

Eto, red po red, obradnih urbanizaciju sela, prve reklamne laste – nije li to prijatnije nego pitati se zašto ono što si po službi dužnosti uradio nije na internetu? Ali zar nije dovoljno biti u novinama?! Kao građanin SSSR-a sam: na raspolaganju mi onolika rodina, a ja bih baš u inostranstvo! (Postaje sibirski sveže na ovoj verandi, zastakljenoj, ali opet dugo i negrejanjoj, sedim u jakni, imam ušanku, i sam sebe bodrim, hajde, Šalamove, možeš ti to!) Pa dobro, šta to bi sa internetom? Možda je puka slučajnost, možda je naslov zazvučao raskolnički, možda smo kolega D. T. i ja prve šare u budućem šaranju, gde neće sve kolumne biti besplatno izložene na internetu, tek, moj prethodni domaći mogahu da čitaju samo pretplatnici – puki namernik i znatiželjnik poljubio je vrata portala našega.

Prvi me je jedan dragi mesečnik držao od svoga postanja držao podalje od interneta, njihovim se stopama zaputio dnevni list koji opskrbljujem jednom kolumnom nedeljno, težio sam se da na taj način sugerišu stanovništvu da kupi novine, a ne da uživa besplatno na internetu, ali ono sovjetsko čuvstvo osujećenosti nije me napuštalo, kstati, ni tamo gde pišem baš za internet ne cvetaju mi baš ruže, na jednome mi je sajtu nekada svaki novi uradak bivao u levom gornjem uglu naslovne strane makar jedan ili dva dana, u poslednje vreme eto mene odmah na trećoj ili četvrtoj poziciji odakle neumitno i brzo klizim ka zaboravu preskačući druge autore, ja sam vaša Ana Ivanović, mislio sam, nikad više na vrhu; sad su me i najrođeniji malko skrajnuli sa svetske pozornice: nisi obrukao porodicu, ali je možda ipak bolje da ne iskoračiš iz našeg tiraža.

Put za istok

Đorđe Marjanović i Radmila Karaklajić u Rusiji,
Šarlo Akrobata, Električni orgazam i Idoli u Poljskoj,
Bajagin *Ruski voz*, Brena u Bugarskoj i Rumuniji...

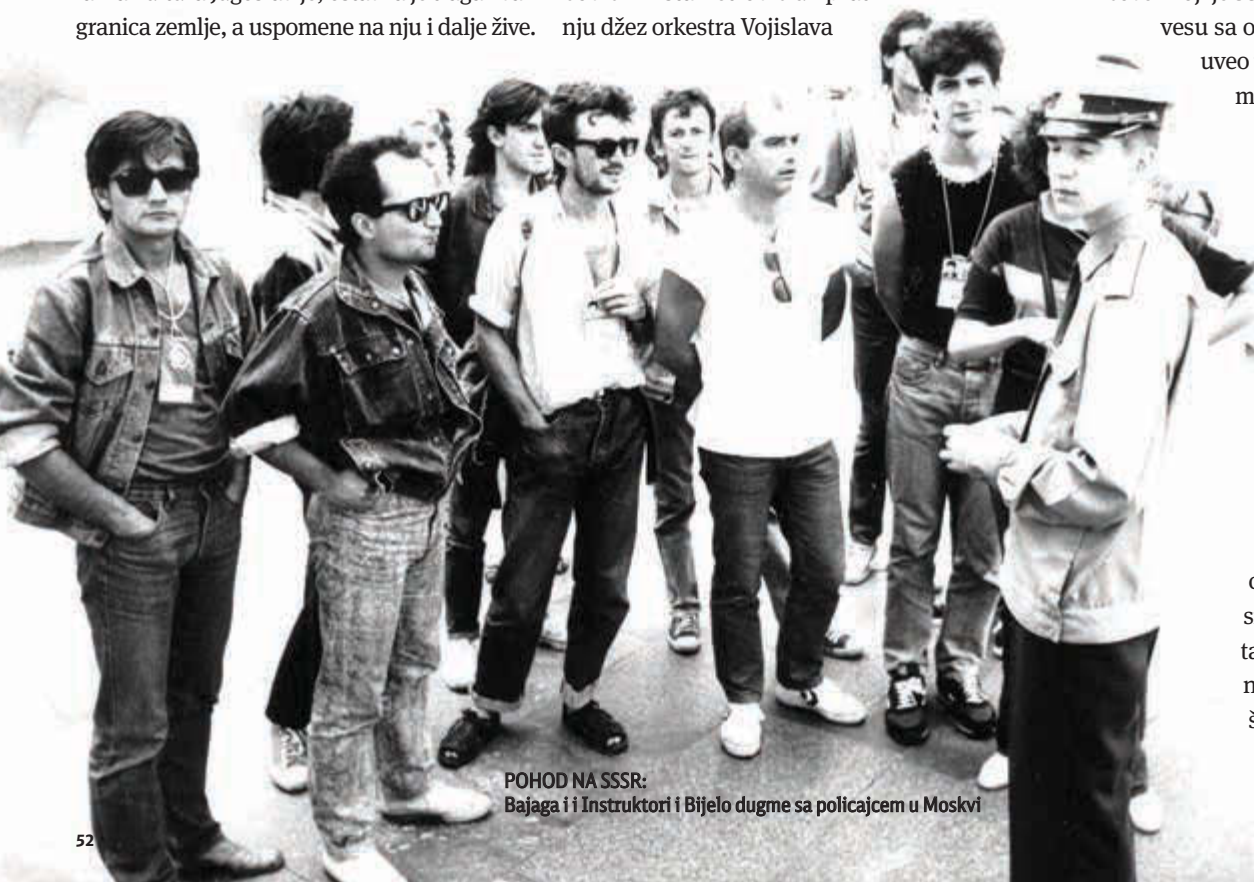
Pevačica Radmila Karaklajić upravo se vratila iz Sankt Peterburga gde je početkom decembra održala četiri uspešna koncerta. Na ruskoj nacionalnoj televiziji ORT u oktobru je prikazan dokumentarni film o jugoslovenskoj estradi u kom je najveća pažnja posvećena legendi jugoslovenske popularne muzike Đorđu Marjanoviću. Ovih dana, Vlada Divljan završava projekat prepevanja pesama Idola na poljski jezik. Pre toga, u oktobru, objavljen je *Jugopolis 2*, treći (nakon *Jugotona* i *Jugopolisa*), na kom poznati poljski muzičari izvode prepeve najvećih hitova jugoslovenskog novog talasa i rokenrola osamdesetih. Neko bi pomislio da su sve ove vesti izvučene iz nekakve arhive od pre dvadeset ili trideset godina. Međutim – nisu. Nekada velika, snažna i autentična popularna kultura Jugoslavije, ostavila je traga i van granica zemlje, a uspomene na nju i dalje žive.

OSVAJANJE SSSR: Sve je počelo početkom šezdesetih. Zahvaljujući saradnji koncertnih agencija, jugoslovenskog Jugokonzerta i sovjetskog Goskonzerta, jugoslovenske zvezde popularne muzike počele su da odlaze u početku na višednevne, a potom i na višemesečne turneje po tadašnjem SSSR-u. Preteča ove prakse bili su 1960. Anica Zubović, Duško Jakšić, Radmila Dimić i Aca Sarajevski, koji su gostovali na privrednom sajmu na kom je učestvovala Jugoslavija. U jednom od intervju-a koje je dala krajem osamdesetih, Anica Zubović je ispričala kako su njih četvoro tokom dve nedelje svake večeri držali po dva koncerta zaredom. Već naredne, 1961. prva veća grupa naših muzičara otišla je na dvomesečnu turneju po SSSR-u. Nastupali su Čune Gojković, Lola Novaković, Anica Zubović i Krsta Petrović uz pratnju džez orkestra Vojislava

Bubiše Simića. Ta turneja ostala je upamćena po tome što je na njoj okončana romansa između dve današnje legende jugoslovenske muzike: Lole Novaković i Čuneta Gojkovića, ali i po eksploziji ispred hotela u Bakuu, do koje je došlo kada je jedan od muzičara, na molbu Lole Novaković, izručio pepeljaru kroz prozor, u vazduh prepun naftnih isparenja.

Praksa višemesečnih turneja po SSSR-u ustalila se u narednoj deceniji, te su tih godina pred sovjetskom publikom pevali mnogi: Čune Gojković, Anica Zubović, Tereza Kesovija, Ivica Šerfezi, Lola Novaković, Arsen Dedić, Gabi Novak, Kornij grupa, Indeksi, Miki Jevremović, Boba Stefanović, Daliborka Stojić, Lidijsa Kodrić, Minja Subota, Bojan Kodrić, Sedmorica mladih, Pro Arte i mnogi drugi. Međutim, prelomni trenutak nastao je 1963. Pred sovjetskom publikom pojavio se tajfun zvani Đorđe Marjanović i napravio lom, sličan onom kakav je već prethodnih godina pravio po Beogradu. "Đorđe je već posle nekoliko koncerata postao estradno-socijalističko božanstvo, mag scene,

čovjek koji je SSSR-u sklonio muzičku zavesu sa očiju i nevine obožavaoce uveo u svet pesme, glume, drame i lake gimnastike na pozornici. Za samo par meseci, Rusija je bila u ekstazi!", napisao je 1989. Petar Luković u knjizi *Bolja prošlost*. Te 1963, "Kijevska pravda" objavila je tekst u kom je stajalo da "Marjanović nosi u sebi divan pevački dar, ali i jedan pomalo naivan talenat, vrlo prijatan za slušaoce – da publici odmah prezentira svoje srce." "Literaturnaja gazeta" zabeležila je da "Marjanović peva spontano i blještavo i traži od nas da sledimo poruku njegove pesme i da uzvratimo njegov

POHOD NA SSSR:
Bajaga i Instruktori i Bijelo dugme sa policajcem u Moskvi

zanos", dok je za "Pravdu" Marjanović čovek "koji je sa osmehom i raširenim rukama odgovorio na pitanje: šta je to sreća". Tako je počeo osvajački pohod Đorđa Marjanovića na Sovjetski Savez. Ambiciozno planirane i naporne turneje shvatao je više nego ozbiljno: išao je na časove modernog baleta i pantomime, osmišljavao scenski nastup, prepevavao svoje pesme na ruski, ali je otišao i korak dalje, pa je sovjetskom ukusu i tržištu prilagođavao i prepevavao svetske hitove tog vremena, od Bitlsa, Mama's and Papa's, preko Boba Dilana do Brajana Ferija. Rokenrol, jeres za Rusiju onog doba, preko Đorđa Marjanovića stigao je do tamošnje publike glatko, naravno, u prihvatljivoj varijanti. Godine 1968. proglašen je za počasnog člana Komsomola, a za "učvršćivanje prijateljskih odnosa SSSR-a i Jugoslavije" dobio je zlatni sat. Decenijama neprikosnoven u Rusiji, Marjanović je i danas važna figura tamošnje popkulture. U Stolivu mu je nedavno uručena zlatna medalja za doprinos svetskoj kulturi, a u avgustu je u svojoj kući u Prčnju ugostio ekipu koju je predvodila Ljudmila Ljubimova, producentkinja Međunarodnog koncertnog programa iz Moskve. Ona snima seriju dokumentarnih filmova o zvezdama jugoslovenske estrade i tom prilikom je rekla da je Đorđe ruski "uvaženi miljenik, kao čovek i kao pevač, izvođač jugoslovenskih i ruskih pesama".

Priča o našima na istoku, pevačima koji su ostavili traga u komunističkim zemljama onog vremena, nema smisla bez pomena još jednog važnog imena, ovde gotovo zaboravljenog. Rame uz rame sa Marjanovićem, i danas aktivna i u Rusiji rado viđena, Radmila Karaklajić, upravo se vratila iz Sankt Peterburga gde je održala četiri koncerta. Ako je Đorđe Marjanović u SSSR-u bio bog, Radmila Karaklajić bila

UVAŽENI MILJENIK: Tajfun zvani Đorđe Marjanović

je boginja. Pojavila se 1964. sa hitom *Andelina* (*Zumba, zumba*) 1964. Reč je o obradi pesme Luisa Prime, za koju je napisala tekst, inspirisana Mirom Stupicom i njenom ulogom Petrunjele u pozorišnoj predstavi *Dundo Maroje*. U SSSR-u je ploča sa njenim pesmama, uključujući i *Andelinu* prodana u milion i dvesta hiljada primeraka, a roditelji u SSSR-u masovno su ćerkama davali ime Radmila. Njeni dolasci u SSSR izgledali su kao dočeci velikih svetskih državnika. U Gruziji na železničkoj stanici dočekao ju je Ansambl narodnih igara u punom sastavu. "Izlazim iz voza, a oni u pratnji velikog orkestra igraju", rekla je u jednom intervjuu.

POLJSKA U MOME

SRCU: Dok su naši pevači pop muzike, šlagera i šansona odlično prolazili u Rusiji šezdesetih i sedamdesetih godina, osamdesete u Jugoslaviji obeležio je novi talas. Zapljusnuo je Jugoslaviju i prelio se – u Poljsku. Jugoslovenski novi talas u Poljsku je preneo jedan čovek – Gregor

Bžozovič, muzički novinar iz Poljske, koji je dobar deo mladosti (od 1972. do 1977), zahvaljujući očevom zaposlenju u Jugoslaviji, proveo u Beogradu. Godine 1980. porodica mu je vraćena u Poljsku, a on je od 1980. do 1988. organizovao svirke u studentskom klubu "Rivijera Remont" u Varšavi. Upravo zahvaljujući njemu, Šarlo Akrobata u jesen 1981. odlazi na turneju po Poljskoj, a u novembru iste godine i Električni orgazam. Održali su šest nastupa (četiri u Varšavi, jedan u Krakovu i jedan u mestu Kališ). Nastup koji su 8. novembra održali u klubu Rivijera Remont snimljen je na običnom

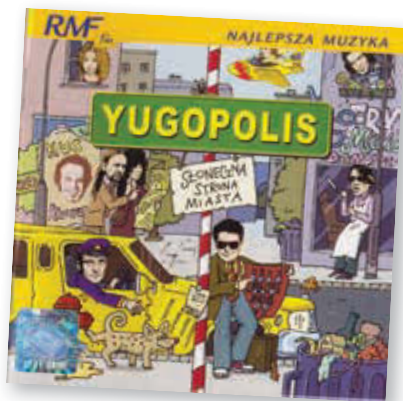
kasetofonu, a koncertni mini LP *Warszawa 81* doneo je šest pesama u limitiranom tiražu od 2000 primeraka. Tokom izvođenja pesme *Konobar* došlo je do raspada zvučnog sistema u trajanju od pola minuta, a za to vreme je neko u publici bacio suzavac. Kratkotrajna pometnja i prekid nastupa zabeleženi su na ploči.

Godina 1985. ostaće upamćena po trodnevnoj turneji Bajage i Bijelog dugmeta po SSSR-u. U parku Gorki u Moskvi, 28. jula 1985. okupilo se više od 50.000 ljudi. Organizator nije očekivao ovakvu posetu, pa je morao da dovlači pojačanje. Policija je pokušala da uspostavi kordone na svakih desetak metara, ali to nije lako išlo. Nakon informacije da ka parku navodno ide još 400.000 ljudi, policija je pokušala da silom rastera publiku. Organizator je objavio da ima 40 povređenih i da će se koncert prekinuti ako se publika ne umiri. Bajaga je nastavio sa sporim pesmama, a posle 220 u *voltima* mladi su definitivno poludeli i – koncert je prekinut.

Dan kasnije su Bajaga i Bijelo dugme nastupili u hali "Dinamo" pred radnicima prve smene u gotovo kamernoj atmosferi. Treći koncert je održan ponovo u parku Gorki, ali u Zelenom teatru, pred 20.000 ljudi i u prisustvu vrlo jakih policijskih snaga.

Na inicijativu Gregora Bžozovića, 2001. godine, u Poljskoj se pojavio album *Jugoton*, sa prepevima Idola, Bajage i instruktora, Priljavog kazališta, Električnog orgazma, Filma i Haustora u izvođenju popularnih poljskih muzičara. Album je postigao ogroman uspeh, pa je 2007. izašao još jedan – *Jugopolis*, a u oktobru ove godine pojavio se i *Jugopolis 2*. Na ovim albumima učestvuju Darko Rundek i Vlada Divljan, koji ovih dana, podstaknut uspehom *Jugotona* i *Jugopolisa*, privodi kraju projekat prepeva pesama Idola na poljski.

Jovana Gligorijević

Na drugoj strani

Donosili su najočitije pa otud najkomplicovanije: malo boje, one izvan monohroma, van crnog, mutno belog i amblematskog sivog – pa, bile to i šljašteći šarene kombinacije jeftinih i jakih farbi

JUGOSLAVENSKI ROKERI HTJELI SU u pedeset godina samo jedno – da ih Centar, to će reći Zapad, mjesto rođenja njihove muzike i stila, nekako primijeti, pa onda, želja svih želja, i shvati, bar dijelom. To je uspijevalo samo sporadično i rijetko s jačim odjekom.

Zabavnjacima je bilo svejedno. Dok god se plaćalo. Narodnjaka tu još nije bilo.

Ironija u bezbrojnim našim ironijama htjela je da su i prvi i drugi nešto supstancijalnije uradili – na suprotnoj strani od željene i s geografskog i političko-kulturnog atlasa.

Prvo gostovanje iza dotad neprobojne istočne granice, bilo je vjerojatno ono iz 1960. godine, kad je mala grupa od nekoliko pjevača lake muzike krenula put još prijetećeg Sovjetskog Saveza. Tada uspješni pjevači i u Jugoslaviji, živjeli su i kod nas vlastiti trenutak, mada će se to ubrzo promijeniti. U Prvoj zemlji socijalizma, međutim, bili su trenutna senzacija. Pridruživat će im se vremenom sve više imena, onako kako im se, u sasvim jasnom balansu, spuštao, reklo bi se danas, *rejting* u našoj zemlji. Najekstremniji primjer u tome bio je Đorđe Marjanović – fascinantna je brzina kojom je, u jednoj beskrajno dinamičnoj kulturi, prelazio u muzej, dok je na drugoj strani zida (i *Zida*) rastao, do neshvatljivog statusa.

Jedini eksces koji potvrđuje pravilo bio je Arsen Dedić. Arsen je, samostalan kao i uvijek, ledolomac, zagrabilo sve sam – i kao rusofil (prvi pseudonim – “Ivan Krinov”) i poznavatelj tamošnje kulture u, Rusima (via francuski utjecaj), bliskoj instituciji šansonjera, probio se lako pjevajući na ruskome.

Krajem decenije i sedamdesetih, u Brežnjevljevoj eri reteriranja od malobrojnih sloboda, broj i prisutnost naših zabavnjaka pojačavali su se – Miki Jevremović, Zlatko Pejaković i ini toga kalibra, te prvi ansambl ili *bend* – *Sedmorica mladih* dakako. Njihov gotovo lasvegaški, semidejvisovski koncept *šoua* – vrhunski muzičari, ali koji izvode i skečeve (slepstik, fizička komedija – čak s pucanjem iz plastičnih

pištolja na sceni!) – kažu da ih je sovjetska publika primala ekstatično.

Jedina pojava koja se izdigla bila je Radmila Karaklajić. Djeluje danas teško pojmljivo, no njen uspjeh u SSSR bez premca je. Radmila, sad se tek vidi po repertoaru koji je pjevala – bila je zamjena u jednoj osobi za sve što je nesretnoj kulturi uskraćeno: i ženski Lui Prima (*Zumba Zumba Bakalar*), i radost swinga koja se (prošaptano) čita kao “Amerika”; bila je topli mediteranski zvuk (naš Jadran i Sicilija, odakle je i Primin original), i latinska senzualnost (*La bamba*, Ričija Valensa), i afrički, *nesvrstani* pop (*Pata pata*, Miriam Makebel!) i, Bože dragi – čak i disko Glorije Gejnor. A povrh svega – glamur: plava, urbana, zapadno stilizirana Beograđanka – kao nedohvatljiv refleks Brižit Bardo iz Vadimovih filmova.

Uopće, iz ovoga, gostovanja jugoslavenskih pjevača i kasnije rok-bendova u Sovjetskom Savezu i zemljama tzv. Istočnog bloka, skrivaju zanimljive narative i otkrivaju izuzetne stvari – o kulturama i sistemima, i o *njima*, ali bogami

Foto: Tanjug

i o *nama*, kakvi smo bili i, začudno, kakvi smo još, bez obzira na sve izmjene i tektonska pomjeranja koje smo iskusili svi skupa.

Interesantno, u zemlji gdje je svaki izlazak na svjetsku scenu bio bilježen, i gdje se tako teško tuklo za vlastito mjesto pod suncem, u što je išao i kulturni probitak, prilično se malo zapravo govorilo o tim pohodima na Istok. Nekako, kao da nije bilo baš poželjno previše se hvaliti time. Jeste, da – uspjesi su bili dobrodošli i narod je istinski uživao u njima, isto kao i režim koji je imao svoj dobitak tu: miješali su se tu (samo)zadovoljstvo nad našom neovisnošću među blokovima, sa skrivanom, sitnom ljudskom zloradosti, razumljivom srećom da smo se digli nad “Rusima”, da smo bolji od njih. Ali, skromno! Nekako, tim se neprestanim gostovanjima nije razbacivalo.

220 U VOLTIMA: Bajaga u Rusiji 1987.

Foto: Z. Veselinović

KRALJICA ISTOKA: Radmila Karaklajić

Za pjevače same, većinom ne naročito respektirane u predpostmodernoj vertikali socijalističkog elitizma, gdje je popularna glazba vrlo dugo spadala u trivijalno, odlasci i kasnije beskrajne turneje po beskrajnoj zemlji bili su više mogućnost da se zarade solidni novci (čak i po onom kursu), nego stvar prestiža. Iako se vjerovatno mnogima kako se danas veli, "hranio ego" s onolikim obožavanjem neumjernih tamo.

Pitanje koje se rijetko postavljalo, čini mi se do danas, spram talenata često disproporcionalnih istočnom uspjehu: kako to da su ti – kad se gleda bez retrošik-ironije – solidni, ali zapravo pjevači "donjeg doma", drago smiješni u svojoj naivnosti, kako su mogli biti tako popularni? Obožavani? Što su to donosili nesretnoj braći iza strašnih granica?

Donosili su najočitije pa otud najkompliciranije: *malo boje*, one izvan monokroma, van crnog, mutno bijelog i emblematskog sivog – pa, bile to i šljašteći šarene kombinacije jeftinih i jakih farbi. Donosili su protutežu – što je, metaforički, na isto moje pitanje tadašnjeg pubertetlije, odgovorio moj vlastiti stari, zakleti rusofil: "...čovjek se može umoriti i od Čajkovskog i od šaha i od matematike."

Drugim riječima – veseli, banalni makar, ludički – što se uvijek čita kao zvukom gotovo identično – *ljudski*, neodgovoran, tjelesni, *durški* element u tonu, ples slobodnog tijela na slobodni ritam, a ne na marš ili (plemenito) narodno kolo; ples individualan, čak i na prijesnom svingu ciničnih hljebosviraca; finalno, koncept idiomatski i neprevodiv a osjetiv svakome, pojam koji svijet suprotan sovjetskom zove *fun* – nešto je bez čega se ne može živjeti. Ni u raju.

Kasnije za vrijeme eksplozije visoke produkcije spektakla sedamdesetih (Čolićev *Putujući zemljotres*, Dugmetove turneje) te još kasnije,

ozbiljnog, muzički i konceptijski ambiciozno postavljenog rock'n'rolla – pjevači na turnejama po SSSR dobili su kao neko *grimizno slovo* markiranosti, znak da im je vrijeme prošlo i da se prodaju jeftino. Taj zvuk, ranih zabavnjaka, ubrzanom se, na svijet priključenoj i u modernitetu galopirajućoj Jugoslaviji, brzo učinio turobno zastarjeo.

Starci su se doduše brzo i nekako nedostojno, i sami *pjerestrojili*: Đorđe Marjanović, postao je tako – tumač Riblje čorbe. Borin bend, naravno, nikad ne bi bili pustili tamo, a njihovu najavu apokalipse *Pogledaj dom svoj anđele*, otpjevao je, vokalno ionako krajnje ograničen Marjanović, uz upozoravajući kič-retorički hladnoratovski video o potrebi svjetskog mira. Vrijeme, nek mi se oprost i na ironiji, da se nešto promijeni. Ili bar pokaže da može drugačije.

Tri bi se važna momenta mogla izvući tu. U njima se precizno može staviti prst na puls fundamentalnih razlika između prethodnih generacija pjevača-zabavljača bez mišljenja i postavne rokenrolerskih mladih inteligenata.

Prvi je, dugo vremena zaboravljeno gostovanje novovalaca-talasovaca u Poljskoj i Istočnoj Njemačkoj – dakle, kulturama različitim od sovjetske, modernijima, bližima Zapadu i naravno – porobljenima – a gdje su led probili Orgazam i Šarlo, te svakako radikalni Laibach, 1983, sa svojom čuvenom Turnejom po okupiranoj Evropi (!).

Glavni masovni, emblematski koncert-događaj dogodio se tokom gostovanja delegacije SSO-a Jugoslavije u Moskvi, 1985. Bijelo dugme, Bajaga, i nastupi u Gorki parku 1985. (o čemu je i Dnevnik u pola osam izvještavao), te kratka turneja toga ljeta, bila su nam apsolutni dokaz provalije druge vrste između svjetova. Tehnička ograničenja tamošnja, jednaka oprema, skučenost, željnost, a u tome se pojavljuju ovi naši sa svojim *maršalima*, *stratokasterima* i *les polovima*, sa *ibanezima*, *slingerlandima*, a pod moćnim ozvučenjem Brace Radovića. Danas se to ne čini kao velika stvar, ali svatko tko se sjeća i zna iz ovoga iščitati što treba, zna da je upravo suprotno.

Inače, što se Radmili i Mikiju ne bi ni prisajanjalo, koncert je završio u nemirima, u pobuni mladih – surovo i u strahu zaustavljenoj.

Bilo je dobro biti Jugoslaven i rokenrol fan tada, najprostije rečeno. Pogotovo ako je čovjek znao naći balans između ponosa na svoje i iskrenog suosjećanja, ljudskog i ideološkog s nesretnim Istočnjacima. Ponosa – a ne gordosti, da taj tako jako ruski markiran, religiozni, metafizički i literarni pojam upotrijebimo jednom gdje treba. Rokeri dakako ne vode revolucije, ali da su trubači poziva u njih – u to tada nije bilo sumnje i u to smo se ponovo mogli uvjeriti, puni uzbuđenja.

Bajaga je kasnije, pred kraj obje države, otišao na dugu turneju – njegov *Ruski voz* pobraja geografiju i neobičnu i veliku ("pospani voz za Harkov, Gomelj, Lenjingrad"), a, pismen i načitan kakvim ga je Bog dao, provukao je atmosferu sasvim literarnu, savim rusku. Kad se zna kako, dakle – stvari i svjetovi su se znali taknuti, svaki sa svoje strane, oplemenjujući jedno drugo.

Iz toga: skladno svojim sposobnostima, zvuku i ambicijama (ponovo: *artisti* a ne zabavljači) – iako malobrojni, svega četiri-pet bendova, jedna ploča (sjajna Orgazmova *Varšava*) – svi su *ostavili nešto*, utjecali na ionako visoko pismenu i svjesnu tamošnju scenu koja se onda dalje razvijala, umjetnički i socijalno-kritički. Taj se utjecaj kod nas ni ne gleda ni ne vidi, ali nema sumnje da ga je i te kako bilo. Ovi pravi ili željeni dometi pak, radost i arogancija zbog toga, sve to zajedno, naravno, nije bilo duga vijeka, i sve se survalo brzo i fatalno.

Završilo se kako se završilo. Kad su se, nakon katastrofe, zavađene kulture ponovo naparove-razbrojale, uvidjelo se s težinom da su se nekadašnji poniženi i uvrijeđeni – podigli. Samo, za razliku od nas, znali su se u dobru ne uzdići kao i izreći poštovanje unatrag, honorirati svoje uzore. Projekti tako, kao što je poljski *Yugoton* – bend koji svira obrade našeg novog vala i roka i ima priličan status u svojoj zemlji – bez sumnje nam imponiraju i dimu sve koji su istinski voljeli tu muziku. Ali, njihov je zvuk reduciran, osiromašen onako kako su sve stvari iz druge ruke, kao što je, logično, bez nepovrljivog daha naročitog vremena utisnutog u radove. Entuzijazam i ljubav muzičara, iako čini da te fantastične pjesme žive i dalje, ipak, sve to – samo je jedan requiem, bojim se. ◀

Dorđe Matić

Foto: S. Milojković

Vlada Divljan

Često te viđam s Poljacima

Verujte da sam se i sam iznenadio uspehom naših pesama u Poljskoj. I ako je prvi iz jugo-serije, *Jugoton*, objavljen još početkom 2001. koliko su te pesme popularne shvatio sam tek 2007. u Njujorku, kada sam u jednom kafeu u kome se skupljaju mladi Poljaci video kako luduju uz *Maljčike* i *Retko te viđam sa devojkama*. A zašto je to tako, verovatno ima više razloga. Na prvom mestu su svakako same pesme – pesma koja je jednom negde bila hit i pri tom je, na neki način, nadživela svoje vreme, ima solidne šanse da i negde drugde postane hit. Naravno da je veoma važno kakav je prepev, novi aranžman i, vrlo bitno, ko je peva. Pesme ju-autora su uglavnom pevali veoma poznati pevači, a iza nas je stajao BMG Poland, na čijem je čelu tada bila Biljana Bakić. I svakako, postoje određene veze, neke sličnosti među našim narodima. Osim toga što smo Sloveni, čini mi se i da ima određene sličnosti u temperamentima Poljaka i Srba, ako može tako da se kaže... među mojim prijateljima, i u Australiji i ovde, u Austriji, uvek je bilo, odnosno ima, Poljaka. Naravno, vezuje nas i istorija, skoro pola veka komunizma, mada je njihova varijanta bila mnogo tvrđa.

Mene je početkom 1999. godine iz Varšave zvao Gregor Bžozovič, poljski novinar i muzički kritičar, koga sam znao još iz ranih osamdesetih, i izložio mi čitav plan. Gregor je u dva navrata, sredinom sedamdesetih i početkom osamdesetih sa roditeljima živio u Beogradu, tu je i završio osnovnu školu i zauvek se “zarazio” jugoslovenskim rokenrolom. Koliko mi je poznato, on je već prethodno, sa Biljanom Bakić organizovao saradnju Gorana Bregovića i Kaje, jedne od najpoznatijih poljskih pevačica, koja je bila više nego uspešna, sledeći korak bio je *Jugoton* – zapravo kompilacija najvećih hitova jugoslovenskog novog talasa prepevanih na poljski. Hit singlovi na ovom CD-u bili su *Maljčiki* i *Retko te...* a tu su i pesme Filma, Haustora, Električnog orgazma, Aerodroma i Bijelog dugmeta. Što se prepevanja pesama Idola na druge slovenske jezike tiče, moram priznati da sam o tome odavno razmišljao, no to sam više želeo i nad tim lamentirao, nego što sam planirao, jer je za ostvarivanje takvih planova neophodna veoma jaka podrška “na terenu”. Kada se to na kraju i desilo, pokazalo se da i te kako ima smisla. U poslednjih mesec dana, na reizdatom *Jugopolisu*, objavljene su i poljske verzije pesama *Malena* i *Dok dobuje kiša*, a *Ona to zna* je na *Jugopolisu 2*, gde je i Bajagina *Verujem*, koja je već postala veliki hit.

Teško mi je da procenim koliko je veliki uticaj naše pop-kulture na njihovu, o tome bi trebalo razgovarati sa Poljacima, ali je svakako dokaz da je Jugoslavija imala autentičnu, samopouzdanu i jaku rok scenu. Uostalom, cela ta priča sa Poljskom ima i svoju predistoriju. Isti taj Gregor je još krajem 1981. organizovao turneje beogradskih novotalasnih bendova po Poljskoj. Šarlo i Orgazam su otišli i svirali u oktobru/novembru (Orgazam je i objavio “živi” LP *Varšava* sa te turneje), a mi (Idoli) bili smo zakazani za decembar. Iz Londona je, specijalno za tu priliku, stigla Vivijan Goldman, novinarka *New musical expressa*, iz Pariza fotograf prestižnog *Actuala*. Došli su s idejom da nas prate na turneji i da pišu o rokenrolu iza gvozdene zavese, to je za njih u tom momentu bilo veoma šik. Sve je već bilo dogovoreno, sećam se da sam iz pošte poslao plakate i teleks (preteča telefaksa) da dolazimo, vozne karte su već bile kupljene, međutim nije nam bilo suđeno – četiri dana pre zakazanog koncerta Idola u Varšavi u Poljskoj se desio vojni puč i na vlast je došao general Jeruzelski. Naša turneja je, naravno, bila kolateralna šteta.

Bugarska

Pusni malko surbsko

Kao što je poznato, bugarski socijalizam je bio mnogo tvrdi od jugoslovenske verzije, pa je slušanje “zapadne” pop-muzike na javnim mestima i radio stanicama bilo moguće tek od kraja sedamdesetih. Ipak, osamdesetih je država promovisala bugarsku verziju pop, pa čak i rok muzike, ali smatrali smo ih previše mekim i ne naročito autentičnim. Folk muzika koja se čula na radiju i televiziji takođe je bila neautentična. Tradicija gradskog folklora, ono što u Srbiji zovete starogradska muzika, uništena je još pedesetih, kao previše buržoaska. U tim uslovima, jugoslovenski folk pevači, poput Brene i drugih, dobro su došli da oslobode suspregnute strasti i da razvesele narod na okupljanjima poput svadbi, rođendana, maturalnih večeri,

ispraćaja u vojsku. Najpopularnija je svakako bila Bre-na, ali takođe i Vesna Zmijanac, Boban Zdravković i Šaban Šaulić. I sve to je imalo ime – “surbsko”. Kad bi žurka bila na vrhuncu, neko bi rekao: “Pusni malko srubsko” i tada bi počela prava zabava. “Surbsko” se čulo sa svih strana tokom kasnih osamdesetih i početkom devedesetih – u restoranima, javnom prevozu. Kasete su donosili uglavnom ljudi koji su putovali u Jugoslaviju i vozači kamiona. Ta profesija smatrana je privilegovanom – putovali su u inostranstvo i bili plaćani u američkim dolarima. Takođe, veoma su bili popularni bugarski prepevi grčkih i jugoslovenskih pesama. Najpoznatiji primer je bugarska verzija Tozovčeve pesme *Ti si me čekala*, koju je na bugarskom

RETRO ČALGA:
Lepa Brena

Jugoslovenski voz

U vreme naše druge turneje po Sovjetskom Savezu, 1987. godine, u Kijevskoj hali koja prima 6000 ljudi, svirali smo tri dana, tri koncerta dnevno. Kasnije smo saznali da mi tada nismo bili nešto posebno popularni. Ljudi nisu znali ko smo mi, nego su unapred kupovali karte ne znajući da li će u hali da bude košarka, koncert ili nešto treće. U Kijevu su, valjda, imali zabranu da ustaju sa stolica za vreme koncerta. Jedini izuzetak u pravilu je bilo donošenje cveća onima koji nastupaju. Tako smo tokom koncerta imali 800 ljudi na bini. I to ne nešto posebno zbog nas, nego je to prilika da ih svi vide. Kad smo svirali obične koncerte, na primer u Pragu za vreme socijalizma, imali smo priliku da sviramo u klubovima za publiku koja voli tu muziku, i to su bili isti koncerti kao bilo gde drugde.

Stalno smo insistirali na tome da pevamo na srpskom jeziku, ali se Žika Milenković, moj drug iz benda, trudio da nauči jezik zemlje u kojoj sviramo, da li litvanski, da li ruski... Onda on publici ispriča o čemu govori sledeća pesma, pozdravi ih, i tako nešto. I to je neki prvi kontakt koji prija. Sve ostalo je naša muzika. Rusi imaju strašno poštovanje prema onome što se zove *artist*, umetnik. Samo kažu *jugoslavski artisti*, a uopšte ne znaju da li smo mi hor, ili klasična muzika, ili nešto drugo. Tako smo ulazili u avione, ili u Ermitaž za koji se čeka po ceo dan. I niko se ne buni. Svi se smeškaju, drago im je...

Bili smo prozor ka Zapadu. Nas su po turnejama jurili lokalni muzičari i kukali nam da im prodamo žice za gitare. Mi smo isto bili u frči jer smo na turneji i nemamo gde da kupimo žicu kada nam pukne. Onda smo, tim nekim momcima koji su nam bili dragi, rekli da dođu na kraju turneje, pa smo im poklanjali sve to što nam je ostalo od repro materijala.

Tadašnje turneje su bile organizovane na državnom nivou: između jugoslovenskog Jugotona i sovjetskog Goskoncerta. Prvi put smo bili u tadašnjem Sovjetskom Savezu 1985. na Festivalu omladine i studenata.

Foto: M. Milenković

U Moskvu smo išli mi, Bijelo dugme i Mostarske kiše. Imali smo nekoliko nastupa i najveći je bio taj čuveni u parku Gorki, koji je prekinut zbog toga što je došlo užasno mnogo ljudi. U to vreme Moskva je bila jako tih grad.

To naše državno, omladinsko rukovodstvo je donelo veliko ozvučenje – dva šlepera iz Zagreba. Mi smo svirali prvi i na početku je u publici bilo do stotinak hiljada ljudi, na tom velikom prostoru u Gorkom parku koji se zove Zeleni teatar. Inače, tu ima puno ljudi i bez koncerta... Kada je krenula svirka, ljudi su počeli da prilaze i kažu da je u jednom trenutku bilo 250.000 ljudi. Nisam siguran u to, ali novine su tako pisale. To je užasno mnogo ljudi! Počeli su da se penju po drveću i neki su, valjda, pali i povredili se, i onda je, u tradiciji tadašnjih socijalističkih zemalja, izašao neki čovek u sivom odelu i samo nam izvukao kabl iz struje. Rekao nam je da idemo u garderobu. Bijelo dugme koje je trebalo da svira posle nas – nije sviralo, a pola sata kasnije, kad smo mi ponovo izašli na binu, nikog nije bilo. Oni su sve te ljude spakovali u kamione i račistili Gorki park. Mislim da je to bila slučajnost i ne mislim da su oni imali nešto protiv mene nego, jednostavno, morali su da prekinu svirku iz bezbednosnih razloga. Nisu očekivali toliku gužvu. Posle smo, u okviru tog istog festivala imali još nekoliko nastupa koji su bili mirniji. Nakon dva dana smo sa Dugmetom svirali u nekoj dvorani u 11 pre podne. Dvorana je bila puna, ali mislim da su to bili dovedeni neki radnici koje naša muzika uopšte nije zanimala.

Fotodokumentacija Borbe

snimio Mustafa Čaušev ili Cecina *Kukavica*, u izvođenju Neline i sa nazivom *Kukavica*.

Zahvaljujući tome, polovina Bugara razume srpski, pošto su tako mnogo slušali o “volim te, laži me, sanjam te” itd. Naravno, čuven je Brenin koncert u Sofiji kada je na stadion “Levski” sletela helikopterom. Prvom bugarskom turbo folk (ovde tu muziku zovemo čalga) pesmom smatra se *Kamanite padav*, koju je 1988. snimio Andon Subev. Godine 1990. pojavila se Toni Dačeva, kojoj je očigledan uzor bila Brena. Taj period se sada naziva retro-čalga, a u poslednje vreme se često organizuju nostalgične žurke na kojima se pušta samo ova muzika. I dan-danas bugarski pevači kopiraju način pevanja kakav imaju Brena i drugi pevači. Nisam muzički ekspert, ali bugarski i srpski imaju drugačiji izgovor. Međutim, kada pevači u Bugarskoj danas pevaju čalgu, oni pevaju tako da im je čak i izgovor nekih bugarskih reči kao da su iz Srbije.

Početkom devedesetih osnovana je diskografska

kuća koja se specijalizovala za bugarsku čalgu i promovisala je sa značajnim novčanim ulaganjima u izvođače, PR, medije i distribuciju. Tekstovi su u početku bili uglavnom o ljubavi i slomljenim srcima, ali već negde 1992. preorijentisali su se na “društvenu stvarnost” – novac, biznis, traženje bogatog dečka sa skupim kolima i sl. U poslednje vreme popularna je nešto umerenija verzija čalge, koju zovu pop-folk, sa više elemenata pop-muzike i sa mnogo više novca uloženog u spotove, koji su vrlo profesionalno urađeni. Ali, čini mi se da to više nema nikakve veze sa Jugoslavijom. Naravno, postoji nevidljiva mreža razmene koja se odvija među Romima. Nedavno me je u Beograd povezla porodica srpskih Roma čija je ćerka bila luda za bugarsko-romskim pevačem Azizom. Tako da izgleda da uticaja ima i u drugom pravcu.

Jana Genova

Tajni život lutaka

Lutke, kao i pozorišta u kojima žive, uprkos uslovima, rade najbolje što mogu i osećaj zadovoljstva zbog toga šta rade prenose drugima

NOVA PREDSTAVA BEOGRADSKOG Lutkarskog pozorišta "Pinokio" *Cvrčak i mrav* apsolutni je pobednik na nedavno završenim Susretima profesionalnih lutkarskih pozorišta Srbije u Novom Sadu. To je i povod za podsećanje na stare i aktuelne teme odnosa društva i javnosti prema lutkarstvu kod nas.

"Nije isto kao što je bilo ranije, bolje je, ali ne zbog nekog objektivnog poboljšanja našeg statusa, nego zato što mi, zbog uspeha koje postižemo i zbog posla kojim se bavimo, imamo osećaj da je bolje", kaže u razgovoru za "Vreme" Igor Bojović, upravnik "Pinokija", jedinog lutkarskog pozorišta u Beogradu. "Lutkarsko pozorište u Srbiji je u suštini i dalje marginalizovana pojava i u odnosu javnosti i u odnosu naših osnivača prema nama. Naime, kad se kaže 'lutkarsko pozorište', ljudi pomisle na nešto manje vredno, i na predstavu za decu. I jedno i drugo je pogrešno. Neprestano smo u situaciji da objašnjavamo da za svaku lutkarsku predstavu treba sve ono što i za predstavu s glumcima, i da lutke nisu samo za dečju publiku. U svetu već odavno ima lutkarskih predstava za odrasle isto koliko i za decu, a kod nas ih jedva ima i za decu."

SCENA: Osim u Beogradu, deca u Srbiji mogu da gledaju lutkarske predstave i u pozorištima u Subotici, Novom Sadu, Zrenjaninu, Kragujevcu i Nišu. Njihovi osnivači su skupštine tih

gradova. Igor Bojović, koji je poslednjih osam godina predsednik Asocijacije lutkarskih pozorišta sveta za Srbiju, kaže da su lutkarska pozorišta uvek bila malo dotirana, i da veruju da to nije namerno, nego zato što "drugačije ne može". "Na primer, upravo održano 42. izdanje Susreta lutkarskih pozorišta Srbije u Novom Sadu, jedinog festivala ove vrste u zemlji, raspolagalo je sa 5000 evra. Ipak smo uspeali da ga održimo. Mislim da to uopšte nije malo."

Osim Novosadskih susreta lutkari mogu da se ogledaju i na međunarodnim festivalima u Subotici i u Kragujevcu. To su veliki festivali, traju po šest dana, na njima se takmiče predstave iz sveta pa i izabrane iz Srbije, finansiraju ih i Subotica odnosno Kragujevac i država. Za domaća pozorišta, najveća korist od ova dva festivala je prilika da vide kako rade kolege koje u svojim zemljama imaju škole za lutkare, koje Srbija nikad nije imala, i da uživo uspostave kontakt sa inostranstvom.

TEHNOLOGIJA: Kao i u pozorištima sa glumcima, i u lutkarskom pozorištu najveća stavka budžeta je nova predstava. "Pogrešno je štedeti na predstavi, današnja deca su deca nove tehnologije i lutka na sceni ne sme da ih razočara, pa baš zato nekad pravimo lutke u inostranstvu", kaže Igor Bojović, i podseća da je Maks Metalik, lutka za istoimenu kulturnu predstavu i

visoka 5,5 metara, pravljen u Finskoj. S druge strane, za proces nastajanja predstave dobro je ako su lutke domaće proizvodnje. Staša Koprivica, rediteljka najnovije "Pinokijeve" premijere *Cvrčak i mrav*, objašnjava za "Vreme" da je lutke po dizajnu Ivane Vasić izradila Zorana Milošaković Tasić, koja je u predstavi i animator. "Zato smo mogli da i tokom proba prilagođavamo lutke predstavi", kaže ona, "što bi bilo nemoguće da su izrađene u inostranstvu, a okolnost da je Zorana Milošaković i animator, svakako je uticala na životnost lutaka."

Zorana Milošaković Tasić (doajen našeg lutkarstva, ne samo zato što je pozajmila glas i animirala lutku Aćima u čuvenoj TV seriji *Na slovo na slovo*) kaže da lutka može da izrazi misao predstave i bez reči, samo svojom pojavom: "Može i još mnogo toga što glumac ne može. Ona leti, cvrkuće, skače na vrh planine, dok glumca sputava telo da to uradi. A glumac koji animira lutku mora da može i sve ono što može glumac i što može i treba da uradi lutka. *Cvrčak i mrav* je mekana predstava, sva od toplih boja, od mekanog, takozvanog jorgan materijala, da gledalac poželi da se ušuška u nju dok je gleda, da bude deo njenog ambijenta."

MODERNA KLASIKA: Predstava *Cvrčak i mrav* spada u osavremenjenu klasiku, dominantnu vrstu predstava na repertoaru "Pinokija". Rediteljka Staša Koprivica objašnjava za "Vreme" kako su nadogradili istoimenu Ezopovu basnu: "Danas se na sreću više ne misli da Cvrčak lenstvuje zato što svira a ne radi ono što radi Mrav, kao što se mislilo dok sam ja bila dete, pa smo Milena Depolo, autorka teksta, i ja odlučile da ispravimo nepravdu. S obzirom na to da je sistem odredio ko je od njih dvojice pozitivan a ko negativan lik, odnosno, u slučaju ove basne to je učinio Ezop, odlučile smo da lik Ezopa bude simbol sistema. Nismo od njega napravile negativca, nego čoveka opsesivnog pravilima koji nisu životni. Predstava pokazuje deci da ljudi koji fizički rade treba da funkcionišu sa umetnicima, da će jedino zajedno obojica lepo i dobro živeti."

Lutke, kao i pozorišta u kojima žive, jednostavno rade najbolje što mogu, i osećaj zadovoljstva zbog toga šta rade prenose drugima. Baš zato bi im trebalo omogućiti da mogu više. ◀

Sonja Ćirić

Uporedi me

U petak će se u beogradskom Sava centru održati trubačka bitka bendova – Orkestra Bobana Markovića i rumunskog sastava Fanfare Ciocarlia

Foto: Arne Reinhardt

EVO, PROLETE VEĆ jedanaest godina otkad domaćoj sceni popularnih muzika (kao uostalom i ekonomiji, sportu...) sreću kvare – između ostalog – ponovo oslobođeni upliv i neposredna konkurencija stranih izvođača/autora. Jer, demokratije nema bez slobodnog tržišta, odnosno ima je baš srazmerno protoku – i razmeni – ljudi, ideja, roba, novca itd. Otud je na duže neodrživo ‘zavrtarati’ svoju scenu ili karijeru, pa i samo ignorisati suparništvo. Čak i u Srbiji.

Oni koji prihvataju da rade i takmiče se ‘na otvorenom polju’ imaju šansu da nešto postignu i van svoje zemlje, a ponekad upravo konkurenciju mogu iskoristiti za podsticaj. Ovih dana svedočimo nekolicini takvih zahvata, i dobrodošli su i ovdašnjoj publici da neposrednim poređenjem proveru jesu li domaći favoriti baš toliko kvalitetni, tako neprikosnoveni kao što se u lokalnim okvirima (voli da) smatra. Npr., limeni duvački orkestar Bobana Markovića, sa već prvorazrednim statusom u Srbiji i zavidnom karijerom u inostranstvu, novi skok zaslužio je

doživeo dolaskom Bobanovog sina Marka – ta kođe trubača – u postavu. Neospornim darom i radom – pa i svojim kompozicijama – Marko praktično preuzima vodeći položaj i brzo postaje prava zvezda, a orkestar oca & sina ovde uživa reputaciju nadaleko najboljeg.

Orkestru Bobana i Marka Markovića mora se priznati i što izlazi na megdan svetski ništa manje poznatim kolegama po instrumentariju, rumunskom sastavu Fanfare Ciocarlia, čiji uspon i proboj van matične zemlje nemaju ništa s našim obrascem ‘Guča & Kusturica’. Ozloglašeno brzi svirači, Fanfare naravno imaju i niz drugih kvaliteta. U Beogradu su već gostovali 2002. i 2008. ali ni to, kao ni neki njihovi albumi i izvrsne kritike, nije im donelo širu publiku u Srbiji. Ove godine su Markovići i Fanfare svoj rivalitet ozvaničili kao nekad vodeći big bendovi džez-a, Djuka Elingtona i Kaunta Bejsija. Prvo su oba orkestra u Rumuniji snimala zajedno, i zaokružila CD *Balkan Brass Battle* (Asphalt Tango – Multimedia), na kome su ravnomerno poređani njihovi zasebni snimci, i

nekoliko koje ‘dele’, odnosno uveličavaju jedni drugima. B&M Marković zastupljeni su kolima *Mrak* i *Tobdžijsko*, i omiljenom temom *Otpisani džez-saksofoniste* Miće Markovića. Fanfare imaju par tradicionala, šaljivi *I Am Your Gummy Bear*, te ukrštaju trube sa Orkestrom Markovića za *James Bond Theme*, Markovu *Devla*, i *Disko džumbus* violiniste Feliksa Lajka.

Najzanimljivije je svakako čuti jednu do druge njihove zasebne verzije Elingtonovog standarda *Caravan*, a album opet zajedno završavaju kroz *Asfalt Tango* Fanfara, numeru istog naziva kao i njihova berlinska disko-kuća. Propratni tekst poznavaoa i stručnjaka Garta Kartrajta obogaćuje ovo retko izdanje, a pošto smo zemljaci jednog (i susedi drugog) orkestra, imamo priliku i da ih slušamo na istom koncertu, u petak 16. XII u beogradskom Sava centru. Ta bitka bendova uživo sigurno neće biti tako uređena kao CD, verovatnije će poprimiti obeležja uobičajenih obračuna ove vrste muzičara – ko je glasniji, ko će koga ‘oduvati’...

Dragan Kremer

► reč o delu

ROMAN

Skidanje mraka

► Igor Marojević: *Majčina ruka*
► Laguna, Beograd 2011.

Pomalo je čudan položaj Igora Marojevića na mapi savremene srpske književnosti: pojavio se u drugoj polovini devedesetih, naizgled “niotkuda” (malo upućeniji znaju da je pre toga delovao u Crnoj Gori, kao vrlo agilan i upućen kultur-urednik i kolumnista nezavisnog “Monitora”) i u međuvremenu se, opusom od šest romana, dve zbirke priča i tri dramska komada, izborio za

status koji me nekako najviše podseća na naziv onog filma *Almost famous*, o apokrifnom rok-bendu koji krupnim koracima hrli ka zvezdanoj slavi, ali mu ona nekako stalno za korak izmiče. E sad, reklo bi se, ovo potonje (“famous”, ovde u smislu da je I. M. nezaobilazni i

osebujni akter “scene”) rezultat je njegovih nesumnjivih vrлина, kojih nikako nije malo, a ovo “almost”, pak, izvesnih njegovih autorskih limita, koji verovatno nisu prolazni, jer da jesu, prošli bi do sada. Maro-

jević odavno nije početnik, nego pisac izgrađenog rukopisa (na kojem, doduše, jako voli da permanentno radi: skoro da nema njegovog romana koji nije prošao kroz

bitnu “reviziju” u potonjim izdanjima), koji teško da može u doglednoj budućnosti u tom smislu jako da nas iznenadi – bilo to dobro ili ne.

Pišući o Marojevićevoj beletristici, Vladislava je Gordiđ odavno skovala termin “krti realizam”, kao zgodno i slikovito objašnjenje njegove rekao bih “prohladne”, *understatement* poetike. Nije to uopšte tako loša pozicija u jeziku i kulturi koji pate od viška Patetičnih Zanesenjaka koji pompeznošću nastoje da zabašure posvemašnju ispraznost. To odsustvo *preseravanja*, da prostite, važna je vrлина njegove proze. Problem nastaje onda kada se čitalac ne uspe othrvati dojmu da i “krti realizam” ume da postane odviše krt, i da Marojević prečesto otklizava u stanovitu stilsku

nebriljivost, ne u smislu “nepismenosti”, nego neke stilsko-izražajne kvrgavosti, džombastosti rečenice, opterećenosti rogobatnostima, te pleonazmičkim i ostalim viškovima. Ne znam zašto, ali čovek kao da nikako da se *opusti*, da osetiš da voli da piše (i da pisanje “voli” njega) onako lahko i prirodno kako čovek voli da popije čašu vode kad je žedan...

O svemu ovome sam razmišljao i zdvajao mašajući se za *Majčinu ruku*, novi Marojevićev uradak iz odavno najavljenog ciklusa “etno petoknjižja”, u kojem je problematizovao i bjelaško-zelenaške podele u Crnoj Gori (*Žega*) i stereotipne slike mediteranskog podneblja i tamošnjih ljudi (*Mediterrani*, v. “Vreme” br. 796), i prilično skrajnut i literarno neistražen period

vladavine NDH u Zemunu (*Šnit*), da bi se sada poduhvatio takođe relativno neistraženog fenomena sudbine “folk-sdojčera”, proteranih iz Vojvodine (i iz skoro cele srednjoistočne Evrope) nakon kraha Trećeg rajha, kojem su neki od njih bili dobrovoljna, neki prisilna “peta kolona”, a neki ni jedno ni drugo – pa su ipak stradali. Zapravo, o folk-sdojčerima i njihovim odnosima sa starosedeočima i došljacima se još i pisalo, od Mladena Markova naovamo, ali je Marojević tome prišao iz posve novog ugla: iz pozicije dečaka-naratora, u vreme “visoke socijalističke dekadencije” (1979/80), a koji ne zna ništa o prošlosti porodične kuće (“kolonističke”) u Vrbasu, a onda sve više i bolje otkriva i slaže kockice mozaika jedne sve mračnije i uzbudljivije Tajne...

Marojeviću je ova tema lično i porodično vrlo bliska, a autor ovog prikaza neće kriti da je isto toliko bliska i njemu (v. *Švapska kuća*, “Vreme” br. 801), ali “pravi” ideo autobiografskog u ovom romanu na koncu je irelevantan – pa se i pisac od toga odmah ograđuje. Važno je da je pisac *Majčine ruke* uspeo da “uhvati” nešto od jezovite atmosfere *zavere prećutkivanja* kao sastavnog dela odrastanja potomaka vojvođanskih kolonističkih porodica, i da je taj “mentalitet” u ovom romanu dobio više nego solidan prikaz kroz likove dečakovih rođaka. Paralelno sa “švapskom” pričom, i zapravo sasvim neodvojivo od nje, ovo je i knjiga o seksualnom saznanju jednog petnaestogodišnjaka, o otkrivanju onih drugih (a Prvih!) tajni, svestimenih i sveistorijskih... To dvostruko “skidanje mraka”: sa jednog “jungferra” koliko i sa istorijskih zabašurotina, i taj turoban portret palanačke čamotinje ispod koje vriju ponajčešće destruktivne strasti i svakojaki stari računi – to je ono najbolje u *Majčinoj ruci*, romanu kojim Marojević možda nije “nadrastao sebe”, ali je i potvrdio da je put kojim ide nemoguće pobrkati s bilo kojim drugim. Je li to malo? Nije. Je li to dosta? Zavisí od vaših ambicija. A *Majčinu ruku* treba čitati, pa će vam se kašti samo.

Teofil Pančić

► tv manijak

Piše: Dragan Ilić

TV placebo

Mnogo emisija se danas snima **sa publikom u studiju**. Producenti veruju da će tako emisije biti zanimljivije, kobajagi neko će nešto da pita, kobajagi to je narod, sve u svemu **biće gledanje**. Tokom godina su se pojavile i agencije koje organizuju i prikupljaju ljude koji će poslužiti kao publika. Prvi način je možda najdemokratsniji – javite se na telefon tokom emisije i onda dođete sledeće nedelje. Ako je u pitanju **Grand šou**, na sedištu vas sačeka i CD omiljene zvezde, a možda se ogrebete i za autogram. Publika takođe dolazi i po pozivu, ono kao organizovano, pa tu nema slučajnosti. Sete se da su studenti najpametniji, pa zovi studente ili, još bolje, **zgodne studentkinje**, po mogućnosti novinarstva – to su buduće kolegice. Ako voditeljka ima školicu novinarstva, onda mu to dođe kao javni čas vežbi iz TV novinarstva. Samo se lepo obucite, **da vas vidi familija**.

Ovo sa lepom publikom je inače specijalitet sa turneja **Žike Šarenice**. Sećam se da sam u jednom mestu u Srbiji video oglaš lokalnog udruženja penzionera koje poziva članove da se lepo obuku i dođu za vikend, jer se snima “Šarenica” u njihovom gradu. **Nema zezanja**, stajaće odelo, trajna ili makar feniranje, maramica markizet, a možda i obnavljanje građiva za Žikine pitalice.

Tokom godina, biznis je procvetao i danas možete da **zaradite džeparac** kao publika u studiju. Tapšete za hiljadu dinara, ako ima sreće bude i prevoz ili osveženje na snimanjima. Reditelj ili realizator će vas, shodno potrebama emisije i vašem izgledu, staviti **napred ili pozadi**. Lepe devojkice u prvi red, obavezno po dve, one ne moraju da plješu ko nezdrave, dovoljno je da se smeškaju ka voditelju. U sredini sredovečni, **al’ da ne deluju propalo**, a pozadi šta pretekne, samo puni brale da je jači aplauz. Ima tu i vođa statista, ili publike, to je jedan ili jedna koja diriguje aplauzima. Tokom gostovanja primetio sam da je omiljena motivacija za publiku glasno bodrenje rečima: “ajmo aplauz, ajmo Nova godina!” To je za početak ili kraj emisije, ono **da se baš čuje radovanje**.

Tokom vremena, pošto su emisije i voditelji sve dosadniji, počeo sam da gledam publiku u studiju. Ubrzo sam počeo da prepoznajem lica, kao da sam sreo neke komšije iz starog stana, znate onu situaciju, ne možete da se setite imena, al’ znate poneki detalj. Ima kuće, smešnu frizuru, nema zube, ima govornu manuu, tik, odelo, osmeh koji pleni i slično.

Eto tu je i nastao problem. Kao što ste možda primetili, ja pasionirano pratim one emisije u kojima **penzioneri** pričaju kako su koristili neki lek ili sredstvo da bi otklonili zdravstvene tegobe. Kao u bajkama, na kraju bake i deke ništa ne boli i verovanje u dejstvo preparata sigurno donosi izlecenje. Ova **religija bez religije**, ovaj TV placebo danas je možda jedino mesto na televiziji u Srbiji gde vam neko ili nešto nudi nadu. Zato bez podsmevanja, slušam ova svedočenja jer mi daju nadu da verovanje u dobro donosi poboljšanje. Znam da ovo zavaravanje košta i da neko uzima kintu od penzosa, ali takođe verujem da i oni znaju da kupuju veru u poboljšanje, jer im je ta nada **još potrebija**. Inače će svi poskakati sa terasa i mostova ko golubovi ili galebovi.

Tako sam sa pažnjom gledao onu gospođu što voli da se ljubi i jede smokve, al’ joj ispadala proteza. Ima i deda koji priča (**garant o politici**), pa padne u vatru i hop, ispade zubalo. Nema kontrolu. Posle su lepili to nekom kremom i sve je bilo OK.

Koliko je onda moje oduševljenje bilo kada sam u publici na Pinku ugledao gospođu sa lepljenom protezom! **Ko rod rođeni**, zvao sam ženu, evo one naše, čuj naše – to je tvoja, ček da vidim jel deda tu negde. Do kraja emisije nisam ni gledao voditeljku, pratio sam svoju poznanicu kao da sam očekivao da zagrije smokvu, ona ko samouvereno ili, još bolje, da se coki pred kamerama pri odjavnoj špici. Ćavola!

Sledeće nedelje, opet i opet, vidim ja da je gospođa profesionalna publika – **glumica**! Da li to znači da je ona sve izmislila, da ima svoje zube, da se ljubila i pre emisije? Nisam mogao da zaustavim mozak, pa onda je i deda lažnjak, onda je to sve reklama, a ne iskreno svedočenje **sa hepiendom**. To je najgori oblik zloupotrebe poverenja, to je poput one pošasti koja je nastupila kad su zaboravljeni članovi familije počeli da vas zovu, ali ne što su se poželeli, nego da im budete publika i kupci na prezentaciji pri kućnim prodajama. Nije tu najgore što nas lažu, na to smo oguglali, al’ poigrali su se sa **verom da može da nam bude bolje**, da se ljubimo (i u poznim godinama) i da blebećemo kol’ko hoćemo – a neće nam ispasti proteza. Nevinost žanra je bespovratno izgubljena.

GLASNIKOVE KNJIGE

NOVA IZDANJA SLUŽBENOG GLASNIKA

DECEMBAR 2011.

EKONOMIJA

NENAUČENA ISTORIJA

PISANA TEMELJNO I SVEOBUHvatNO, *KRATKA EKONomsKA ISTORIJA SVETA* NAMENJENA JE SVIMA KOJI SE INTERESUJU ZA ISTORIJU EKONOMSKIH ODNOSA, GLOBALIZACIJE I RAZVOJA SVETA

Aktuelna ekonomska kriza pojačala je pažnju intelektualne javnosti na probleme ekonomije i s njom u vezi globalne procese preraspodele moći i kapitala. Otud i u izdavačkoj ponudi sve veći broj knjiga koje na različite načine tumače i objašnjavaju karakter ekonomskih odnosa, uzroke i posledice kriza, kao i načine njihovog prevazilaženja, a koje nisu namenjene isključivo stručnjacima već i široj zainteresovanoj čitalačkoj publici. Jedno od takvih izdanja jeste i klasična knjiga *Kratka ekonomska istorija sveta* američkog profesora Ronda Kamerona koju je nakon njegove smrti 2001. godine dopunio njegov nastavljivač profesor Lari Nil. Ona pokriva istoriju ekonomije od, kako stoji u podnaslovu, paleolita do danas, s tim da je posebna pažnja posvećena ekonomijama ključnim za globalni svetski razvoj. Osim osnovnog istorijskog pregleda, ova knjiga pokušava i da odgovori na jedno naizgled jednostavno pitanje: zbog čega su neke nacije siromašne a neke bogate, i zbog čega jaz između relativno malog broja bogatih nacija i neuporedivo više onih siromašnih ne samo što opstaje već se produbljuje iz godine u godinu. Istorijski pristup primenjen u *Kratkoj ekonomskoj istoriji sveta* pritom nije imao za cilj da definiše neku opštu i univerzalno primenljivu teoriju ekonomskog razvoja, već

RONDO KAMERON, LARI NIL:
KRATKA EKONOMSka ISTORIJA SVETA
PREVOD: VESNA PETROVIĆ
BIBLIOTEKA: DRUŠTVO I NAUKA
EKONOMSka EDICIJA

na to da identifikuje poreklo trenutno postojećih različitih nivoa razvoja i da se usredsređivanjem na konkretne slučajeve ekonomskog rasta i pada u prošlosti identifikuju osnovni činioci ekonomskog razvoja onakvi kakvi oni stvarno jesu, to jest, kako kaže autor, neizmenjeni raspravama o efikasnosti ili poželjnosti određenih politika u razrešavanju konkretnih, trenutnih problema. O značaju poznavanja ekonomske istorije Kameron u uvodu knjige

kaže: "Suočeni s odgovornošću koju sa sobom nose predlaganje i primena politika razvoja, kreatori tih politika i njihovi timovi stručnjaka često odbacuju doprinos koji bi razrešavanju tih problema potencijalno mogla da da primena istorijske analize – odbacuju ga uz primedbu da je trenutna situacija jedinstvena i da je samim tim istorija potpuno irelevantna za ono čime se bave. Takav stav sadrži dve greške. Prva je da su ljudi koji ne poznaju prošlost kompe-

tentni da donose sud o njoj. Druga greška krije se u implicitnom poricanju nepromenljivosti prirode koja nas okružuje – uključujući i nepromenljivost čovekovog ponašanja i ponašanja društvenih institucija – iako je to u suprotnosti s pretpostavkom na kojoj su zasnovana sva naučna istraživanja. A takvo poricanje pokazuje koliko je jednostavno simptome nekog problema zbog zanemarivanja istorijske perspektive proglasiti njegovim uzrocima."

Pisana udžbenički temeljno i sveobuhvatno, *Kratka ekonomska istorija sveta* je namenjena je svima koji se interesuju za istoriju ekonomskih odnosa, globalizacije i razvoja sveta.

IZMEĐU KRIZA: Njujorška berza

KARMEN REINHART, KENET ROGOF: OVOG PUTA JE DRUGAČIJE

PREVOD: IVAN RAJIĆ

BIBLIOTEKA: DRUŠTVO I NAUKA

EKONOMSKA EDICIJA

“Ovog puta je drugačije” jeste fraza koju su ekonomski eksperti u skoro svakoj krizi tokom osmoevkeovne finansijske istorije sveta redovno ponavljali i svaki put je uverenje u njenu istinitost od strane onih koji odlučuju dovodila do kraha. O tome govori knjiga poznatih ekonomista Karmen Reinhart i Keneta Rogofa ironično naslovljena upravo tako – *Ovog puta je drugačije*. Na osnovu detaljne analize finansijske istorije šezdeset šest zemalja s pet kontinenata, ova studija donosi sveobuhvatan pogled na raznolikost finansijskih kriza u prošlosti, s greškama država, gomilanjem dugova, bankarskim panikama i inflacionim udarima, od srednjovekovnog smanjenja procenta zlata u novcu do savremene hipotekarne krize. Ovakva kvantitativna istorija različitih vrsta finansijskih kriza ubedljivo pokazuje da uprkos utisku savremenika da je svaka nova kriza jedinstvena, one su kroz istoriju pokazivale zakonomerne sličnosti čija spoznaja danas deluje porazno i otrežnjujuće. Porazno u smislu istorijskih lekcija koje su ostale nenaučene, i otrežnjujuće u smislu da prepoznavanje analogija i presedana u analizi aktuelne krize u odnosu na one iz prošlosti može da bude dobar korak unapred u njenom prevazilaženju. “Ohrabruje to što istorija zaista ukazuje na neke znake upozorenja koje oni koji određuju mere politike mogu da koriste da bi procenili rizik”, kažu autori u zaključku knjige, “samo ako ne postanu previše opijeni svojim uspehom zasnovanom na mehuri zajmova i poveruju, kao što su i njihovi prethodnici vekovima verovali u to da je: ‘Ovog puta drugačije.’”

MARKO MUNJIZA: ISTORIJSKI RAZVOJ PSIHIJARIJE

BIBLIOTEKA: DRUŠTVO I NAUKA

EDICIJA: POSEBNA IZDANJA

Ova studija uglednog psihijatra i profesora Medicinskog fakulteta u Beogradu Marka Munjize posvećena je istorijskom razvoju psihijatrije, to jest pregledu pristupa duševno poremećenom čoveku i shvatanja duševnih bolesti kroz istoriju. Knjiga je podeljena na dva dela. U prvom se daje opšti pregled razvoja psihijatrijske misli i praksi po epohama i sredinama, kao i istorijski osvrt na razvoj pojedinih kliničkih entiteta, kakvi su psihotični i nepsihotični poremećaji, bolesti zavisnosti, mentalna retardacija, dečja i adolescentna psihijatrija i drugo. Drugi deo studije posvećen je razvoju psihijatrije u Srbiji i okruženju, od srednjeg veka do danas. Naime, istorija psihijatrije u Srbiji počinje još u srednjem veku, kada su u bolnicama osnovanih pri manastirima postojala i prihvatilišta za duševno obolele, dok je prva specijalizovana psihijatrijska ustanova, nazvana “Bolnica za s uma sišavše”, osnovana dekretom Miloša Obrenovića 1861. godine, kada i počinje moderna istorija psihijatrije kod nas. Ispisujući istoriju psihijatrije u Srbiji tokom poslednjih sto pedeset godina, profesor Munjiza je naročitu pažnju posvetio upravo istorijatu naše najstarije i najuglednije psihijatrijske bolnice koja danas nosi naziv Specijalna bolnica za neuropsihijatrijska oboljenja “Dr Laza Lazarević”. Osim što zanimljivo i studiozno predočava razvoj psihijatrijskih teorija i praksi, profesor Munjiza u svojoj knjizi opisuje i probleme duševnih bolesnika, opšte prilike pojedinih razdoblja, kao i ličnosti koje su obeležile svetsku i srpsku psihijatriju.

ALEKSANDAR MOLNAR:**RASPRAVA O PROSVETITELJSTVU, LIBERALIZMU I NACIONALIZMU U PRUSIJI**

BIBLIOTEKA: DRUŠTVO I NAUKA

EDICIJA: NAČELA POLITIKE

Nova studija profesora beogradskog Filozofskog fakulteta Aleksandra Molnara posvećena je korenima evropskog prosvetiteljstva i liberalizma, odnosno političkog nacionalizma. Studija je podeljena u dve knjige. Prva – s podnaslovom *Igra svetlosti i razuma u 18. veku* – posvećena je onim raslojavanjima političke filozofije u drugoj polovini 17. i u 18. veku koja su vodila obrazovanju ideološke konfiguracije moderne epohe. Molnar analizira ovaj proces na četiri najvažnija slučaja: nizozemskom (kroz postavljanje republikanizma na panteističke temelje u Spinozinoj političkoj filozofiji), engleskom (kroz otvaranje ranog liberalizma za nacionalni merkantilizam), američkom (kroz konfrontaciju liberalizma i republikanizma u redovima samih “očeva osnivača”) i francuskom (kroz spoj demokratije s ateizmom). Nakon toga se okreće “posebnom putu” Nemačke, to jest, još uže, Prusije i prati rastući afinitet njenog prosvetiteljstva ka teoriji državnog rezona postavljenog na nove nacionalističke temelje. Druga knjiga *Raspave o prosvetiteljstvu, liberalizmu i nacionalizmu* bavi se značajem Fridriha II Hoencolerna za prosvetiteljski pokret u Evropi, Nemačkoj i, posebno, Prusiji. Iako često slavljen kao najveći vladar-filozof, Fridrih II zapravo to nikada nije bio: njegova sklonost ka filozofiji oštro je bila odvojena od vladarskih obaveza. Bio je prosvetljeni apsolutni vladar, ali za tu kvalifikaciju nije bio relevantan njegov političko-filozofski opus, nego isključivo protivrečna vladarska praksa, u kojoj su se prosvetiteljske ideje najtešnje preplitale s nemilosrdnim postulatima teorije državnog rezona. Molnarov zaključak je otuda da je Fridrih II ne samo odlučujuće oblikovao prusko prosvetiteljstvo nego je posejao klice njegove propasti, rehabilitujući teoriju državnog rezona koja je već u narednoj generaciji postala nezavisna od onih prosvetiteljskih pokrova u koje ju je on zavijao i koja je u nacionalizmu našla svoje novo utemeljenje.

RADOVAN POPOVIĆ:**SRPSKI KNJIŽEVNI ZVERINJAK**

KOLEKCIJA: NIZ

Knjiga publiciste Radovana Popovića *Srpski književni zverinjak* pisana je sa ambicijom da opiše književni život u Srbiji u periodu od 1944. do 2000. godine. Reč je o znatno proširenom izdanju Popovićeve knjige iz 1991. godine objavljene pod naslovom *Pisci u službi naroda*. Za njeno pisanje autor je koristio obimnu građu – dostupne arhive, napiše iz periodike, privatnu prepisku, tekstove i sećanja savremenika, koje je zatim selektovao, kompilirao i na osnovu njih sačinio pregled književnog života druge polovine XX veka. Knjiga je hronološki uređena. Popović po godinama beleži iskaze i delatnosti pisaca, prati tekuću literarnu produkciju kao i njenu recepciju u javnosti i književnim krugovima. Naročita pažnja je posvećena književnim polemikama, susretima pisaca sa politikom i moći, kao i njihovim međusobnim trvenjima i druženjima. Knjiga je bogato ilustrovana fotografijama i faksimilima dokumenata i rukopisa.

MIROSLAV KRLEŽA: *MARGINALIJE*

PRIREĐIO: VLAHO BOGIŠIĆ

BIBLIOTEKA: LEXIS

EDICIJA: SLOVO

Miroslav Krleža je bio osnivač i glavni urednik Jugoslovenskog leksikografskog zavoda, koji je u periodu 1955–1970. pod njegovim uredništvom objavio kapitalnu osmotomnu *Enciklopediju Jugoslavije* i niz drugih leksikografskih izdanja. Radeći na ovim izdanjima, Krleža je urednički pregledavao prispele enciklopedijske tekstove i o njima davao ocene, sugestije i komentare. Ove Krležine beleške sada su prvi put u celovitom izboru objavljene u izdanju Službenog glasnika pod nazivom *Marginalije*. Knjigu je priredio Vlaho Bogišić, glavni ravnatelj zagrebačkog Leksikografskog zavoda, koji danas nosi Krležino ime. “Marginalije su”, napisao je sam Krleža o ovim svojim zapisima, “dakle, moje primjedbe ili zanovijetanja na tekstove koje su već pripremili stručnjaci iz pojedinih sektora, i onda na njihov pisani materijal ja dodajem svoje ocjene, a one su takve naravi da se o njima argumentirano može i diskutirati.” U ovom izdanju je sakupljeno oko

hiljadu takvih Krležinih marginalija – komentara na enciklopedijske jedinice u ogromnom rasponu tema, od politike, istorije i geografije do književnosti, muzike i slikarstva koji su ponekad dati u formi jetke opaske na stil i sadržaj prispelog teksta, a ponekad u formi eseja. Naročitu pažnju privlače njegovi komentari koji se tiču kako međusobnog odnosa Srba i Hrvata tako i njihovog odnosa prema sopstvenoj istoriji i kulturi, čime se Krleža, na svoj način, dugo, gorko i temeljno bavio. Zanimljivo je, na primer, pogledati kako je Krleža urednički intervenisao na enciklopedijske odrednice o Slobodanu

Jovanoviću, Draži Mihailoviću, Jovanu Dučiću, Milošu Crnjanskom, Svetozaru Markoviću, Augustu Cesarcu, Titu, Mustafi Golubiću, Njegošu, Mili Budaku, Ivanu Meštroviću, ustašama, četnicima, muslimanskom hrvatstvu, velikosrpskoj buržoaziji, integralnom unitarizmu i drugom. Objavljene na tridesetu godišnjicu Krležine smrti i stogodišnjicu njegovog prvog dolaska u Srbiju, *Marginalije* predstavljaju još jedno svedočanstvo kako o raskošnoj erudiciji i daru jednog od najznačajnijih južnoslovenskih književnika, tako i o nerazmrslivom klupku srpsko-hrvatskih istorijskih i kulturnih veza.

ANĐELIJA L. LAZAREVIĆ:

GOVOR STVARI

PRIREĐILA: ZORICA HADŽIĆ

BIBLIOTEKA: KNJIŽEVNI GLASNIK

KOLEKCIJA: SOPSTVENA SOBA

U književnom životu Beograda u godinama nakon Prvog svetskog rata aktivno je učestvovala i jedna grupa mladih žena

(Ljubica N. Đorić, Zora Đorđević, Danica Marković, Jela Spiridonović Savić, Milica Kostić...) koja je u književnim radovima objavljivanim u tadašnjoj periodici afirmisala jedan senzibilitet dotad nepoznat u srpskoj kulturi. Nažalost, većina njihovih tekstova uglavnom je ostala rasuta po starim časopisima ili u rukopisima, tako da njihov opus nikada nije na valjan način predstavljen široj čitalačkoj publici niti revalorizovan u književno-istorijskom kontekstu, pa su i njihova imena u najboljem slučaju ostala zabeležena tek u fusnotama istorija srpske međuratne književnosti. Jedna od darovitih i zaboravljenih žena ove generacije jeste i Anđelija Lazarević (1885–1926), kći književnika i lekara Laze Lazarevića, obrazovana i darovita slikarka i spisateljica. Da javno objavljuje svoje priče nagovorio ju je Miloš Crnjanski, koji je o njenom daru pisao i podržavao ga. Anđelija Lazarević je u svojim pričama pisala o svakodnevnom životu onovremenog Beograda, sudaru intelektualca s palanačkim duhom i ograničenjima, osujećenosti i čežnjama jedne osetljive i nemirne prirode. Njen književni opus u ovom izdanju sada se prvi put u celosti predstavlja čitaocima.

KEJT ŠOPEN:

BUĐENJE

PREVOD: GORDANA KORAĆ

BIBLIOTEKA: KNJIŽEVNI GLASNIK

KOLEKCIJA: SOPSTVENA SOBA

Sa usponom feminizma u SAD šezdesetih godina prošlog veka, ponovo je otkriven do tada skrajnut roman *Buđenje* američke spisateljice Kejt Šopen (1850–1904), i to kao delo koje je u simboličkom smislu predstavljalo sve

ono za šta se ženski pokret zalagao, a u književnom kontekstu prepoznato kao preteča romana D. H. Lorensa i Simon de Bovoar. Ali 1899. godine, kada se ovaj roman prvi put pojavio među čitaocima, izazvao je šok i zgražanje puritanske kritike i publike. Naime, radnja romana je smeštena u Nju Orleans i prati tragičnu sudbinu Edne Pontelije, “kreolske madam Bovari”, koja postepeno otkriva sopstvenu senzualnost, počinje da se budi i kreće u očajničku potragu za sobom i slobodom, i to u trenutku kada je već udata i ima dvoje dece, u jednoj zatvorenoj i konzervativnoj sredini u kojoj je strankinja. Zbog otvorenog bavljenja temom čulnosti, polnosti i ženskog nezadovoljstva, kao i subverzivnim preispitivanjem tradicionalnih predstava žene, materinstva i porodice, ubrzo po objavljivanju roman je okarakterisan kao sramotno štivo koje narušava tradicionalne vrednosti američkog Juga s kraja XIX veka. Roman je zato inkriminisan, a njegova autorka izopštena iz književnog života. S vremenom će, međutim, *Buđenje* steći kulturni status, a Kejt Šopen ući u istoriju američke književnosti kao jedna od prvih feminističkih autorki. Prema ovom romanu je 1991. snimljen i film *Veliko ostrvo* s Keli Mekgilis u glavnoj ulozi. Sada se u prevodu po prvi put nalazi pred srpskim čitaocima.

ALEN ŠIFR: REČNIK ZALJUBLJENIKA U SITNA ZADOVOLJSTVA

PREVOD: OLGICA STEFANOVIĆ

BIBLIOTEKA: UMETNOST I KULTURA

EDICIJA: REČNICI I ENCIKLOPEDIJE SVAKODNEVNOG ŽIVOTA

U Glasnikovoj ediciji "Rečnici i enciklopedije svakodnevnog života" objavljena je knjiga francuskog književnika, esejiste i novinara Alena Šifra *Rečnik zaljubljenika u sitna zadovoljstva*. Reč je o esejima-receptima za veštinu uživanja u malim, običnim, svakodnevnim stvarima – od duvana do vina, od patišpanja do fotelje, od obilaska pijace do listanja novinskih isečaka, od pogleda na ženski potiljak do besciljnog lutanja u mirno nedeljno prepodne. Šifr piše duhovito i s razumevanjem predmeta o kome je reč. Tako,

na primer, u rečničkoj odrednici "Dosada" on upozorava: "Prijatno je dosađivati se, mada treba znati kako se to radi, jer se inače čovek očas smori." Kada pak na drugom mestu govori o vrlinama masnoće, Šifr priznaje: "Kada se preda mnom nađe pasulj s ovčetinom, moje su misli upravljene Bogu. Svako o njemu može da kaže šta hoće, ipak je on bio bonvivan. Kad to kažem, mislim na njegov kreativni period." U odbranu rituala jutarnjeg izležavanja u krevetu, Šifr se brani: "Jeste li videli kolika su nam stopala? Pravo čudo je što se držimo uspravno. Kengur je stvoren da bude dvonožac, ali ne i čovek. Da bi se uspravio na zadnje noge bili su mu potrebni milioni godina, a i svakoga jutra mu je potrebno prilično vremena." U pokušaju da opiše jedan trenutak savršenstva, Šifr uživa: "Poslednji prženi krompirić naboden na poslednje parče poslednje kobasice, i sve umočeno u ono malo zgrušanog žumanceta, a ja počinjem poslednju kratku vest. Sladim se, žvačem, dobro se osećam, i, glave pune bajatih vesti, počinjem da se gojim." A u uvodu knjige autor je otkrio i njenu svrhu: "Jedina namera ove male rasprave o sreći bez muke jeste da odredi zone osetljivosti na zadovoljstvo i pritisne tamo gde to godi."

ALEKSANDAR FLAKER: PERIOD, STIL, ŽANR

IZABRAO I PRIREDIO: GOJKO TEŠIĆ

BIBLIOTEKA: KNJIŽEVNE NAUKE

KOLEKCIJA: OSNOVA

Knjiga *Period, stil, žanr* s podnaslovom *Književnoistorijski pojmovnik*, predstavlja zbirku književno-teorijskih radova nedavno preminulog zagrebačkog profesora Aleksandra Flakera, jednog od najznačajnijih slavističkih teoretičara i komparatista. Priredivač izdanja Gojko Tešić odabrao je za ovu priliku tekstove koji Flakera predstavljaju kao autora koji originalno i kritički promišlja književnu teoriju u njenom neraskidivom odnosu s književnom istorijom, to jest onim što su ruski formalisti nazivali *književnom činjenicom*. Tako su se među koricama ove knjige našli radovi u kojima se Flaker, iz svoje karakteristične vizure teorije i istorije avangarde, bavi pojedinim pitanjima književnih

termina, naročito onim iz oblasti periodizacije (period–razdoblje–stil), kao i njihovim odnosima s književnom vrstom. "Promišljati o Flakeru kao teoretičaru književne umetnosti nemoguće je van sinteze književnih nauka, preciznije, teorije i književne istorije, ali i van onoga što je književni rukopis uzbudljivog esejja koji otkriva Profesorovu spisateljsku strast, one vrste esejja koji na neki način iščitavamo u radionici Viktora Šklovskog", piše Gojko Tešić u pogovoru knjizi. "Flaker je, nesporno, i književni mislilac, i književni istoričar i beletrist koji je formu naučnog esejja doveo do savršenstva, i umetnik, to jest ona vrsta stvaraloca koji sintetiše sva ta iskustva, od onih izuzetnih posvećenika koji je i književnu nauku podigao na jedan viši, stvaralački, dinamički nivo."

BOJAN JOVANOVIĆ: IGRANJE S NIŠTAVILOM

BIBLIOTEKA: KNJIŽEVNE NAUKE, UMETNOST I KULTURA

KOLEKCIJA: NOVI SVET

Knjiga našeg poznatog etnologa Bojana Jovanovića predstavlja zbirku esejja u kojima se preispituju pojedini aspekti tradicionalne i savremene kulture u njenim odnosima prema prolaznosti. Ovi esejji su tematski raspoređeni u rasponu od antropološkog i socijalnog sadržaja praznika i praznovanja, preko problema balkanskih identiteta, smisla obrednog ponavljanja, prakse kulturnog diskontinuiteta, pitanja tradicije u Srbiji, estetike tela, antropologije kiča, simbolike hleba, smisla starenja, narcizma malih razlika kao uzroka ratova, sve do vorholovske distopije i popartističke estetike ništavila. "Igranje s ništavilom čine razmatranja različitih tema čiji spektar formalno određuju nazivi prvog i poslednjeg rada – *Praznična vrednost svakodnevlja* i *Zavirivanje u ništa*", piše u predgovoru knjizi Bojan Jovanović. "Njihov redosled upućuje od praznika ka ništavilu, ali antropološko stanovište otkriva i značaj kretanja u suprotnom smeru. Pokazuje se, naime, da se zavisno od usmerenja i dolazi do odgovarajućih određenja kao rezultata odnosa prema svetu, prema drugima i prema sebi. U tom odnosu otkriva se smisao postojanja koji nije unapred dat niti postoji zauvek jer je njegova nevidljiva nit izložena iskušenju da se istanji i iskida. Neizvesna i rizična igra na toj niti razapetoj nad ponorom između zvezda određuje čoveka koji potvrđuje i slavi svoje postojanje osenčeno opasnošću ništavila, čijim uvećanjem, kako veli pesnik, raste i mogućnost spasa."

PRAVNA BIBLIOTEKA

IZVORNI ZAKONI I PROPISI

ZAKON O PARNIČNOM POSTUPKU

Predgovor: Gordana Stanković

Narodna skupština Republike Srbije usvojila je novi Zakon o parničnom postupku 26. septembra 2011. godine. Ovaj zakon stupiće na snagu 1. februara 2012, kada će prestati da važi Zakon o parničnom postupku iz 2004. godine. U ovom izdanju, Zakonu prethodi tekst koji po obimu i vrednosti prevazilazi karakter uobičajenih predgovora. Tekst u kome su detaljno izneta objašnjenja i tumačenja u vezi sa novim zakonom napisala je Gordana Stanković, profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu i jedan od naših najboljih poznavalaca parnične materije.

ZAKONIK O KRIVIČNOM POSTUPKU

Predgovor: Goran P. Ilić, Slobodan Beljanski, Miodrag Majić

Narodna skupština Republike Srbije usvojila je novi Zakonik o krivičnom postupku na svojoj sednici održanoj 26. septembra 2011. godine. Ovim zakonikom došlo je do tzv. male revolucije u našem pravnom sistemu, odnosno do promene sistema krivičnog postupka. Zakonikom je predviđeno uvođenje tužilačke istrage i stranačkog postupka, utemeljenog na načelu raspravnosti, koji se vodi pred sudom. Naše izdanje praćeno je iscrpnim Predgovorom u kome su objašnjene novine u ovom zakoniku.

PETAR PECA POPOVIĆ, MIHAJLO PANTIĆ:

BITI ROKENROL

BIBLIOTEKA: UMETNOST I KULTURA

KOLEKCIJA: SRBIJA I KOMENTARI

O načinu na koji je rokenrol, najznačajnija popkulturna pojava XX veka, uticao na generacije odrasle u prestonici socijalističke Jugoslavije dajući im jedan drugačiji model emotivnog i misaonog sazrevanja, šta im je sve obećavao i zbog čega obećanje nije održao, u knjizi *Biti rokenrol* govore dva pouzdana svedoka – novinar Peca Popović i književnik Mihajlo Pantić. Stanice na sentimentalnom putovanju kroz bolju prošlost za Pecu Popović su pojedine pesme, počev od pesme *Stalaktit* grupe Iskre iz 1964, koje čine saundtrek za njegovu ličnu istoriju beogradskog rokenrola i Beograda samog; Mihajlo Pantić pak svoju istoriju srpskog rokenrola sastavlja od fragmenata sećanja, počevši od večite dečake čežnje za *fenderom*, preko muzičkih časopisa koje je čitao, koncerata na kojima je bio, stihova koji su predstavljali lične i generacijske pokliče i jauke, do ploča koje nije prestao da voli. Na jednom mestu u knjizi Peca Popović je zapisao: “Šarm Zorana Miševića, elegancija Borka Kacla, entuzijazam momaka iz *Elipsa*, napaljenost onih iz *Crnih bisera*, sumanutost Bobe Orlića, autoritet Kornelija Kovača, neobuzdanost Preleta, iskreni Bora, napaljeni Gile, Milan i Koja, fatalna Magi, blistavi Bajaga, talentovani Kiki, autentični Cane, uporni Đule... Nikad se ništa ne bi dogodilo da nije bilo klinaca i njihovih snova. Rokenrol nije muzika, rokenrol je ideal. U pokušaju da objasni čudesnu alhemiju, kako su se od olova lili zlatni ožiljci, istoričar će pričati o izdvojenosti iz stvarnosti, otporu urušavanju vrednosti, preziru prema politici, protivljenju represiji, nepristajanju na socijalne nepravde, gađenju prema rastućem konformizmu i strahu od uništenja velikog sna. Jer, muzika je stvar poverenja i ubeđenja, i uvek je nudila mogućnost boljeg sveta. Taj bolji svet je nastradao u bliskoj prošlosti.”

RADIVOJ RADIĆ, RADOSLAV PETKOVIĆ:

SREDNJOVEKOVNI PUTOVOĐA

BIBLIOTEKA: UMETNOST I KULTURA

KOLEKCIJA: SRBIJA I KOMENTARI

Vizantolog Radivoj Radić i književnik Radoslav Petković u knjizi *Srednjovekovni putovođa*, svaki iz svog ugla, govore o putnicima, putovanjima i putopisima u srednjem veku. Radić daje istorijski okvir za razumevanje karaktera putovanja kroz Srbiju tokom srednjeg veka, opisuju strukturu saobraćajnih komunikacija, načine tadašnjih putovanja, kao i profil srednjovekovnih putnika i njihovih putopisnih svedočanstva o Srbiji. “Putnici namernici, diplomate, hodočasnici, ratnici, trgovci ili obični pustolovi”, piše Radić, “posle proputovanja kroz Srbiju u svoje otadžbine nosili su neizbrisive utiske o jednoj zemlji koja je drugačija od njihove, o ljudima uglavnom srdačnim i gostoprимljivim, ali katkad spremnim i na dela kojima se ne mogu dičiti, o jednoj, dakle, civilizaciji koja je bila deo srednjovekovnog sveta i u njemu zauzimala časno mesto.” Radoslav Petković piše o opravdanjima za preduzimanje putovanja u jednom vremenu u kome je, naravno, postojala večita želja za upoznavanjem drugačijih predela i ljudi ali ne i kategorija “turista” u današnjem smislu reči, zatim o karakteru i sadržaju srednjovekovnih putopisa, kao i o današnjem suočavanju s pogledom stranca na tadašnju Srbiju koji je u tim putopisima zabeležen. Knjiga *Srednjovekovni putovođa* nije samo zanimljiva rekonstrukcija jednog davno prošlog vremena već i poziv današnjim putnicima da na svoja putovanja krenu na srednjovekovni način – bez digitalnog fotoaparata, ali zato očiju otvorenih za predele, ljude i utiske koji se ne mogu naći u unificiranoj ponudi turističkih agencija.

Бриљантне књиге о највећим мајсторима музике из пера песника и преводиоца Коље Мићевића

ЛИРСКА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ ОД ПИТАГОРЕ ДО БАХА

Познајете ли Фулберта из Шартра, Паула Појерла, Каролуса Хакара, Николу Сиреа, Франциска Ваљса, Марка из Аквиле, Бартоломеуса Стокмана, Николу Србина? О њима ћете чак и у најопширнијим музичким енциклопедијама прочитати два или три реда, или ни толико, а у *Лирској историји музике* Коље Мићевића добићете блиставе огледе о тим мајсторима, и још хиљаду таквих, на неколико страна, о њиховим животима, делима и времену у коме су живели. Јер, Коља Мићевић, познатији као преводилац поезије и песник у слободним часовима, компоновао је своју *Лирску историју музике* у четири тома „лабиринтално“, да би тако још непосредније пратио те музичке судбине од питагорејских, и чак библијских времена, до смрти Јохана Себастијана Баха 1750. године. Био је то само предах на путу према интегралној визији европске музике, све до Љубице Марић, која је и надахнула читав његов подухват.

Књига 1: 2.160,00 дин.

Књига 2: 2.052,00 дин.

Књига 3: 2.160,00 дин.

Књига 4: 1.728,00 дин.

Цена комплекта: 7.560,00 дин.

Посетите књижаре *Гласника* или поручите књиге на телефоне: 011/36-444-52, 36-31-049, 30-60-578, факс: 011/30-60-393 или e-mail: prodaja@sglasnik.com, www.sglasnik.com

POLITIČKI ŽIVOT

Fakultet političkih nauka (Centar za demokratiju) i *Službeni glasnik* pokrenuli su časopis za analizu politike – “Politički život”. Pokretanje ovog časopisa proizašlo je iz potrebe za ozbiljnim političkim analizama savremenih političkih problema, kako u Srbiji, tako i na regionalnom i međunarodnom planu. Časopis se bavi analizom javnih politika, političkih institucija i političkih procesa. Budući da je javno polje zaugušeno površnim i plitkim obradama političkih tema, koje je nekritičko, neretko nestručno i neobjektivno, postoji potreba da se glasnije i češće progovori jezikom struke. Takvo stanje zahteva stručne i kompetentne odgovore na izazove od strane autora koji su potvrđeni stručnjaci u svojim oblastima. Tekstovi u ovom časopisu imaju kratku, jasnu, argumentovanu, rezimiranu i poentirajuću formu kako bi bili razumljivi široj javnosti zainteresovanoj za utemeljenje tumačenje, interpretaciju i analizu savremenih političkih procesa i fenomena. Pokretanjem ovakvog časopisa osnivači žele da daju snažan doprinos jačanju političkih institucija i razvijanju demokratske političke kulture, oblikovanju javnog dobra, kao i što boljem artikulisanju javnih politika. Časopis je pokrenut s uverenjem da je polje javne politike potrebno racionalizovati kako bi život u političkoj zajednici bio ljudskiji, demokratskiji i predvidljiviji.

ZIP

Tema novog broja pravno-ekonomskog magazina “ZIP – Zakoni i praksa” jeste Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama. O značaju ovog zakona govori Goran Radosavljević upućujući na činjenicu da se javne nabavke vredne milijardu evra nigde ne objavljuju, što je dovoljan signal da postoji određeni nivo korupcije, odnosno nepravilnosti, dok Saša Varinac piše o tome kako ojačati praćenje i kontrolu u javnim nabavkama. Za “ZIP” govore i profesor dr Bogoljub Milosavljević o iskustvima posle godinu dana rada komunalne policije i dr Igor Vukonjanski o Nacrtu zakona o službenicima u jedinicama lokalne samouprave. U redovnim rubrikama, pored ostalog nalaze se zaključci proistekli posle konferencije “Do transparentnog i modernog zakonodavnog sistema” o neophodnosti unapređenja kapaciteta za primenu propisa, Biljana Mirić Bogdanović i Biljana Todorović pišu o poreskom konsolidovanju, Jelena Dragojlović o oporezivanju pokretnih stvari primljenih na poklon, Milija M. Đalović o novinama u Zakonu o komunalnim delatnostima, Dušan B. Purić o većim carinskim povlasticama i jednostavnijim procedurama, mr Sanja Milanović o skraćenim rokovima u kojima javna društva izveštavaju javnost o svom poslovanju, a Dušan Lalić o jednostavnijem postupku u finansijskom poslovanju sa inostranstvom.

IZAZOVI EVROPSKIH INTEGRACIJA

Tema 16. broja časopisa su “Izazovi borbe protiv sistemske korupcije u Srbiji”, a u novom broju možete, između ostalih, pročitati i tekstove Čedomira Čupića “Sistemska korupcija i borba protiv sistemske korupcije”, Zorana Stojiljkovića “Karakter i logika korupcije”, Slobodana Beljanskog “Normativni aspekti borbe protiv korupcije”, Predraga Jovanovića “Ekonomski aspekti borbe protiv korupcije” i Danila Šukovića “Korupcija kao prepreka ekonomskom razvoju”. Jovan Krstić piše o nekim uslovima za očuvanje integriteta javnih tužilaca u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, Veljko Rakić o procesuiranju koruptivnih krivičnih dela, odnosno odnosu javnog tužilaštva i policije, a Saša Bovan o javnom mnjenju i korupciji u postkomunističkim zemljama.

ПОРТАЛ

СЛУЖБЕНИХ ГЛАСИЛА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
И БАЗА ПРОПИСА

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ ЗА 2012.

Службени гласник Републике Србије
ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК ЗА 2012.

Службени гласник Републике Србије
МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ ЗА 2012.

РЕГИСТАР И ТЕКСТОВИ ВАЖЕЋИХ
ПРОПИСА И ОПШТИХ АКТА

АРХИВА СЛУЖБЕНИХ ГЛАСИЛА

- Службени гласник РС од 1945. до 2011.
- Службени гласник РС – Просветни гласник од 1990. до 2011.
- Ратификовани међународни уговори од 1945. до 2011.
- Службени лист од 1945. до 2006.

ЈЕДИНИ ПРАВНИК
КОЈИ ЗНА СВЕ!

www.e-glasnik.rs

СЛУЖБЕНИ
Е-ГЛАСНИК

ПРОМОТИВНА ЦЕНА ПОРТАЛА СЛУЖБЕНИХ ГЛАСИЛА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И БАЗА ПРОПИСА ЗА 2012. ГОДИНУ

- **Попуст 25%** за уплату до 31. децембра 2011.
– цена годишње приступне шифре – **55.500,00 РСД**
- Додатни **попуст 10%** за више од пет претплатних шифара!
- Поклон свим претплатницима – годишња претплата на часописе:
ЗИП, ПРАВО И ДРУШТВО и ИЗАЗОВИ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА

КОРИСНИЧКИ СЕРВИС – 011 30 60 300, e-mail: servis@slglasnik.com
СЛУЖБА ПРЕТПЛАТЕ – 011 30 60 588, 30 60 359, e-mail: pretplata@slglasnik.com

13. Jul *Plantaze*

VINO *od* SRCA

U SRCU jednog posebnog vinograda...

Od drevne loze plemenitog SRCA...

Rada se jedno posebno vino...

Postizborni neredi u Rusiji

Moskva sumnjama

Protesti “Za poštene izbore” uz parole “Rusija bez Putina” predstavljeni su kao rađanje građanskog društva i najveći protesti u Rusiji posle pada komunizma, ali kad se sve smirilo, ispada da je “arapsko proleće” – tamo daleko

Posle parlamentarnih izbora u Rusiji u nedelju 4. decembra, opozicija je tvrdila da je Putinova Jedinstvena Rusija 49,45 odsto glasova birača osvojila izbornom krađom i krenula da protestuje zahtevajući “poštene izbore”.

U ponedeljak, 5. decembra uveče, demonstranti u Moskvi su se sukobili s policijom kada su pokušali da organizuju šetnju ka trgu Ljubjanka. Organizatori pripadaju pokretu čiji je lider Ilja Jašin, koji je uhapšen, kao i 300 drugih demonstiranata te večeri, i osuđen na 15 dana zatvora zbog toga što se suprotstavljao policiji, a ista kazna je stigla i blogera Alekseja Navaljnog, na koga posebnu pažnju obraćaju i ruski i zapadni mediji (vidi okvir).

Na regularnost izbora primedbe su izneli i posmatrači Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju, koji tek treba da podnesu izveštaj. Organizacija Golos tvrdila je da je dobila oko 5000 prijava o nepravilnostima. U Centralnu izbornu komisiju je stiglo daleko manje žalbi (1559) i ona tvrdi da je 99 odsto njih rešeno u korist političkih partija, da pojedinačne nepravilnosti čine samo 0,5 odsto ukupnog broja glasova.

KONTROLA: Preko društvenih mreža (“ruska fejsbuk revolucija”) aktivisti NVO su širili video-snimke o haosu na izbornim mestima i o kršenju izbornih pravila koje su mobilnim telefonima pravili aktivisti nevladinog sektora i novinari. Navodno greškom na jednom televizoru izašao i podatak da zbir glasova svih stranaka na nekim lokalima iznosi 146 odsto, pa su demonstranti kasnije nosili parolu “Izbori poštene 146 odsto!”

Gorbačovljeva “Novaja gazeta” u internet izdanju u četvrtak u rubrici “Ja učesnik falsifikovanja izbora 2011” objavljuje navodno pismo studentkinje Julije Astanjuk izbornom štabu Jedinstvene Rusije u kome tvrdi da je “na sopstveni strah i rizik” (tri-četiri godine robije) s grupom svojih kolega, učesnika takozvanog “karusela”, glasala 12 puta na devet punktova u Tverskoj, dva puta u Južnoj i jedanput u ulici Truda u Petrogradu za nekog Aleksandra Salajeva. “Vi ne mislite da ste zahvaljujući nama pobedili, mač vašu? Zašto vi, koji, ja sam uverena, imate automobil i stan (i mašinu i kvartiru) i daču na Kanarima, zašto vi ne možete isplatiti te pare (obećanih 3200 rubalja) bednoj studentkinji...”, napisala je Astanjukova.

Poslednji predsednik SSSR Mihail Gorbačov izjavljuje agenciji Interfaks da vlasti mogu da donesu samo jednu odluku – da ponište rezultate izbora i organizuju nove, pošto “ignorisanje javnog mnjenja diskredituje vlasti i destabilizuje situaciju”. Na neregularnosti na izborima ukazali su i lideri sve tri preostale parlamentarne stranke – Komunističke partije, Pravedne Rusije i Liberalno-demokratske partije. Po oceni šefa Instituta za strategijske procese Aleksandra Konovalova, te parlamentarne partije su protestovale, ali su bile manje aktivne u uličnim demonstracijama, pošto su u odnosu na prethodne izbore ojačale svoju zastupljenost u Dumi. Jedan od osnivača neparlamentarne partije Jabloko Grigorij Javljiniski predložio je pak partijama koje su ušle u parlament da napuste Dumu. I “eser” Gudkov je predložio KPRF-u i LDPR-u da vrate mandate, a

rukovodilac frakcije LDPR-a u Dumi, Igor Lebedev, odgovara: “Ako je Gudkov takav prvoborac, neka da primer. U toku kampanje bila je igra za birače, a sad – igra za publiku...”

Bitka za verifikaciju izbora je tekla u izbornoj komisiji i na ulicama. Na Trijumfalnu Manježnuju i Revolucionarnuju ploščadi u Moskvi je 6. decembra oko 10.000 pripadnika organizacije Naši izašlo da proslavi pobeđu i da demonstira u korist Putina. Na drugom mestu demonstriralo je oko 2000 opozicionara koji su vikali: “Rusija bez Putina!”, “Poštene izbore!” i “Ovi izbori su farsa!” Završilo se intervencijom

ne veruje

Fotografije: REUTERS

RUSKI RINGIŠPIL: Opozicija optužuje vlast da je na pojedinim izbornim mestima glasalo 146 odsto birača

policijskih snaga OMON. Policija je uhapsila 569 ljudi...

“U utorak uveče je na Trijumfalnoj bilo kao na fudbalskom meču. S jedne strane stotine ‘našista’ u zelenim, belim i crvenim jaknama, koji mašu zastavama, udaraju u bubnjeve, i viču: ‘Rusija! Putin! Medvedev!’ S druge strane, vikale su stotine demonstranata: ‘Putinu pozor! Slobodu!’ Naši su stajali na ivicama trga zajedno s policijom i pripadnicima OMON-a i pomagali im u održavanju reda. Policajci ih nisu dirali i nisu obraćali pažnju na njihove krike. Zato su svakog opozicionara koji bi viknuo

vadili iz mase i odvodili do obližnjeg policijskog autobusa. Tih autobusa je bilo mnogo, a neki su već oko 19 sati uveče na početku mitinga bili ‘puni uhapšenih’ pišu ‘Moskovske novosti’. Sledećeg dana u manjim demonstracijama među pritvorenima je bio i lider neregistrovane opozicione stranke ‘Druga Rusija’, Edvard Limonov.

ZNAK HILARI KLINTON: Na skupu OEBS-a u Berlinu Hilari Clinton je osudila izborne nepravilnosti u Rusiji, na šta joj je ruski ministar spoljnih poslova grubo odgovorio da taj sastanak nije Hajd Park, niti Trijumfalna plošćad,

Nenormativna leksika

Vlasnik kompanije Komsant Ališer Usmanov smenio je glavnog urednika nedeljnika “Komsant vlast” Maksima Kovaljskog i generalnog direktora Komsant holdinga Andreja Galijeva, zbog toga što smatra da “objavljivanje materijala koji se graniče s mekim huliganstvom predstavlja narušavanje žurnalističke etike”.

Reč je o fotografiji sa glasanja u dijaspori u Velikoj Britaniji na kojoj se vidi glasački listić na kojem je zaokružena partija Jabloko, a preko celog listića crvenom olovkom piše: “Putine, idi u k...” U potpisu ispod te slike stoji “Pravilno popunjen glasački listić proglašen nevažećim”. U redakciji su se vadili da ta nenormativna leksika nije provokacija, nego citat. Greh direktora – odbio je da objavljuje oglase Jedinствене Rusije. “Komsant” je stari list osnovan rusko-američkim kapitalom 1909, obnovljen 1988, a godine 1999. kontrolisao ga je oligarh Boris Berezovski, koji ga je 2006. prodao Badriju Patarakacišviliju, a ovaj iste godine navodnom prijatelju Viktora Černomirdina, generalnom direktoru Gazprominvestholdinga, biznismenu Ališeru Burhanoviču Usmanovu zvanom Uzbek, koga Forbs stavlja na dno liste ruskih oligarha.

da je primedbe trebalo da iznese u međudržavnim kontaktima. Putin joj odgovara 7. decembra: “Svi vi ovde i ja odrasli smo ljudi i takođe znamo da u našoj zemlji ljudi ne žele razvoj situacije kao u Kirgiziji, ili kao nedavno u Ukrajini. Haos niko neće... Pogledao sam prve reakcije naših američkih partnera: prva stvar koju je državna sekretarka rekla jeste da su izbori nepošteni i nepravedni, mada još nije dobila materijale posmatrača OEBS-a. Njen ton je dao signal nekim našim liderima u zemlji, oni su čuli podršku američkog Stejt departmenta i počeli aktivno da rade...”

Putin je pre izbora dao izjavu da je upliv stranog novca u ruski izborni proces nedopustiv: "Bolje bi bilo da su taj novac iskoristili da plate nacionalni dug i da prestanu da troše novac na neefikasnu i skupu spoljnu politiku..." Posle izbora, nakon tvrdnje jednog ruskog funkcionera da su SAD na ove ruske izbore potrošile devet miliona dolara, Putin je rekao: "Više. Tamo se stotine miliona dolara odvajaju za tu rabotu..."

Odgovarajući na Putinove kritike, Hilari Clinton je na samitu NATO-a ponovila svoje primedbe, stavljajući sada akcenat na progon aktivista nevladinih organizacija u Rusiji.

Posle hapšenja demonstranata sredinom nedelje opozicionari su počeli da se organizuju preko socijalnih mreža. Oko 25.000 Rusa se za nekoliko dana registrovalo u Fejsbuk grupi "Miting za česne izbore" (*Miting za česne izbore*), koja poziva na masovne demonstracije 10. decembra. Američki list "Kriščen sajens monitor" događaje u Moskvi naziva "moskovski okupiraj Volstrit".

MITING BEZ SUKOB: Nakon serija protesta, uzburkane aktivnosti na socijalnim mrežama, značajnog publiciteta koji je nezadovoljstvo ruskim parlamentarnim izborima imalo u stranim, ali i u ruskim medijima, šarolika opozicija je 10. decembra – ne na Revolucionarnoj, gde je htela, već na Balotnoj ploščadi u Moskvi, gde su joj dozvolili – održala miting kome je po proceni policije prisustvovalo 20.000 ljudi (prema ocenama organizatora skupa više od 40.000), a još pet hiljada je bilo na prilaznim ulicama i na zarđalom pešačkom Lužkovom mostu preko reke Moskve, na koji su se do granice pucanja nakrcali demonstranti i istakli natpis "Bitange i lopovi vratite nam izbore!".

Zapažena su znamenja Solidarnosti, Jabloka i drugih manjih pokreta, ali i parlamentarnih stranaka.

Nije bilo sukoba niti narušavanja javnog reda, a sa bine su zahvaljivali miliciji i skandirali "Policija s narodom!" Skandiralo se i "Rusija bez Putina" i "Ponovite izbore!". Pročitana je i aklamacijom odobrena rezolucija kojom se traži oslobađanje političkih zatvorenika (misli se, pre svega, na uhapšene u prethodnim demonstracijama), ukidanje rezultata izbora za Državnu dumu, ostavka predsednika CIK-a Vladimira Čurova i "istraga o njegovim aktivnostima, registracija svih političkih partija i demokratizacija zakonodavstva u ovoj oblasti, kao i novi parlamentarni izbori. Zakazali su novi miting za 24. decembar. Na Balotnoj ploščadi sutradan su poseban miting za poštene izbore

Varijanta Aleksandra Navaljnog

O Alekseju Anatoljeviču Navaljnom, 35-godišnjem advokatu, ekonomisti, invest-aktivisti, zaštitniku prava malih akcionara i blogeru, nakon početka protesta u zapadnim medijima više je pisano nego svojevremeno o Gajdaru i Kasparovu zajedno, verovatno na osnovu onoga što se u diplomatskim krugovima u Moskvi o njemu priča. Agencija Rojters ga naziva "avangardom nove internet generacije", koji po sopstvenim rečima "ima ambiciju da bude predsednik, ali nema izbora u Rusiji", da je daleko od popularnosti Putina, ali da "strane diplomate tipuju da je on lider koji ima političku budućnost". Bio je član Gajdarovog Jabloka, ali je isključen zbog nacionalizma, izražava neprijateljski stav prema migraciji muslimana i Azijata u "srce ruske slovenske domovine".

U novembru 2010. pred Helsinškom komisijom američkog Kongresa Aleksej Navaljni je svedočio na saslušanju o korupciji u Rusiji koje je vodio senator Bendžamin Kardin. Izgleda da je preporučio da Amerikanci čvršće koriste svoje zakone (uskraćivanje viza?) protiv sumnjivih Rusa. S te strane obasipan je priznanjima. Časopis "Forin polisi" uključio je Navaljnog na 24. mesto liste "100 najboljih svetskih mislilaca" (*The FP Top 100 Global Thinkers*). Amnesty internešenel proglasila ga je "zatočenikom savesti".

Dok je bio na studijskom boravku na Jejlu, morao je da negira optužbe "putinovaca" da predstavlja "projekat CIA".

Pročuo se najviše kao borac protiv korupcije. Nikolaj Tokarev, direktor Transnjefta, koga je optuživao zbog zloupotreba, rekao je da Navaljnog podržavaju američki političari. Deputat Dume i član rukovodstva Jedinstvene Rusije Jevgenij Fjodorov uporedio je njegovu delatnost s terorističkom, izrazivši uverenje da ga finansira SAD.

Vlast je neuspešno pokrenula jedan slučaj protiv njega. Godine 2009. osumnjičen je da je izvršio krivično delo prevare tako što je nekog Vjačeslava Opaljeva, direktora firme Kirovles, naveo da sklopi štetan ugovor, predstavljajući se lažno kao savetnik gubernatora Kirovske oblasti Nikite Beljija. Posle istrage odustali su od sudskog gonjenja u januaru 2011.

U avgustu 2010. Navaljni je pisao da je Putinov let avionom u toku gašenja požara u Podmoskovlju bio nezakonit, jer upravljanje nestručnih lica avionom B200 izaziva opštu opasnost.

Neki pišu da su Navaljnomu poverovali mnogi od onih koji ne veruju nikome. Njegova parola na poslednjim izborima bila je da treba glasati za bilo koga, samo protiv Putinove partije, i to su tokom proteklih izbora neki nazivali "varijanta Alekseja Navaljnog".

Sastav ruske Dume posle izbora 2011.

Jedinstvena Rusija 238

Komunistička partija (KPRF) 92

Pravedna Rusija (*Spravedlivaja Rusija*, čije pripadnike popularno zovu es-eri) 64

Liberalno-demokratska partija (LDPR) Žirinovskog 56

U prošlom sazivu Dume JR je imala 315 poslanika, KPRF 57, LDPR 40, es-eri 38.

Za partije koje nisu ušle u Dumu jer nisu prešle cenzus od sedam odsto glasalo je pet odsto građana: za prozapadnu neoliberalnu partiju Jabloko, Grigorija Javlinskog 3,3 odsto, za Patriote Rusije 0,97 odsto i za Pravoje delo 0,59 odsto.

održali ruski nacionalisti (jedna grupa poznata po tučama na stadionima) u kožnim jaknama, s belo srebrnim zastavama, pozdravljajući

sa tri prsta...

Širom Rusije održavani su prijavljeni ili neprijavljeni mitinzi u nekoliko desetina gradova:

Prema evidenciji RIA Novosti manje ili veće grupe protestovale su u Vladivostoku (1500), Irkutsku (150), Čeljabinsku (1000), Uljanovsku (250), Tomsku (1000), Voronježu (300), Murmansku (200), Petrogradu (9.000), Arhangel-sku, Jaroslavu, Permu, Rostovu na Donu i u drugim gradovima. Ukupno, u celoj Rusiji, zbir učesnika raznih skupova teško da prelazi 200.000 ljudi, što je u ruskim koordinatama malo. Ti događaji su možda potkopali moralni kredibilitet Putinove Jedinstvene Rusije, čiju je listu predvodio Medvedev, ali to je manje od udarca koji je ona zadobila na samim izborima.

VERUJEMO, ČEKAMO, NADAMO SE: Posle serije mitinga pojedini blogeri slave “rađanje građanskog društva u Rusiji”, a pojedini mediji najveći protest u Rusiji posle pada komunizma.

Postizborna kriza se zapravo preklapila s

početkom kampanje za predsedničke izbore koji će biti održani u martu 2012, a na kojima se odlučuje o tome ko će biti vlast.

Umesto na Jedinstvenu Rusiju Putin se repozicionira i u predsedničkoj kampanji oslanja na Sveruski narodni front (*Sverosijskij narodnij front*), koji čini koalicija društvenih organizacija osnovana na njegov predlog u maju 2011, očito s nekim određenim ciljem. Kandidatima Narodnog fronta za Dumu, koji su na listi Jedinstvene Rusije zauzimali 30 odsto kandidatskih mesta, Putin je savetovao da ne podležu pritisku “jednorusa” i da se ne odriču mandata u korist partijskih kandidata koji su na izborima prošli lošije nego što se očekivalo.

Nameru Putina da se distancira od Jedinstvene Rusije u korist Narodnog fronta ekspert centra Karnegi Aleksej Malašenko u “Moskovskim

novinama” povezuje s činjenicom da je Jedinstvena Rusija 4. decembra osvojila 34.480.000 glasova, a Putin nastupajući ne kao “partijski”, već kao “narodni predsednik”, ima za cilj da osvoji bar 60 odsto glasova (na predsedničkim izborima 2004. dobio je 49.565.238 glasova ili 71 odsto). Putinov štab čine nepartijski ljudi, poznati dečji lekar, učiteljica istorije, predsednik seoskog kooperativa iz Stavropolja, metalac... Za šefa izbornog štaba Putin je odredio 75-godišnjeg režisera Stanislava Govoruhina, sina donskog kozaka – “narodnog neprijatelja” (majka s Volge krila je od njega priču o ocu koju je on tek u zrelo doba otkrio: “poginuo Govoruhin Sergej Georgijevič u Sibiru godine ‘38 – u uzrastu 30 let”), autora mnogih dečjih igranih i dokumentarnih filmova. Među njima su biografski film *Aleksandar Solženjcin* (1992), a i dugometražni dokumentarac *Rusija, koju smo izgubili...* (1993) – u kome se slavi Carska Rusija...

Obim protesta i njihov intenzitet očito nije veliki, pa izgleda da je Putin, koji ima instinkt za prilagođavanje situaciji, prilično daleko od onoga što mu je priželjkivao američki republikanski neuspešni predsednički kandidat Mekejn – poručivši u pismu da će mu se uskoro desiti “arapsko proleće”.

Izveštač “Los Angeles tajmsa” pominje jednog demonstranta pored bine s govornicima na Balotnoj ploščadi koji je držao parolu “Verujemo, čekamo i nadamo se!”, ispisanu ispod slike mauzoleja s Crvenog trga na kome je umesto Lenjin, pisalo – Putin.

Milan Milošević

Predsednički kandidati

Vladimir Putin je predao predsedničku kandidaturu 7. decembra, podržan od oko tri hiljade pripadnika organizacije Naši.

Osudivši izbornu krađu na parlamentarnim izborima, kandidaturu je 12. decembra najavio doskorašnji predsednik Gornjeg doma Dume Sergej Mironov, predsednik Pravične Rusije (es-era, partije koju su nazivali rezervnim kremaljskim projektom sve dok maja 2010. nije smenjen i okrenuo se protiv Putina u vreme smenjivanja gradonačelnika Moskve Lužkova).

Kandidovao se i jedan od najbogatijih ruskih biznismena Mihail Dmitrijevič Prohorov, zbog visokog rasta i interesovanja za košarku nazvan – Miša Žirafa. On je 39. najbogatiji čovek na svetu prema Forbsovoj listi za 2010. godinu, težak oko 18 milijardi dolara (zla-to, finansije, TV stanice), novi vlasnik NBA košarkaškog kluba *New Jersey Nets*. Blogeri ga podržavaju.

Lider LDPR-a Vladimir Žirinovski, koji je dan kasnije i sam kandidovao za predsednika, prognozira da Prohorova čeka “plačevni izborni rezultat” i – emigracija.

Foto: REUTERS

Velika Britanija i Evropska unija

Sve dalje od Brisela

Britanski evroskeptici slave premijera Dejvida Kameronu što je odbio nemačko-francusku inicijativu za stvaranje fiskalne unije i automatsko kažnjavanje budžetske nediscipline u EU. Nemci aplaudiraju tvrdom stavu kancelarke Angele Merkel. EU pod komandom Berlina, a bez Londona, i zašto se Britanci u Briselu nikada nisu osećali kao kod svoje kuće

Za "Vreme" iz Londona

KADA JE PREMIJER Ujedinjenog Kraljevstva Dejvid Kameron na samitu EU 9. decembra stavio veto na sporazum za spasavanje evra koji su predložili Nemačka i Francuska, mnogi su to ocenili kao istorijski čin. Ostatak Evrope sa jednakom dozom zloradosti i sentimentalnosti, pomalo patetično i pasivno agresivno, počeo je da se "oprašta" od Engleske. "Zbogom, Engleska" bila je reakcija uticajnog nemačkog nedeljnika "Špigl". "Evro je važniji od Britanaca", zaključuje nemački tabloid "Bild". Francuski

"Mond" posvećuje editorijal svemu čemu se dive kod svojih komšija: od BBC-ja, preko Džona le Kareja i elizabetanske poezije do fudbalskog kluba Liverpool.

Ipak, zaključak kontinentalnih medija je nemilosrdan: Evropa je bila u pravu što je rekla "ne" Londonu, koji je ponovo tražio da ima specijalan tretman unutar EU. Decenijama su nemački i francuski lideri – Kol i Mitteran, baš kao i Šreder i Širak – pokušavali da udovolje britanskim saputnicima na zajedničkom evropskom putu. Tokom tridesetosmogodišnje istorije odnosa Ujedinjenog Kraljevstva

sa projektom ujedinjene Evrope, previše često su lideri sa kontinenta morali da prave ustupke tim "čudnim Englezima". Englezi su sa druge strane i previše često "lupali šakom o sto" i pretili vetom, insistirajući da budu na čelu svih pregovora, a da pritom nisu učestvovali u dva najveća evropska poduhvata: otvorenim šengenskim granicama i evru kao zajedničkoj moneti. Na "sudbonosnom" samitu EU Britanija je odbila da učestvuje u stvaranju neke vrste fiskalne unije i sebe izolovala od ostatka EU, koji će po principu "više Evrope, manje suvereniteta" nastaviti bez Kraljevstva. To

je do sada najniža tačka u odnosima između Londona i Brisela.

PRAVE SE ENGLEZI: Kada je u Evropskom parlamentu tražio podršku za paket mera za spasavanje Grčke od bankrota, predsednik Evropske komisije Žoze Manuel Barozo ushićeno i emotivno je EU poredio sa porodicom. I u porodici se neko ponekad ponaša neodgovorno i napravi svima problem, rekao je, ali to ne znači da ćemo mu okrenuti leđa. U Britaniji nikada niko na sličan emotivan način nije govorio o Evropskoj uniji, čak ni njeni najveći zastupnici.

Javni govor kako pristalica tako i protivnika EU uvek se tiče isključivo jedne stvari: britanskih interesa. Prema zvaničnim podacima Evropske komisije pre ovih najnovijih razmirica u Briselu, 42 odsto Britanaca imalo je pozitivan pogled na EU, 39 odsto izjasnilo se kao evroskeptično, a 19 odsto bilo je neopredeljeno. Međutim, bezmalo svi Britanci smatraju da je UK na neki način zakinuto u Evropi i da troškovi članstva daleko premašuju benefite. Prema jednom istraživanju, prosečan Englez veruje da zemlja gubi 19 odsto svog BDP-a na izdatke vezane za EU. Istina je da Britanija daje samo 0,12 odsto svog BDP-a više nego što prima finansijskih sredstava iz EU.

Postoji, dakle, neki iracionalan ostatak, zbog čega je Britancima teže da se odreknu dela svog suvereniteta nego što je to slučaj sa ostalim evropskim narodima. Englezi su izuzetno vezani za svoju tradiciju, između ostalog što ih ta tradicija podseća na vreme kada su bili najveća imperija i kada su sa svog malenog ostrva vladali četvrtinom sveta. To imperijalno samoodređenje je simbolički ostatak koji u politički proces unosi zrno iracionalnosti koje se ne može ukloniti racionalnom politikom. Da simboličke iznose u politici ne treba potcenjivati, vidi se i na primeru Srbije i Kosova.

MRZOVOLJNO PRIKLJUČIVANJE: Britanija je posrtala na svakom koraku evropskih

integracija. Početkom pedesetih godina XX veka kada je nastala Evropska zajednica za ugalj i čelik, preteča svih kasnijih evropskih integracija, Britanija je dobila zvaničan poziv da učestvuje u pregovorima, ali ga je odbila. Godine 1957. potpisan je Rimski sporazum. Tadašnja britanska vlada odbacila ga je kao “previše ambicioznog”. Šest država koje su potpisale sporazum doživele su ekonomski prosperitet, dok je Britanija postepeno nazadovala.

Kada su 1961. godine konačno aplicirali za članstvo u Evropskoj ekonomskoj zajednici, desio se čuveni De Golov veto zbog “specijalnih odnosa” Britanije i SAD kao i odnosa prema zemljama Komonvelta, koji su po De Golu umanjivali posvećenost Kraljevstva prema EEZ. Godine 1967. podnet je još jedan zahtev, ali su i njega Francuzi stopirali. Tek je 1973. godine vlada francuskog predsednika Žorža Pompidua prihvatila britansko članstvo. U samom britanskom parlamentu ova kandidatura je prošla sa tesnom većinom. Odmah nakon priključenja usledila je naftna kriza 1973. godine koja je usporila ekonomski razvoj u čitavoj Evropi. Kada su laburisti, koji su se protivili kandidaturi, došli na vlast 1975, ispunili su svoje obećanje i održali referendum o povlačenju iz EEZ, ali su izgubili velikom većinom. Laburisti su se konačno pomirili sa britanskim članstvom u EEZ, ali su tada torijevci, koji su zemlju uveli u evropske integracije, polako počeli da gube entuzijizam.

Konačno, Margaret Tačer, koja je postala lider svoje partije 1975. a premijerka 1979, i koja je za vreme dok je bila poslanica glasala za priključenje Uniji, otvoreno izražava nezadovoljstvo EEZ-om. Britanska vlada je bila nezadovoljna svojim učešćem u evropskom budžetu uz obrazloženje da se većina novca troši na poljoprivrednu proizvodnju koja u britanskoj ekonomiji ne igra značajnu ulogu. Britanci su 1984. godine uspešno pregovarali o povraćaju dela svojih sredstava uz čuveni poklič Margaret Tačer: *It's my money!* (“To su moje pare!”). Ipak, Megi 1986. godine potpisuje Jedinствeni evropski akt, koji je praktično značio jedinstveno tržište robe, kapitala i radne snage.

I JARE I PARE: Tačerovska pozicija otkriva srž britanskog stava prema EU. Britanija pristaje na sve što joj uvećava ekonomsku moć i omogućava pristup velikom i bogatom evropskom tržištu, ali se oštro protivi svakom “federalizmu” u kome vidi gubitak suvereniteta. Ukratko: Britanci vide Evropu kao ekonomski, a ne politički projekat. Tačerova se snažno protivi ideji zajedničke valute kao i nekim socijalnim

programima koje vidi kao mešanje EU u unutrašnje stvari svoje zemlje. U svom čuvenom govoru u Brižu ona govori o tome da bliska saradnja ne mora da podrazumeva centralizaciju moći u Briselu, niti da odluke mora da donosi evropska birokratija. Torijevce je od evropskog integracionog projekta udaljio i tadašnji predsednik Evropske komisije Žak Delor, koji je obećavao “socijalnu” Evropu koja će štititi radnička prava od tačerizma.

Tačerizam u evropskim pitanjima vidi se i u vladi njenog naslednika Džona Mejđžora, koji je potpisujući Mastroški sporazum 1992. godine, koji je prethodio zvaničnom formiranju EU 1993, izuzeo svoju zemlju iz delova sporazuma koji se tiču zajedničke valute i socijalnih programa. Tako se Britanija još jednom našla u čudnom položaju, prisutna u Evropi ali na marginama njenih najsmelijih i najhumanijih projekata.

Toni Bler dobio je izbore 1997. godine na proevropskoj platformi, potpisao je socijalni deo povelje i obećao referendum o evru, koji se nije održao. Bler znatno popravlja imidž Kraljevine u EU. Međutim, ubrzo Britanija ponovo ostaje sama u Evropi zbog svog “drugog stuba spoljne politike” – svojih specijalnih odnosa sa SAD. Posle 11. septembra 2001. godine Bler beskompromisno staje na stranu Bušovog “rata protiv terorizma” i šalje britanske trupe u, kod ostatka evropskih država, veoma nepopularne ratove u Avganistanu i Iraku. Britanska automarginalizacija se tada dešava i na moralnom nivou.

Današnja politička deca tačerizma pomalo zbunjeno slave “pobedu” Kameronu u Briselu. Analitičari se slažu da je jedina izvesna pobeda ona koju je Kameronova desna struja odnela nad liberalnijom levom strujom vladajućih torijevaca. Sve ostalo je neizvesno. Čerčil u jednom govoru iz 1946. godine kaže: “Mi moramo izgraditi neku vrstu Sjedinjenih evropskih država.” Britanija je na neki način izmislila i ideju evropskih integracija i evroskepticizma. Preopterećena vezom sa sopstvenom tradicijom, nikada se nije potpuno opredelila ni za Evropu ni protiv nje. Bile su potrebne kriza i još jedna *iron lady*, ovoga puta iz Nemačke, da istera na videlo neodrživost britanskog nećkanja. Ništa se novo nije desilo, samo je ono što smo već znali postalo politička i istorijska činjenica. S druge strane, ne treba verovati ni prodavcima apokalipse. Poznajući istoriju ovog neobičnog “zova ptica”, Evropa i Britanija nisu odigrale svoj poslednji ples.

Ivan Jević

Prokleti Evropljani

Prokleti Evropljani!

Vrati me u lepu Englesku

i sivu vlažnu prljavštinu vekova

i pohabanih knjiga

I magla se spušta iza planina

na groblja i mrtve pomorske kapetane.

Da prošetam kroz smrdljive prolaze

uz muziku pijanog prebijanja...

PJ Harvi *The Last Living Rose*
sa albuma *Let England Shake* iz 2011.

Foto: Reuters

Ko upravlja Crvenom zvezdom

Naša, samo naša stvar

Osnovan kao tekovina želje antifašističke omladine Beograda da se bavi fiskulturom, FK Crvena zvezda je prešao put od svenarodne ideje koju treba kontrolisati na državnom nivou do lokalnog beogradskog kluba koji igra na velikom stadionu

Dok se u danima posle još jednog brodoloma u “većitom derbiju” i poraza od Partizana vodi javna i tajna rasprava o tome šta da se radi sa FK Crvena zvezda, pogled u istoriju kroz listu onih koji su bili na čelu njene administracije pokazuje da je klub bio jak samo onda kada je iza njega pored “armije navijača” stajao i državni vrh Srbije.

Pre nego se udubimo u hroniku ovog fudbalskog kluba posmatranu kroz prizmu njegovih upravljača, da vidimo šta se danas dešava. Zvezdin 21. predsednik – 21. predsednik za 21. vek, lepa simbolika – Vladan Lukić pokušava dve i po godine da podigne klub iz potpunog

mrtvila u koji je zapao posle bekstva Dragana Stojkovića u jesen 2007. Lukić, koji je došao na čelo kluba na kraju sezone 2008/2009, pokušava da Zvezdu opet učini važnom tačkom u sveukupnom životu Srbije: da bi to postigao, nedostaju mu igrači i koliko-toliko regularan ambijent u kompletnom srpskom fudbalu. Na nivou marketinga on je uspeo da sa svojim saradnicima vrati veru nekim navijačima da “mi to možemo”, ali se od toga dalje nije otišlo.

Poslednje vesti govore da bi u klub mogao da se vrati Dragan Džajić, sveopšta fudbalska legenda i optuženik pred Višim sudom u Beogradu. Džajić se u javnosti još uvek ne izjašnjava

više od upotrebe opštih mesta, ali sve nekako ide u tom pravcu da se njegove skautske sposobnosti opet iskoriste u pokušaju pravljenja tima koji bi možda mogao u narednoj sezoni da parira naraslom Partizanu. S druge strane, nije do kraja jasno zbog čega se sada diže nova fertutma oko “situacije” u ovom klubu kada to em nije ništa neobično, em nije ništa strašno. Međutim, u društvu u kome malo ko može svojim imenom da privuče nekoliko desetina hiljada ljudi, vidimo da nervoza zbog načina upravljanja tim ljudima zamagľuje razum i izbacuje na sto različite opcije.

UA, PARTIZANI: U svojoj bogatoj istoriji (a to

POLITIČKA KOREKTNOST: Grobar Tadić među Delijama Foto: Tanjug

u ovom slučaju nije fraza) klub iz Ljutice Bogdana je važio za srpski i za pandurski. Osnivali su ga, prema legendi, omladinci iz Beograda zadojeni antifašističkim idealima i prvih nekoliko godina po završetku rata teško da se može govoriti o nekom konsolidovanom igračkom i upravljačkom kadru. Klub je imao članove, skupštinu i predsednika skupštine, ali u to doba naive i posleratnog entuzijazma niko verovatno nije mogao da pretpostavi da će Crvena zvezda ikada biti prvak Evrope i sveta, kao što nije moglo da se zna da će fudbal narasti iz “najvažnije sporedne stvari na svetu” u multimiliardersku industriju u kojoj žele da učestvuju milioni ljudi. U tom posleratnom maglovitom periodu dogodilo se, na primer, da prva “Zvezdina zvezda” Rajko Mitić na insistiranje vojnog vrha odigra turnir u sastavu rivalskog Partizana na turneji po Savezu Sovjetskih Socijalističkih Republika. Prema svedočenju jednog od osnivača kluba, Vlastimira Perića, Partizan je želeo da preotme Mitića, ali se ovaj bio požalio Vladimiru Dedijeru za koga se znalo da se jedini razume u sport od ljudi iz okoline maršala Tita. Tito je pozvao generala Tempa, predsednika Partizana, i objasnili su mu da bi narod vikao “Ua, partizani!”, što svakako nije bilo u interesu mlade komunističke vlasti.

Od tog trenutka, od prvih dana, razvijen je rivalitet između ova dva beogradska kluba, jednog koji je bio prosrpski i drugog koji je i danas deo Jugoslovenskog sportskog društva (osnovan i kontrolisan od JNA), rivalitet kroz koji će se prelamati srpska politička i svaka druga stvarnost. Uzgred, ovaj rivalitet je na raznim internacionalnim listama uvek u pet najvećih u svetu.

Danas aktuelna priča o političarima u klubovima tekovina je novijeg datuma: političari u klubovima, to je nešto što je bilo normalno, to je nešto što se razvijalo zajedno sa političkim sistemom. Ne postoje svedočenja koja bi potvrdila tezu o tome da je na nekoj sednici vrha Komunističke partije Jugoslavije raspravljano o tome kako “organizovati omladinu” kroz sportske klubove, kako nagraditi političkog-policijskog-vojnog lidera mestom u upravi velikog kluba, ali, kao i u drugim oblastima života, i to je bilo kontrolisano. Izostanak striktnih i transparentnih političkih kontrole doveo je do raspada čitavog sistema i inauguracije kriminalaca i drugih menadžera u fudbalske klubove, čemu svedočimo poslednjih dvadesetak godina.

IMENA I GODINE: Prvo veliko ime na čelu Crvene zvezde, posle narodnog heroja Ise Jovanovića, bio je Draža Marković, čovek koji će biti prisutan u političkom životu Srbije sve do sredine osamdesetih. Za njega kažu da je voleo provod i sve što uz to ide: da se jede i pije u društvu lepih žena. Njegovo postavljanje na čelo kluba 1954. godine poklopilo se sa početkom prve rezultatske dominacije “crveno-belih”, što izgleda smisljeno: možda prvi čovek srpske politike tog doba dolazi na čelo fudbalskog kluba – to je logičan zamajac za ono što će uslediti: šest trofeja u šest godina, četiri titule i dva Kupa maršala plus polufinale Kupa šampiona 1957. Pored toga, u tom periodu je izgrađen i stadion koji se danas iz milošte zove “Marakana” i to je mesto za koje se danas vezuje ovaj klub čije su prostorije u ono vreme bile smeštene u jednoj trošnoj kući u Kolarčevoj ulici.

Trofeji

DRŽAVNA PRVENSTVA (25)

Šampionat SFRJ (19): 1951, 1953, 1956, 1957, 1959, 1960, 1964, 1968, 1969, 1970, 1973, 1977, 1980, 1981, 1984, 1988, 1990, 1991, 1992.

Šampionat SRJ/Srbije i Crne Gore (5):

1995, 2000, 2001, 2004, 2006.

Šampionat Srbije (1):

2007.

NACIONALNI KUP (23)

Kup SFR Jugoslavije (12): 1948, 1949, 1950, 1958, 1959, 1964, 1968, 1970, 1971, 1982, 1985, 1990.

Kup SR Jugoslavije/Srbije i Crne Gore (9):

1993, 1995, 1996, 1997, 1999, 2000, 2002, 2004, 2006.

Kup Srbije (2):

2006/07, 2009/10.

MEĐUNARODNI TROFEJI

Kup evropskih šampiona (1):

1991.

Interkontinentalni kup (1):

1991.

Srednjoevropski kup (2):

1958, 1968.

OSTALI MEĐUNARODNI USPESI

Evropski kup / Kup evropskih šampiona:

Polufinale (2): 1956/57, 1970/71, 1991/92.

Četvrtfinale (5): 1957/58, 1973/74,

1980/81, 1981/82, 1986/87.

UEFA kup:

Finale (1): 1978/79.

Kup pobednika kupova:

Polufinale (1): 1974/75.

Četvrtfinale (2): 1971/72, 1985/86.

UEFA superkup:

Finale (1): 1991.

Kup sajamskih gradova:

Polufinale (1): 1961/62.

Četvrtfinale (1): 1962/63.

Posle uzleta s kraja pedesetih, početak naredne decenije nije mnogo obećavao. Tada se u Beogradu govorilo da svi, čitav državni vrh, navijaju za Partizan i nije bilo moderno biti u Crvenoj zvezdi. Ali, “Partizanove bebe” će završiti svoje uspehe 1966. porazom u finalu Kupa šampiona od Reala i čekaće duže od decenije na novi trofej.

Zvezdinom padu sa početka šezdesetih doprinela je i “afeta Ostojić”, zbog koje je sa mesta predsednika bio smenjen Radovan Pantović, visoki funkcioner srpskih komunista, a iz fudbala je bio proteran Aca Obradović, prvi “tehniko” srpskog fudbala. Stevana Ostojića, u to doba supertalentovanog klinca iz Niša, kaparisao je Partizan za tada veliki novac, ali ▶

**POKROVITELJI
I SUDBINE:**
Ivica Dačić
i Dragan
Šutanovac,
javno hapšenje
i iščekivanje
– Vladimir
Cvetković i
Dragan Džajić

je on potom potpisao za Zvezdu, tj. za još veće pare: skandal je pokazao pukotine u društvenom sistemu i otvorenije usmerio fudbal ka profesionalizmu, što je on već bio samo nije bilo pristojno da se tako predstavlja. Ivan Ivanović je ovu aferu pretočio u roman *Crveni kralj* koji je bio zabranjen a autor godinama proganjan zbog toga (upravo uz pomoć pomenutog predsednika Zvezde Radovana Pantovića). Ivanović je roman objavio sredinom sedamdesetih kada se Pantović ponovo nalazio na mestu predsednika kluba, ali i na mestu prvog čoveka srpske policije.

VELIKI KLUB: Između dva Pantovićeva mandata na čelu Zvezde se nalazio Nikola Bugarčić, prekaljeni “oznaš”, koji je u to vreme, 1968. godine, bio prvi čovek beogradske policije i veoma pominjan u događajima oko studentskih demonstracija. Za njega se govorilo da je direktno posle rata učestvovao u hapšenju Dragoslava Draže Čiče Mihailovića i da je bio godinama desna ruka Slobodana Penezića Krcuna i Aleksandra Leke Marka Rankovića, utemeljivača tajne službe. Bugarčićevo predsednikovanje se poklopilo sa pojavom Dragana Džajića kao jednog od najboljih svetskih igrača tog doba i sa stručnim štabom koji je predvodio Miljan Miljanić Čiča. Ono što danas znamo kao “veliki klub” napravljeno je u tom periodu i to se vidi i po titulama kod kuće i po nastupima u Evropi. Treba imati u vidu i činjenicu da je prvenstvo SFRJ u tom periodu bilo respektabilno takmičenje a da je reprezentacija važila za jednu od boljih u Evropi. Bilans u periodu Bugarčićevog predsednikovanja u dva mandata: pet titula, tri kupa i bezbroj velikih evropskih utakmica u

periodu koji su obeležili timovi Ajaksa i Bajerna. Ostalo je upamćeno neprežaljeno ispadanje u polufinalu Kupa šampiona 1971. posle čudnog poraza od Panatinaikosa u Atini. Jedino finale nekog evropskog kupa igrano je na Marakani (Ajaks–Juventus, Kup šampiona, 1973. godine) tih godina kao i Evropsko prvenstvo u fudbalu.

Posle Bugarčića stolovao je opet Pantović, a u osamdesetim je izvršena “depolicizacija” jer su se na mestu predsednika skupštine po pet godina nalazili “civilni” Miladin Šakić i Svetozar Mijailović. Ta decenija, kao i ona sledeća, u devedesetim, predstavljaju eru Dragana Džajića, koji je prepoznat kao prvi čovek kluba. Svi uspesi se knjiže na njegov konto dok se o Šakiću, nekadašnjem zameniku gradonačelnika Branka Pešića, više zna kao o mužu Oliveire Katarine nego nekom ko je “doprineo” pojačavanju sjaja Crvene zvezde. Isti je slučaj sa Mijailovićem, koji je više bio protokolarni šef u periodu kada su klubom upravljali Džajić i Vladimir Cvetković na mestu generalnog sekretara kluba.

Ovu nijansu treba osvetliti: dok se na čelu klupske “strukture” nalazio neko politički veoma uticajan, izgledalo je barem da ta “struktura” postoji, jer se znalo ko je u skupštini, ko u izvršnom odboru i slično, kako su se već nazivale sve upravljačke linije. Za Džajinog i Cvetkovog “vakta” sve se prvo svelo na njih dvojicu, a potom samo na Džajića. U trenucima kada je 2004. godine odlazio iz kluba, Džajić skoro da nikoga sposobnog nije ostavio u upravi: važnije od toga, ostavio je vredan tim sa kojim je docnije Stojković kao predsednik osvojio dve

Predsednici

Vladan Lukić (2009–)
Dobrivoje Tanasijević (2008–2009)
Toplica Spasojević (2007–2008)
Dragan Stojković (2005–2007)
Dragan Džajić (1998–2005)
Svetozar Mijailović (1987–1993)
Miladin Šakić (1982–1987)
Vlastimir Purić (1982)
Brana Dimitrijević (1981–1982)
Radovan Pantović (1977–1981)
Nikola Bugarčić (1968–1977)
Dušan Blagojević (1965–1968)
Radovan Pantović (1963–1965)
Milić Bugarčić (1960–1963)
Dušan Blagojević (1956–1960)
Dragoje Đurić (1956)
Milić Bugarčić (1955–1956)

Dragoslav Marković (1954–1955) (gore)
Sava Radojčić (1952–1954)
Isa Jovanović (1951–1952)
Mita Miljković (1948–1951)

duple krune. Ovakva “upravljačka prizma” pokazuje i šta bi danas eventualno Džajić mogao da uradi: da bude neko ko će sastaviti tim jer su njegove sposobnosti u tome dokazane (za razliku od Ivana Adžića, koji nije bio dorastao tom mestu), ali da se ne bavi upravljanjem klubom “kao takvim”.

Opet, kada pogledamo po Srbiji, stvar se okrenula: “vojnici” Šutanovac je “delija”, a prvi policajac Dačić i predsednik Tadić su “grobari”. Ali, promena se dogodila još u osamdesetim kada je Žarko Zečević, porodično blizak službama bezbednosti, postao gensek Partizana i u naredne dve i po decenije podigao armijski klub do mesta broj jedan u Srbiji.

Ipak ne verujemo da policija može sve da reši.

Slobodan Georgijev (BIRN Srbija)

Forma i suština

Opanjkavanje o trošku države

VREME 1092

Pre svega, gospodine Žarkoviću, nepotrebno je da nas, čitaoc "Vremena", smatrate za čitaoc tabloida, ali dobro, da krenemo redom. To što nije pokrenut nijedan sudski postupak po tužbi Saveta ne znači da nije bilo dokaza i da u tužilaštvu nisu korumpirani.

Kažete da se gospođa Barać udvara prostom svetu mada ne vidim zašto bi. Koliko znam, nema političkih ambicija, biće da ona priča stvari zbog kojih u ovakvoj zemlji Srbiji može i glava sa ramena da ode, biće da se tom običnom svetu u najmanju ruku povraća na pomen imena tzv. tajkuna.

Neukusno je kad kažete da se vlade smenjuju samo Savet opstaje kad vam je jasno da on postoji čisto forme radi, da Tužilaštvo drži do Saveta, ono bi se pozabavilo njegovim optužbama. Tačno je jedino da prodaja Delta Maksija belgijskom Delezu zasluži veliki publicitet i naslovnu stranu "Vremena" kao što zavređuje da se malo piše i o poslovanju dotičnog gospodina i njegovom odnosu prema malim dobavljačima, koliko ljudi je on "zavio u crno" jer nije plaćao na vreme ili uopšte nije plaćao isporuke.

A da tužite Savet, to možete uvek i ja vam savetujem da, pošto vam kasni plata dva meseca, to i uradite. U ovako reformisanom pravosuđu imate velike šanse, pošto su tamo rešili sve probleme, obračunali se sa narko-klanovima, korupcijom, Kolubarom i kojekakvim mafijama, ostali su im još samo Cane

pošaljite svoj komentar Vremenu

>> prodaja&pretplata

Subotić i Petar Luković pa i kad sa njima završe posao, bićemo zemlja "Bog da nas vidi". A 20 miliona dinara (200.000 evra) i nisu velike pare kad se vidi sa koliko država sponzoriše milionere Đokoviće, koliko neki ministri plaćaju izradu veb-sajtova verovatno sopstvenim firmama ili koliko smo platili za siledžiju Miladina Kovačevića.

Dejan Gazdić

Šumari i plemena

Trijumf protiv pekmeženja

VREME 1092

Slažem se sa mnogo stvari u komentaru i jasno je da bojkot nije nikakvo rešenje. Samo da naglasim jedno principijelno pitanje gde je g. Pančić, čini mi se, "tanak". Ako on podržava princip da se "ne može ništa učiniti u politici bez demokratskih institucija, osim ako si revolucionar negde u šumi", i to je sasvim u redu.

Nije u redu da g. Pančić lije krokodilske suze nad bivšom SFRJ, a ta država je nastala u Jajcu 1943. tako što su se okupili neki "šumari" bez bilo kakvog legitimiteta i doneli neke odluke. Znači, kada meni odgovara, onda podržavam šumare, a kada ne, onda podržavam demokratiju. To liči na ono Miloševićevo institucionalno i vaninstitucionalno, ili na onu priču o dva afrička plemena i njihov stav šta je za njih dobro.

Dragan Kovrlja

Opusti se

Trijumf protiv pekmeženja

VREME 1092

Poštovani gospodine Pančiću, pročitala sam vaš tekst i opet, po ko zna koji put, pomislila, a to pomišljam svaki dan nekoliko puta, zar to nisu stvari koje bi svi ljudi trebalo da znaju.

Normalno je, valjda, da ljudi život provedu u radu i da time doprinose opštem dobru. Kad kažem rad, ne mislim samo na bukvalno rad, kao kopanje i slično, nego i razmišljanje, savlađivanje sopstvenih nedostataka i strahova.

Međutim, nekako, kao što sam već rekla, svaki dan sam suočena sa činjenicom da ovde svi nekako vole da to neko drugi radi, da neko drugi misli za njih, odlučuje, pa i kopa, a onda kad ne bude kako treba, da pljuje po njemu kako je nesposoban. A kada pitate "pa, šta misliš ko bi to bolje uradio", odgovora nema, do onog ne postavljaš glupa pitanja, već će se naći druga budala, i čuveno – opusti se. Nažalost, tako se vrlo brzo dolazi, a mislim da je do toga već uveliko došlo, da se vlasti i odlučivanja prihvataju loši ljudi, koji su tu ne da bi nešto doprineli, nego da bi u ime ovih, što baš ništa neće da rade i misle, uzeli para koliko god mogu.

Tako da je mislim, dobro što vi i vaše kolege pišete ovakve tekstove, valjda u ovoj našoj zemlji ima nekog ko to može, ne mislim samo na ovaj tekst, da razume. Ali isto tako mislim i da nama spasa nema. Možda neko nekad započne nešto. Do tada radimo i čekamo.

Nada Mačužić

Tračak ohrabrenja

Pisanje Šekspira

VREME 1092

Izuzetno je važno sto je jedan ovakav čovek gostovao u Beogradu, kao i to što su mu vaše novine, za razliku od svih drugih, posvetile prostor i na internet stranicama.

Kultura je u našoj zemlji uništena na svim nivoima i intervjui poput ovoga ohrabruju da još nije umrla.

Vesna Petrović

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd (kurirskom)	Srbija (poštom)	kontinentalna Evropa (površinskom poštom)	ceo svet (avionom)
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
6 meseci		
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997–2011 (br. 334–1065)	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do maja 2011. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

► dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom ► telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ► e-mailom na prodaja@vreme.com

OSTALA IZDANJA

Srbija	Svet
DRAGAN TODOROVIĆ: Trupni portret	600 din 19 USD

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu VREME, Trg Republike 5, Beograd, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/ pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

Karaš

Jutarnja kafa. Ni listić na drvetu da se pomeri, ni travka, ni ptica da proleti. Dunav se lenjo prepustio milovanju sunčevih zraka pa se predomišlja hoće li se probuditi ili će nastaviti sa dremuckanjem. Svežina jutra prija jer su dani pakleno vrući. Uživam u jutrima. Prepuštam se čaroliji koju nudi krajolik toliko nestvarno lep da se plašim da bi, kad bi ga slikar ovekovečio, bilo otpora prema toj lepoti jer sve tako savršeno u umetnosti izaziva želju da se naruši, pokvari, naruži. Ispred mene Dunav, zeleno-plav sa zlatastim zvezdicama, sa desne strane Koviljski rit i Kovilj sa tornjevima, u produžetku Budisava, Kač. Sa leve strane Karlovci, Petrovaradin i, u izmaglici, Novi Sad. Iznad mene Vila Stanković, kao centralna tačka Karaša, šepuri se i svojim bajkolikim oblikom smiruje pejzaž još više i vraća misli u neka prohujala vremena kad se jednostavnije, lakše i humanije živelo. U vidokrugu i brežuljci, vikendice, vinogradi, lepi, uredni, sun-

cem okupani. Sve kao da se Dunavu naginje, kao da mu nešto veoma važno reći ima i da se na to sprema.

Karaš. Tako se zove deo vikend-naselja u Čortanovcima gde se sklanjamo od gradske vreve i vrelina. Ime Karaš ostalo, po nekim, od imena potoka koji je tekao donjim delom naselja, a neki

vele da se tako zove merica kojom su ribari merili ribu karaš, kažu da nam je stigla iz Kine, a sama sebe oplođuje i samo se ženke "rađaju". Karaša restorana, vojnih objekata, lokaliteta vazda, ali samo je jedan moj Karaš, ovaj sremski, čortanovački i karlovački. Rekla bih da je Karaš najlepši deo celog tog vikend-područja. Kažu da su vetrovi koji duvaju Karašom istovetni onim hvarskim, govore i da vazduh leči pluća i dušu, da godi srcu, što potvrđujem, i da se, tu na Karašu, lako stiže do poznih godina života.

Oni od kojih smo slušali sve ovo, prevalili behu devedeset.

Ne žurim se da prekinem jutarnje uživanje. Čekam prvi voz da rikne, prodrma šumu, pokrene ptice i uznemiri tek probuđeni Dunav. Onda hvatam pogledom beli turistički

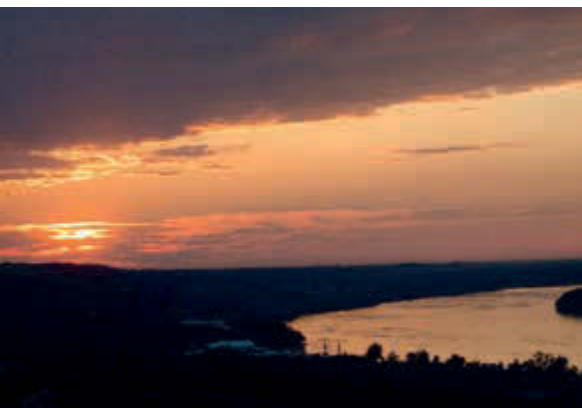
brod i ispraćam ga odgonetajući pod čijom zastavom plovim. Znam da će uskoro krenuti uobičajene dnevne aktivnosti, probudiće se čeljad što kafu ne pije i trenutak savršenog spokoja biće iza mene. Do večeri. Onda priroda priređuje pravi pir. Smiraj. I dok čekamo da ispratimo sunce, vragolanke, veverice, ona i on, skaču sa smokve na malu baštensku ogradu, jedno za drugim idu bez zastajkivanja i zagledanja i skaču na bure sa vodom. Naginju se. Tiho dovikujem: "Budalice, upašćete, udavićete se!" Kad su se dobro napile, kreću uobičajenim svojim putem na kesten, sa kestena na lipu, preko oraha na glog, zatim na krov, i put konaka o kojem ništa ne znamo. Godinama, svakog jutra, baš dok ispijam tu jutarnju kafu, one sa jednog kraja odlaze na drugi, istim putem, uveče se vraćaju, opet istom putanjom, a želim im putanju promenila, ovog puta.

Purpurna putanja koju sunce ostavlja na nebu čini Dunav crvenim, vatrenim, moćnim, pa tako moćan dodiruje šumu i šapuće joj neke uznemirujuće i žarke reči od kojih ona cele noći mira nema. Kad crvenilo nestane on, lola, zatvori svoje radoznale oči i tone u san, ne mareći za zvezdano nebo i pesmu vikendaša. Mi, udobno namešteni, nebu pogled dižemo. Nebo zvezdano. Od takve lepote začutimo, onda Andrića u pomoć pozivamo: "Zvezdanog neba i ljudskog lica nikad se čovek neće nagledati." Avioni samo trepću, dolaze i odlaze. Ponekad proleti nešto, nije zvezda padalica, a šta je, ne znamo. Zapevušimo, onda, *Meseče srebrni*, pa i druge stare, nezaboravljene, naše pesme. U vidokrugu nam osvetljena naselja, levom i desnom stranom duž Dunava, kao đinđuve se za Dunav vezali, sudbinski se isprepleli i jedni bez drugih ne bi znali ni umeli.

I ne znam kad je Karaš lepši, da li u proleće kad breskve i kajsije procvetaju, a probuđena priroda svakoga dana nudi neko čudo, možda leti kad poj ptica i mirisi okupiraju čula, kad orao uči orliće kako da savladaju strah od prostora strpljivo im pokazujući kako se može više, duže, hrabrije, i kako ih brižno vraća u stanište, stoletnu hrastovu šumu podno Vile Stanković, ili u jesen kad vatromet boja probudi neku radost u duši. Znam, onog trenutka kad Dunav posivi, namrgodi se i naroguši, pa počne da se propinje i do stepenica nam stigne, a pola sata pešačenja od nas do njega, valja pakovati se i ići kući, u grad.

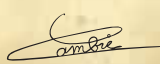
Zimi, zimi Karaš spava.

Kosa Pakuševskij

BIRAJ VRHUNSKO!

The Winemaker Philippe Cambie

TIKVEŠ

VINARIJA

Пouzданост
у екстремним
условима.

ВОЛОГДА, РУСКА ФЕДЕРАЦИЈА

59°13'N 39°54'E

АБС Минел Трансформатори

www.abselektro.com

Највећи домаћи произвођач високонапонских трансформатора.

Производња уљних трансформатора свих типова напонског нивоа до 420 kV и снаге 410 MVA.

Извоз на пет континената.

ТРАНСФОРМАТОР 6.3 MVA

GOST TMN-6300-35 U1

CONTINENTAL
HOTEL BEOGRAD

New York Club

Svečani doček Nove godine
Super Stars Band

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec